

T.C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**II. MEŞRUTİYET DÖNEMİNDE “EMNİYET-İ
UMÛMİYE MÜDÜRLÜĞÜNÜN” KURULUŞU VE GELİŞİMİ (1909-1918)**

DANIŞMAN
DOÇ. DR. ADEM ÖLMEZ

HAZIRLAYAN
TANER GÜN (095224002)

ŞANLIURFA

2012

EK- 2 ONAY SAYFASI

Doç. Dr. Adem Ölmez danışmanlığında Taner Gün'ün hazırladığı II. Meşrutiyet Döneminde "Emniyet-i Umumiye Müdürlüğünün" Kuruluşu ve Gelişimi (1909-1918) konulu bu çalışma 17/09/2012 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Yakın çağ anabilim dalında Yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Üye

Danışman : Doç. Dr. Adem Ölmez

Üye

: Yrd. Doç. Dr. İlhan Palalı

: Yrd. Doç. Dr. Levent Bilgi

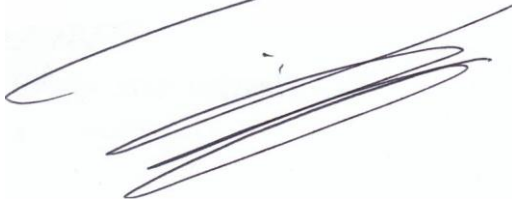
Bu tezin Tarih anabilim dalında yapıldığını ve Enstitümüz kurallarına göre düzenlendiğini onaylarım.

Prof. Dr.

a-

Enstitü Müdürü 11.

M. Dr. Abdun

DEKAN

Not : Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan alıntıların, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

T.C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Enstitünüz Tarih Anabilim Dalına bağlıYakın çağ •..... Bilim

Dalı Yüksek Lisans öğrencisiyim. Hazırlamış olduğum. "II. Meşrutiyet Döneminde "Emniyet-i Umumiye Müdürlüğünün" Kuruluşu ve Gelişimi (1909-1918)" konulu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara uygun olarak toplanıp sunulduğunu, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi beyan ederim.

(17/09/2012)

Tezi Hazırlayan Öğrencinin

Adı ve Soyadı

Taner GÜN

İmzası

YAZIŞMA ADRESİ:

Selahaddin Eyyübi Mah. Güvenlik Cad.

No:IIADa:9

ŞANLIURFA

Tif. Kod. (0.505) 271 09 51

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	III
ÖNSÖZ.....	V
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

II. MEŞRUTİYET DÖNEMİNDE EMNİYET TEŞKİLATI

A- II.Abdülhamit'in Son Yıllarında Emniyet Teşkilatı Ve 1907 Tarihli Polis Nizamnamesi	
1- II. Abdülhamit'in son yıllarında emniyet teşkilatı	6
2- 1907 Polis nizamnamesi	8
b- 1907 Polis nizamnamesine göre emniyet teşkilatının yapısı ve görevleri	8
c- Nizamnameye göre hafiye teşkilatı	10
d- 1907 Polis nizamnamesine göre polis müfettişliği	11
B- II. Meşrutiyetin İlanı Ve Emniyet Teşkilatında Yapılan Yenilikler	13

İKİNCİ BÖLÜM

EMNİYET-İ UMUMİYE MÜDÜRLÜĞÜNÜN KURULMASI VE DAHİLİYE NEZARETİNE BAĞLANMASI

A-31 Mart Olayı Ve Reformların Hızlanması	16
B-Emniyet-i Umumiye Müdürlüğünün Kurulması Ve Dahiliye Nezaretine Bağlanması	18
C-İstanbul Polis Okulunun Açılması	20
D- İstanbul Polis Müdiriyet-i Umumiyesinin Doğrudan Dahiliye Nezaretine Bağlanması	24
E- Polislerin Askerlik Durumuna Dair Yeni Düzenlemeler	26
F- Dahiliye Nezareti Teşkilat Nizamnamesi	27
G- Polis Müfettişliğinin Yeniden İhdası	29

1.Polis mufettişliğinde yapılan düzenlemeler.....	29
2.İstanbul Polis Müdüriyet-i Umumiyesinde Polis Mufettişliği.....	31

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1913 POLİS NİZAMNAMESİ VE UYGULAMALARI

A-1913 Polis Nizamnamesi	35
B-Polis Siyasi Müdüriyetinin Kurulması	39
C-Emniyet Çalışanlarının Maaşlarında Yapılan İyileştirme	40
D-Ecanib Ve Tatbikat-1 Adliye Müdürlüklerinin Kurulması	41

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI YILLARINDA EMNİYET TEŞKİLATI

A-Birinci Dünya Savaşında Emniyet Teşkilatının Genel Durumu.....	43
B- Seferberlik Döneminde Emniyet Teşkilatı.....	44
C- Birinci Dünya Savaşı Sonrası Emniyet Teşkilatı.....	45
SONUÇ.....	48
KAYNAKÇA.....	50
ÖZET.....	54
ABSTRACT.....	55
EKLER.....	57

KISALTMALAR

AAA	: Archiv des Auswaertigen Amtes
<i>a.g.d.</i>	: Adı geçen dergi
<i>a.g.e.</i>	: Adı geçen eser
<i>a.g.m.</i>	: Adı geçen makale
<i>a.g.r.</i>	: Adı Geçen Rapor
<i>a.g.t.</i>	: Adı geçen tez
APK	: Araştırma Planlama Koordinasyon
AÜ	: Ankara Üniversitesi
BOA	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
DTCF	: Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi
EGM	: Emniyet Genel Müdürü
ETK	: Emniyet Teşkilatı Kanunu
HM	: Hesap Memuru
HZR.	: Hazırlayan
<i>İA.</i>	: İslam Ansiklopedisi
Md.	: Madde
<i>M.M.L.T.K.E.M.</i>	: Meclis-i Mebusan Levayih ve Tekâlif-i Kanuniye ve Encümen
Mazbataları	
<i>M.M.Z.C.</i>	: Meclisi Mebusan Zabıt Ceridesi
M.Ö.	: Milattan önce
M.S.	: Milattan sonra

s. : Sayfa
S. : Sayı
se : Sene
TBMM : Türkiye Büyük Millet Meclisi
TTK : Türk Tarih Kurumu
Yay. : Yayınlayan
Yay. Haz. : Yayına Hazırlayan
YKY : Yapı Kredi Yayınları

ÖNSÖZ

İnsanoğlu varlığının ilk dönemlerinden itibaren, beslenme, giyim kuşam, barınma ve güvenliği temel ihtiyaçlardan olarak görmüştür. Bedeninin devamlılığını sağlayabilmek için beslenme, barınma ve kıyafete ihtiyaç duyduğu gibi, hayatını dış dünyadaki tehlikelere karşı koruyabilmek için de güvenliği önemsemiştir.

İnsanlığın ilk dönemlerinden bu yana var olan bu güvenlik ihtiyacı, tarihin değişik dönemlerinde değişik görünümler kazanarak, varlığını günümüze kadar sürdürmüştür. Kendisinden önceki İslam ve Bizans pratiklerinden yararlanan Osmanlı örneği, pek çok alanda olduğu gibi, güvenlik sağlama konusunda da, kendine özgü müesseseler ortaya çıkarmıştır. Klasik Osmanlı asırlarında güvenlik, toprak ve asker sisteminin doğal bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır.

Modernleşme çağı, Osmanlı Devleti'ni her alanda şekillendirdiği gibi güvenlik müesseseleri açısından da şekillendirmiştir. Tanzimat Döneminde kurulan Zabtiye Nezareti, modern güvenlik anlayışının ilk somut kurumu olarak karőımıza çıkmıştır. Bu kurumun geçirdiği değişim süreci, Osmanlı emniyet teşkilatının da tarihini oluşturmuştur.

II. Meşrutiyet yılları, her açıdan olduğu gibi emniyet teşkilatının yenileşmesi açısından da önemli bir dönemdir. Reform kelimesinin revaçta olduğu bu dönemde, eski müesseselere son verip, Meşrutiyet ruhuna uygun yenilikler yapma düşünce ve heyecanı yaygınlaşmıştı. Bu ruh ve gayretle II. Meşrutiyet dönemi emniyet teşkilatında pek çok yeniliğin yapıldığı bir dönem olmuştur.

Biz bu çalışmayı, emniyet teşkilatı hakkında pek çok çalışma yapıldığı halde, II. Meşrutiyet dönemindeki emniyet teşkilatı hakkında yeterince çalışma yapılmamasından dolayı yaptık. Ayrıca bu dönemin zengin fikri atmosferi içerisinde ortaya çıkan gelişmelere dikkat çekmek istedik.

Bu çalışmada en büyük yol göstericim olan sayın Doç. Dr. Adem Ölmez hocama, Arşiv kaynaklarını kullanmamda bana yardımlarını esirgemeyen, Emniyet Genel Müdürlüğü Evrak Arşiv Daire Başkanı Eyüp Şahin Müdürüme en derin şükranlarımı arz ederim.

GİRİŞ

İnsanoğlu toplu halde yaşadığı andan itibaren birlikte yaşamanın gereği olarak uyulması gereken ortak kurallar koymuştur. Ancak konulan kurallar hep çığnenmiştir. O zaman da çeşitli yaptırım ve cezalarla karşılaşmıştır. Suç işleyenleri cezalandıracak olan otorite, suçluların yakalanarak huzuruna getirilmesini istemiştir. Güvenlik birimleri işte bu vazifeyi yerine getirmiştir.

Günümüz emniyet teşkilatının geçmişten günümüze kabuk değiştirerek geliştiğini görmekteyiz¹. Bu gün Polis olarak adlandırdığımız kurum 19. Yüzyıldan önce Osmanlı Devletinde ve daha önceki Türk devletlerinde askeri kurumla aynı çatı altında ayrılmaz bir bütündü. Toplumların fikir hayatındaki değişim iç güvenlik anlayışını da değiştirmiştir. Türklerin İslamiyet'ten önce asayiş ve güvenlik hizmetlerini *Tarhan* ve *Tigin* denilen valilerin emrindeki *Yarkanlar* vasıtasıyla yürüttüklerini söylemek mümkündür². Selçuklularda eyalet, vilayet ve sancak gibi idari taksimatlarda, zabıta işlerini uzun süre *subaşılar* yerine getirmiştir. Subaşılar, *yasakçı* adı verilen askerlerle dirlik ve düzeni sağlamışlardır. Daha sonraları yasadıklarının yanında gece bekçiliği yapan *Asesler* oluşturulmuştur³.

Osmanlı Devleti'nde iç güvenlik uygulamalarını genellikle askeri bir sistem üzerine kuran İmparatorluk anlayışı, düzeni sağlamak üzere iki ana kurumdan istifade etmiştir. Bunlardan birincisi *Yeniçeri* ve *Tımarlı Sipahilerin* de içinde bulunduğu *ordu*, ikincisi ise yerel güçlerdir⁴. Yeniçeriler başta başkent olmak üzere, buldukları yerlerin güvenliğini de sağlamakla mükelleftiler⁵. 16. Yy.ın ikinci yarısında *Mütesellimler* sancağın büyüklüğüne göre 150-200 kadar *Sekban*, *Tüfekçi* veya *Kavas* denilen askerle asayiş korumak

¹ Polis deyimini çeşitli evrelerden geçmiş, kökeni Yunanca ve Latince'den gelen bir kelimedir. Yunanca *Politeia* (πολιτεία) Latince *Politia* kelimelerinden türemiştir. Bu anlamda *polis* (πόλις) deyimini, sitenin tüm kamu hizmetlerinin karşılığı olarak kullanılmıştır. Polis deyimini bugün, çeşitli sözlüklerde kent içinde kamu düzenini, huzur ve güvenliği sağlayan örgüt, kolluk, zabıta, şehirde güvenliği sağlamakla görevli kişiler anlamında kullanılmaktadır. Polis, güvenlik hizmetlerini sunan, kamu düzenini ve yurttaşların can ve malı ile temel hak ve özgürlüklerini koruyan, yasa uygulayıcı bir kamu görevlisidir. Polis tanımı İngilizcede, Ülke içinde siyasi düzeni sağlayan hükümet güçleri olarak tanımlanmaktadır. *Kamus-i Türki*'de ise Polis, Şehrin içinde cürüm ve cinayet işlerine bakan memurun ve efradı maiyeti, zaptiye, polis nezareti, polis komiseri, polis neferi olarak geçmektedir.

² Eyüp Şahin, *1907'den 2000'e Polis Okulları*, Emniyet Genel Müdürlüğü APK Daire Başkanlığı Yayınları, No:155, Ankara 2001, s.1.

³ Baki Sarısakal, *Samsun Polis Tarihi*, Samsun Araştırmaları-5, Cem Ofset, Samsun 2006, s.10.

⁴ Ali Sönmez, *Zaptiye Teşkilatının Kuruluşu ve Gelişimi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Ankara, 2005, s.2.

⁵ Halil İnalıcık, *Devlet-i Aliyye*, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2009, s.58.

zorundaydı⁶. *Voyvodalar*, kent ve kasabanın güvenliğini sağlamak istendiğinde asker toplayıp sefere katılmakla yükümlüydüler⁷. Güvenlik birimleri sadece asayiş, iç güvenliği sağlamakla yetinmiyor aynı zamanda itfaiye ve belediye hizmetlerinin bir kısmını da yerine getiriyordu⁸. Şehirlerin iç güvenliğinin sağlanmasına yardımcı olan bir diğer birim ise kalelerde görev yapan askerlerdi. Sancaklarda ise sancak beyine bağlı *Çeribaşı* dirlik sahibi olarak buldukları bölgenin asayişini temin etmekle mükellefi⁹.

Osmanlı Devleti'nde 19. Yüzyılın başlarından itibaren, klasik Osmanlı dönemindeki asker yöneticilerin yerlerini sivil bürokratlar almaya başlamıştı. Bu dönemde askeri komutanların yanında sivil yöneticiler de görülmeye başladı. Böylece mülki ve askeri amir arasında bir güç ve yetki dengesi oluşmaya başladı¹⁰. *Muhtarlar* kentin mahallerinde güvenliğin sağlanması için gerekli yetkilerle donatılmıştı. Padişahın beratı ile atanan *İmamlar*, muhtarlık kurumu kuruluncaya kadar, mahallelerinin güvenliğini, huzurunu sağlamakla da ilgileniyorlardı. Evlerde sazlı sözlü toplantılarda içki içilmesini önlemeye çaba gösterdikleri gibi sokakların temiz tutulması için halkı uyardıkları da görülüyordu¹¹. *Kadılar*, şer'i işler dışında iç güvenliği de sağlamaktaydı. Yeniçeri ocağının kaldırılmasından sonra şehirlerde güvenliğin korunması için yeni önlemler alınmış *İhtisap Nazırlığı* gibi yeni kurumlara yer verilerek mahkemede görülen işlerin büyük bir kısmı buralara aktarılmıştır¹².

II. Mahmut döneminde temelleri atılan modern merkeziyetçi idare sisteminin kuruluşu Tanzimat döneminde de devam etmiştir. Vilayetlerde ise askeri ve mülki yetkiler tek elde toplanmaya başlanmıştır. Açıkçası II. Mahmut döneminde merkezi idare örgütü büyük ölçüde klasik dönemdeki yapısını korumuş sadece adlandırmalarla Avrupa modeli taklit edilmiştir¹³. Bu durum iç güvenlik meseleleri için ordu dışında, mülki amire bağlı ayrı bir kurumu gerekli kılıyordu.

Asker ve sivil otoritenin birbirinden ayrılması gerektiği fikri 1700'de İbrahim Müttferika'nın yazdığı *Risale-i İslamiye* adlı esrinde ele alınmış ancak o yıllarda itibar

⁶ Musa Çadircı, *Tanzimat Döneminde Anadolu Kentlerinin Sosyal ve Ekonomik Yapısı*, Türk Tarih Kurumu, 2.Baskı, Ankara, 1997.s.25.

⁷ Çadircı, *a.g .e.*, s.32.

⁸ İbrahim Feridun, *Polis Efendilere Mahsus Terbiye ve Malumat-ı Meslekiye*, Hzr: Karakaya Muhittin, Bilgiç Veysel, Polis Akademisi Yayınları, Güvenlik Tarihi Serisi:1, Ankara, 2010, s.170.

⁹ Ahmet Nezih, Turan, *16.yy'da Ruha (Urfa) Sancağı*, Şurkav Yayınları: 27, Şanlıurfa, 2005, s.48.

¹⁰ İlber Ortaylı, *İmparatorluğun En Uzun Yılı*, İletişim Yayınları, 21.Baskı, İstanbul, 2005, s.109.

¹¹ Çadircı, *a.g.e.*,s.40.

¹² Çadircı, *a.g .e.*, s. 86.

¹³ Ortaylı, *a.g. e.* s.137.

görmemişti¹⁴. 18 Haziran 1826 tarihinde Yeniçeri Ocağının kaldırılmasından sonra kurulan *Asakir-i Mansure-i Muhammediye* adlı askeri teşkilatta *Serasker* iç güvenliğinin sağlanması yönünde yeniçeri ağasının yetkileriyle donatılmıştı.

1845 tarihinde yani Sultan Abdülmecit zamanında da *Zaptiye Müşiriyeti* kurularak memleketin genel güvenlik hizmetlerin yürütmek üzere teftiş memurları atanmıştır. Zaptiye Müşiri de Seraskerden ayrı olarak Meclis-i Vükelada yerini almıştır¹⁵. 10 Nisan 1845 tarihinde yayınlanan ve elçilik görevlilerine gönderilen 17 Maddelik *Polis Nizamnamesiyle* ilk defa Polis adıyla dünya devletlerindeki gibi *Polis Teşkilatı* kuruldu. Taşrada polis hizmeti ise, *Sipahiler* ve İstanbul'da olduğu gibi memleketin birçok illerinde kurulan *Asakir-i Mansure* alaylarına verilmişti.

Zaptiye Müşiriyeti 1879 yılında kaldırılmış yerine görevi sadece polis işlerini kapsayan *Zaptiye Nezareti* kurulmuştur¹⁶.1879 yılında kurulan ve başlangıçta İstanbul ve çevresinde teşkilatlanan Zaptiye Nezareti, daha sonra ülke çapında genişlemiş ve tüm merkez ve taşradaki emniyet kuruluşları bu Nezaret tarafından tek merkezden yönetilmeye başlanmıştır.

1908 yılında “İstanbul Vilayeti ve Emniyeti Umumiye Müdüriyeti Teşkilatına Dair Kanun” ile Zaptiye Nezareti kaldırılarak, yerine Dâhiliye Nezaretine bağlı ve memleket genelinde görevli *Emniyet-i Umumiye Müdürlüğü* ve İstanbul Vilayetine bağlı bir *Polis Müdüriyeti* kurulmuştur.

İşte biz bu çalışmamızda 1908’de Emniyet-i Umumiye Müdüriyetinin kurulmasından 1918’e kadar geçen süredeki çalışmalar üzerinde durmak istiyoruz. Hiç kuşkusuz bu alanla ilgili bizden önce de çalışmalar yapıldı. Pek çok tez ve telif eser yazıldı. Bu tezlerin arasında, Ali Sönmez’in *Zaptiye Teşkilatının Kuruluşu ve Gelişimi*, adlı tezini, Süleyman Kaynar’ın *Tarihi Süreç İçerisinde Türk Polis Teşkilatının Kuruluşu, Organizasyonu, fiziksel yapılanması, aday seçme şekli, eğitim programları ve Eğitim Süreçleri* adlı tezini, H. Alpaslan İltar’ın *Türk Emniyet Teşkilatı (1945-1955)*, adlı tezini ve Ertürk Eşref’in *1923-1938 Türk Polis Teşkilatı* adlı tezlerini ifade etmek gerekir. Bu tezlerden çalışmamızın çeşitli boyutları hakkında ciddi olarak faydalandık.

Bu tezlerin yanı sıra Eyüp Şahin’in *Çağın Polisi Dergisi*’nde yayınlanan “Polis Teftiş Heyetinin ve Başkanlığının Yapılanması Süreci” ve “Dersaadet Polis Mektebi” başlıklı

¹⁴ Niyazi Berkes, *Türkiye’de Çağdaşlaşma*, Yapı Kredi Yayınları, 15. Baskı, İstanbul, 2002, s.55.

¹⁵ Cevdet Paşa, *Tezakir*, Tezkire No:6,Yay. Hzr: Cavid Baysun,3. Baskı, TTK Yayınları, Ankara, 1991, s.17.

¹⁶Eyüp Şahin, *1907’den 2000’e Polis Okulları*, Emniyet Genel Müdürlüğü APK Daire Başkanlığı Yayınları, No:155, Ankara 2001.s.6.

makaleleri ile Adem Ölmez'in "II. Meşrutiyet Devrinde Bir Askeri Meclis: Şuray-ı Askeri" başlıklı makalelerinden faydalandık.

Konumuzla ilgili yazılmış kitaplardan Baki Sarısakal'ın *Samsun Polis tarihi*, isimli kitabından, dönemimizdeki emniyet teşkilatının taşra yapılanmasını; Eyüp Şahin'in *1907'den 2000'e Polis Okulları ve Emniyet teşkilatı tarihçesi* isimli kitabında Emniyet Teşkilatının tarihsel süreç içerisinde nasıl bir değişim geçirdiğini; Feridun İbrahim'in *Polis Efendilere Mahsus Terbiye ve Malumatı Meslekiye* adlı eserinden Meşrutiyet Dönemi Emniyet Teşkilatı ile Meşrutiyet öncesi Emniyet Teşkilatı arasındaki farkların ne olduğunu öğrenme imkanı bulduk. Ayrıca, Derviş Okçabol'un *Türk Zabıta Tarihi ve Teşkilat Tarihçesi* adlı eserinden Emniyet Teşkilatının görev alanındaki çeşitliliği gördük. İlber Ortaylı'nın *Osmanlı İmparatorluğunda Alman Nüfusu* adlı eserinden Emniyet Teşkilatında başlayan eğitim ve görev anlayışının nerelerden etkilendiğini öğrendik. İsmet Görgülü'nün *Türk Harp Tarihi Derslerinde Adı Geçen Komutanlar* adlı eserinden ilk Emniyet-i Umum Müdürü Galip Bey hakkında bilgi edindik. Enver Ziya Karal'ın *Osmanlı Tarihi* adlı esrinin 9. Cildinden çalıştığımız dönemin genel yapısı hakkında fikir edindik. Ziya Şakir'in *Abdülhamid'in Son Günleri* adlı eserinden çalıştığımız dönem itibariyle Emniyet Teşkilatının üst kademelerindeki işleyişi gördük.

Ancak şu ana kadar yazılan makale, kitap ve tezlerde Emniyet Teşkilatının 1908-1918 arası tarihinin, yeterince çalışılmadığına şahit olduk. Ali Sönmez hazırladığı doktora tezinde, Emniyet-i Umumiye Teşkilatının kuruluşundan önceki Zaptiye Teşkilatı dönemini çalışılmış, ancak 1908 sonrası incelenmemiştir. Süleyman Kaynar dönemimizle ilgili Emniyet Teşkilatı hakkında çok kısa bilgiler vermekte daha ziyade 1945 sonrası Emniyet Teşkilatının eğitim sistemini incelemektedir. H.Alpaslan İlter, Emniyet Teşkilatının 1945 sonrasındaki yapısına yer vermektedir. Baki Sarısakal çalışmasında Samsun'la sınırlı kalmıştır. Eyüp Şahin, makalelerinde Polis Teftiş Heyetini, Dersaadet Polis Mektebini *1907'den 2000'e Polis Okulları* adlı kitabında Polis Okullarını incelemiş, *Emniyet Teşkilatı Tarihçesi* adlı eserinde ise Emniyet Teşkilatını genel olarak ele alarak 1909-1918 yılları arasındaki döneme yeterince yer vermemiştir.

Bu nedenle gerek zaman olarak gerekse konu olarak 1909-1918 yılları arası Emniyet-i Umumiye Müdüriyetinin kuruluşu, gelişimi ve çalışmalarının incelenmeye ihtiyaç olduğu anlaşılmış bu alandaki boşluğun doldurulması için bu çalışılmaya başlanmıştır. Çalışmamızda, II. Mahmut ile başlayan ve II. Abdülhamit dönemiyle devam eden merkeziyetçi anlayışın

Emniyet Teşkilatına yansımaları ile askeri ve sivil otoritenin yetki paylaşımında Emniyet Teşkilatının yerini belirlemeye çalıştık. Osmanlı Devleti'nin en karışık döneminde, 1909-1918 yılları arasındaki Emniyet Teşkilatının yapısal değişimini incelemeye çalıştık. Çalışmamızı yaparken mevcut telif eserlere ek olarak Başbakanlık Osmanlı Arşivleri ve Emniyet Teşkilatı Arşivinde de araştırmalar yaptık.

Bu çalışmalar çerçevesinde birinci bölümde II. Abdülhamid'in son yıllarında Emniyet Teşkilatının genel durumunu ortaya koymaya çalıştık. Aslında araştırmamız sırasında Emniyet Teşkilatındaki reformların Osmanlı Devleti'ndeki genel yeniliklerin bir parçası olduğunu gördük. Emniyet Teşkilatının mevcut otoritenin emrinde olduğu, bu nedenle vatandaşların Meşrutiyet Devri öncesindeki II. Abdülhamit yönetiminin yanı sıra Emniyet Teşkilatı hakkında da olumsuz düşüncelere sahip olduğu, bu nedenle II. Meşrutiyet sonrasında Emniyet Teşkilatında da yeni düzenlemelere gidilmesinin zorunlu hale geldiğini tespit ettik. Bu çerçevede II. Meşrutiyet Devrinde yapılan yenilikler içinde Emniyet Teşkilatını ve 1907 Polis Nizamnamesini inceledik.

İkinci bölümde 31 Mart Olayı ile İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin yönetimde söz sahibi olması ve Emniyet-i Umumiye Müdüriyetinin kuruluşundaki rolünü inceledik. Zaptiye Nezaretinin kaldırılarak Emniyet-i Umumiye Müdüriyetinin Dahiliye Nezaretine bağlanmasını ele aldık. Bu kapsamda İstanbul Vilayeti ve Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti Teşkilatına Dair Kanunu inceledik. Yine bu bölümde İstanbul'da açılan Polis Okullarının modernleşme tarihimiz içindeki yerini belirlemeye çalıştık. Polislerin askerlikle olan ilişkileri ve Polis Müfettişliğini ayrı ayrı inceledik.

Üçüncü Bölümde ise 1913 Polis Nizamnamesi ve uygulamaları ayrıntılı olarak ele aldık. Emniyet Teşkilatındaki Siyasi Polis biriminin kuruluşunu inceledik. Ayrıca, bu dönemde Emniyet Teşkilatı çalışanlarının maaş durumlarını, Ecanip ve Takibatı Adliye birimlerinin kurulmasını ve Birinci Dünya Savaşında Emniyet Teşkilatının durumunu inceledik.

Hiç kuşkusuz bizim çalışmamızda eksiksiz değildir. Bundan sonra yapılacak çalışmalarla bizim eksikliklerimiz de giderilerek konu daha mükemmel olarak ortaya konulacaktır. Bütün bunlara rağmen bu çalışmamızda Emniyet Teşkilatının belirli bir dönemine dair önemli tespitlerde bulunduğumuz açıktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

II. MEŞRUTİYET DÖNEMİNE GİRERKEN EMNİYET TEŞKİLATI

A. II. Abdülhamid'in Son Yıllarında Emniyet Teşkilatı ve 1907 Polis Nizamnamesi

1. II. Abdülhamid'in son yıllarında emniyet teşkilatı

19. Yüzyıl sonunda Osmanlı bürokrasisinde belirgin bir modernleşme ve uzmanlaşma süreci başlamıştı. II. Abdülhamit gümrüklerde, maliyede ve en önemlisi Emniyet Teşkilatında düzenlemeler yapma kararı almıştı. Yapacağı bu reformlarla, ülkenin birçok vilayetinde (Girit, Doğu Rumeli, Makedonya, Yanya, Doğu Anadolu'da) uluslararası sorun haline gelmeye başlayan yönetimin sorunlarını çözmeyi hedefliyordu. Bu nedenle merkezi idarede, maliyede, orduda, Emniyet Teşkilatında, adliyede ve taşra yönetiminde köklü düzenlemelere girişmesi bir zorunluluktu¹⁷.

II. Abdülhamid döneminde Emniyet Teşkilatı¹⁸ ciddi bir itibar kaybına uğramıştı. Bu itibar kaybının önemli nedenlerinden birisi Emniyet Teşkilatının, padişahın baskı rejimini tesis etmeye çalıştığı bir araç olmasıydı. Doğal olarak devletin kolluk güçleri iktidarın emirlerini yerine getiriyordu. Ancak bu emirleri yerine getirirken yönetim erkinin baskı ve istibdadını uygulayan araç Emniyet Teşkilatı oluyordu. Zira çeşitli meslek kuruluşlarının üyesi olan maaşlı *hafiyelerin* verdiği jurnaller Emniyet Teşkilatı tarafından değerlendiriliyordu¹⁹. Çoğu gerçeği yansıtmayan jurnaller Emniyet Teşkilatının da hatalı davranmasına sebep olmaktaydı. Bu durum toplumun Emniyet Teşkilatına olan güvenini kırmıştı²⁰. Dönemin Emniyet Müdürü Feridun Bey, “Son zamanlarda Zaptiye Nezareti makamını işgal eden bir takım alçak nazırlar sarayın vasıta-i zulüm ve melaneti olarak etraflarına topladıkları bazı kendileri gibi haşerat ile milletin huzur ve selametini gasp ettiler. Birçok aileleri tarumar eylediler bu hal o zamanın

¹⁷ İlber Ortaylı, *Osmanlı İmparatorluğunda Alman Nüfuzu*, Alkım yayınları, İstanbul, 2006, s.73.

¹⁸ Bundan sonra Osmanlı'nın son dönemlerinde çeşitli isimler altında teşkilatlanmış Polis, Emniyet Teşkilatı şeklinde ifade edilecektir. Bu genel anlamın yanında her dönemde bu teşkilatın aldığı isimler belirtilecektir.

¹⁹ İlknur Haydaroglu, “II. Abdülhamit'in Hafiyeler Teşkilatı Hakkında Bir Risale”, *Ankara Üniv. Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Araştırmaları Dergisi*, S.28, Ankara, 1997, s.135.

²⁰ Necmettin Alkan, “Emanuel Karasu ve II. Abdülhamid”, *Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Ana Bilim Dalı Dergisi*, s.180.

heyeti zabıtası için silinmez ebedi bir lekedir.”²¹ diyerek Emniyet Teşkilatının geldiği noktaya dikkat çekiyordu. Ayrıca zabıta memurlarının durumunun daha da kötü olduğunu belirtiyordu. “...Hele zabıta memurlarını nüfuzu sıfırdan da aşağı düşmüştü. O kadar ki ahali yeşil şeritli lacivert kumaşlı polis elbisesiyle birini gördükleri zaman zabıtanın inkılâptan evvel yıktığı evleri, söndürdüğü ışıkları, hatırlayarak kemal-ı nefretle başlarını çevirirlerdi. Namussuz zabıta memurlarının kazandığı kötü itibar yüzünden bazı namuslu zabıta memurları da halk nazarında kötü muameleye duçar oluyorlardı.”²² .

II. Abdülhamid, Emniyet Teşkilatının bu kötü imajına son verebilmek için Emniyet Teşkilatını ıslah etmeyi planladı. Padişah bu amacına ulaşabilmek için öncelikle İngiliz ve Fransızlardan yardım almayı hedeflemiş ancak daha sonra savaş gücünü ve otoriter yapısını taktir ettiği Almanya’dan danışman ve uzmanlar getirtmeye karar vermişti.

Bilindiği gibi Almanya’dan Osmanlı Devleti’ne ilk askeri ve mülki uzman kadroları, Bismark döneminde gelmeye başlamıştı. 14 Temmuz 1880’de iki taraf arasında yapılan sözleşme gereği Osmanlı Hükümeti, Osmanlı üniforması ve rütbesi taşıyacak bazı asker ve sivil uzmanları kadrosuna aldı. Bu süreç Abdülhamid dönemi boyunca devam etti. Askeri modernleşmede talep edilen uzmanların yanında, Emniyet Teşkilatını güçlendirmek için de talepte bulunuldu. Almanya’dan polisin ıslahı ve özellikle siyasi polisin yeniden kurulması için uzman yardımı istendi. Bu talebe karşı Alman İçişleri Bakanlığı, Weiss, Shirmen ve Tresckow adlı polis memurlarını Osmanlı Emniyet Teşkilatını geliştirmek için gönderdi. 1886 yılında Mösyö Bonin ile yapılan 10 maddelik sözleşmenin ikinci maddesinde “...umur-ı zabıtanın idaresiyle memurinin teşkilat ve ıslahatı hakkında icap eden layihaları tanzim ve takdim eyleyecek ve mahiyetine verilecek olan polis memurlarını hüsnü talim ve terbiye eyleyecektir.”²³ Demek suretiyle Emniyet Teşkilatını modernize etmeyi hedeflemişlerdi.

II. Abdülhamit, Emniyet Teşkilatındaki reform düşüncesini batılı uzmanların katkısıyla açılan polis okulları vasıtasıyla yapmak istedi. Osmanlı Devleti’nde ilk Polis Okulu, 2 Ocak 1907 (20 Kânunuevvel 1322)’de Selanik’te açılmıştır. Selanik Yalılar Askeri Hastanesi yanında *Vilayet-i Şahane Polis Mektebi* adıyla açılan bu okulun ilk müdürü, Belçikalı Binbaşı Leon Buro olmuştu. II. Meşrutiyet döneminde görev yapan polisler bu okulda yetişmişti. Bu

²¹ Feridun, *a.g.e.*, s.174.

²² Feridun, *a.g.e.*, s.175.

²³ Eyüp Şahin, *Türk Polis Tarihinden Belge ve Fotoğraflar*, Emniyet Genel Müdürlüğü Arşiv ve Dökümantasyon Daire Başkanlığı, Ankara, 2012, s.41.

okul 9 Kasım 1912 (27 Teşrin evvel 1328)'e kadar eğitim verdikten sonra Balkan Savaşı nedeniyle kapatıldı²⁴.

II. Abdülhamid döneminde bu yenilik düşüncesi, yeni bir Polis Nizamnamesi hazırlanmasını gerekli kıldı. Bu kapsamda Emniyet Teşkilatında da yeni bir Polis Nizamnamesi hazırlanmasına karar verildi. 17 Ağustos 1907'de (4 Ağustos 1323) Polis Nizamnamesi hazırlandı.

2. 1907 Polis Nizamnamesi

Uzun ve hummalı bir çalışma sonucunda düzenlenerek kabul edilen 1907 tarihli Polis Nizamnamesi, başka kültürlerden faydalanılarak oluşturulmasına karşılık, başka kültürlerin polisiye yapılanmasının bire bir kopyası olmadı. Bundan dolayı da bütünüyle Türk kültürünün eseri olma özelliğini kazandı. 1908 inkılâbından dolayı uzun müddet tatbik imkânı bulunamadı. Ancak bazı maddeleri bir sonraki Polis Nizamnamesine ek olarak 1932 yılında çıkarılan Polis Teşkilâtı Kanununun yürürlüğe konulmasına kadar hüküm arz etti.

Nizamname'nin hazırlanmasında, Emniyet Teşkilatının yapılandırılmasında da görev alan yabancı polis uzmanlarından yararlanıldı. Yabancı polis uzmanlarınca öne sürülen görüşler yetkililerce değerlendirilmeye tabi tutuldu ve neticede 18 Nisan 1907 tarih ve 154 numaralı Polis Nizamnamesi yayınlandı.

a. 1907 Polis Nizamnamesine Göre Emniyet Teşkilatının Yapısı ve Görevleri

1907 Polis Nizamnamesi, II. Abdülhamid'in isteği doğrultusunda Batıdaki örnekleri dikkate alınarak hazırlandı²⁵ (*EK-1*). Bu nizamnamede Emniyet Teşkilatı Zaptiye Nezareti'ne bağlıydı (Md.7). Polisin görev ve yetkileri, teşkilatlanması, sivil polisler, polis meclislerinin görevleri, polis seçim ve tayin usulleri, polis müfettişlerinin görevleri, polisin yargılanma ve cezalandırılması, polisin levazım ve ödenekleri ayrıntılı olarak tanımlandı. 1907 Nizamnamesine göre, polisin görevi, asayiş ve kamu güvenliğini sağlamak olarak tanımlanıyordu (Md.1). Polisler, istirahatlarında dahi karşılaştıkları adli olaylara müdahale edebiliyorlardı (Md.52).

Emniyet Teşkilatı, bu görevi yerine getirebilmek için, *Zaptiye-i Adliye*, *Zaptiye-i İdare* ve *Zaptiye-i Mülkiye* olmak üzere üç ana bölüme ayrılmıştı (Md.2). Zaptiye-i İdare, memleketin muhafazasını, emniyet ve asayişini temin etmek için önleyici tedbirler almakla

²⁴ Baki Sarısakal, *Samsun Polis Tarihi*, Samsun Araştırmaları-5, Cem Ofset, Samsun, 2006, s.54.

²⁵ Gökhan Tanışık, "Emniyeti Umumiye Kayıtlarına Göre Polis Teşkilatı Kadro Hareketleri (1909-1938)", Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Samsun, 2009, s.41.

görevlendirilmişti (Md.3). Zaptiye-i Mülkiye ise hafiyeye işleri yapan, her türlü siyasi suçla ilgilenirdi (Md.4). Zaptiye-i Adliye ise suçun işlenmesinden sonra faillerin adliyeye çıkartılmasından sorumluydu (Md.5).

Serkomiser, İkinci Komiser, Üçüncü Komiser ve Komiser Muavini olmak üzere amirlerinin olduğunu ve bu rütbelere arasında beşer sene olduğunu görüyoruz (Md.8). Emniyet Teşkilatı, piyade, süvari ve sivil olmak üzere üç sınıfa ayrılmıştı.

Bu nizamnamede teşkilata bazı yeni şubeler eklenmişti. Bunlar, Emniyet-i Umumiye Müdürlüğü'ne bağlı olarak kurulan ve personel hizmetlerini yürütmekle görevlendirilen *Memurin Şube Müdürlüğü* ve merkezde polisin seçimi, cezalandırılması, yargılanması ve ödeneklerini takip eden *Sicil ve Ahval Şubesi* idi. Ayrıca *İntihap Heyeti* adıyla kurulan bir meclis, üst düzey personelin işlemlerini yürütmekle görevliydi.

1907 Nizamnamesi ile yürürlüğe giren bir diğer uygulama, önceki örneğine benzer bir şekilde yapılandırılan Polis Meclisleri olmuştur (Md.11). İstanbul'da ise Beyoğlu, Üsküdar, İstanbul Polis Müdürlüğü'nün maiyetinde bulunan Serkomiserlerin veya İkinci Komiserlerin oluşturduğu *Polis Meclisleri* bulunacaktı (Md.18). Polis Meclisleri, illerde ve bağımsız livalarda komiserlerden birer başkan ile iki üyeden oluşmaktaydı (Md.19). Polis Meclislerinin görevleri yakalanan sanıkları yirmi dört saatten, üç güne kadar muhafaza altında tutarak hazırlanacak tahkikat evrakıyla birlikte bu şahısları savcıya göndermekti. Ayrıca polis olmak isteyen vatandaşların dilekçeleri bu meclislerde değerlendirilmesi hükme bağlanmıştı (Md.23).

1907 Nizamnamesinde dikkat çeken bir konu ise Dersaadet Polis İdaresinin Beyoğlu, Üsküdar ve İstanbul Polis Müdürlüğü olarak üç daireye ayrılmış olmasıdır (Md.9). Zira Nizamnamenin on ikinci maddesinde her vilayette birer Polis Müdürlüğü kurulması hükme bağlanmıştır. Yani diğer vilayetler ile İstanbul'un asayiş ve güvenlik hizmetleri ayrı tutulmuştur.

Askeri terimlerden henüz tam olarak kurtulamayan Emniyet Teşkilatının en küçük birimi Polis Bölükleri olarak tanımlanmıştı (Md.10). Bu bölükler serkomiser idaresinde yeteri kadar ikinci, üçüncü komiser ve komiser muavini ile polis memurlarından oluşturulmuştu.

Nizamname, polislerin tayinlerinde izlenecek usullere de açıklık getirmekteydi (Md.20). Buna göre Dersaadet, polis komiseri, komiser muavini, polis memurları ile polis müfettişlerinin atamaları Zaptiye Nazırlarının başkanlığında ve Beyoğlu, Üsküdar, İstanbul Polis Müdürlerinden oluşan bir heyet marifetiyle yapılmaktaydı. Bu durum vilayet

merkezlerinde ise vali ya da vali yardımcısı başkanlığında *İstinaf Müdür-i Umumiyesi*, Jandarma Kumandanı, Polis Müdürü ve komiserinden oluşan bir komisyon tarafından bu tayinler gerçekleştirilecekti. Dersaadette, polis tayinlerinde ise, Zaptiye Nezareti İdare Komisyonu devreye girmektedir (Md.25).

Nizamname'de Polis olmanın şartları; Osmanlı vatandaşı olmak, 25 yaşını bitirmek, 40 yaşını geçmemek, Türkçe okuyup yazabilmek, hasta ve sakat olmadığını bir doktor muayenesi ile doğrulamak, herhangi bir suçtan dolayı ceza almamış olmak ve çevrede iyi ahlaklı olarak tanınmak olarak belirtiliyordu (Md.23-28).

b. Nizamnâme'ye Göre Hafiyeye Teşkilatı

1907 Polis Nizamnamesi ile yapılan değişikliklerden birisi de hafiyelik müessesesi ile ilgilidir. Bu Nizamnameye göre Emniyet Teşkilatı adli, idari ve mülki olarak üç kısma ayrılmıştır. Özellikle nizamnamenin 4. Maddesinde Zaptiye-i Mülkiye kısmının hafiyelik işleriyle meşgul olduğu ve böylece siyasi suçlara bakacağı hükme bağlanmıştır.

Bilindiği gibi Zaptiye Müşiriyeti döneminde hayata geçirilen hafiyelik müessesesi zaman içerisinde büyük tepkiler almıştır²⁶. Osmanlı padişahları, halkın şikâyet ve düşüncelerini öğrenmek için her meslek grubundan kişilerden jurnal adı altında istihbarat toplar ve okuduktan sonra gereğini yapılmak üzere ilgili daireye gönderirlerdi. II. Abdülhamid döneminde hafiyelik kurumu oldukça abartılmış ve sırf padişahın ihsanına nail olmak, çeşitli makam ve mevkilere gelmek için kullanılır olmuştur. Görünürde Zaptiye Nezaretine bağlı olan hafiyeler, hazırladıkları jurnalleri *Mabeyn-i Hümayun*'a takdim ederlerdi. Jurnallerin çoğunun ya haber değeri yoktu ya da tamamen kişisel amaçlar doğrultusunda hazırlanıyordu. Bu duruma gelmesinde II. Abdülhamid'in her şeyden şüphelenen karakterinin dışında, Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu, içeride yaşanan asayişsizlik ve dış devletlerin ülkedeki faaliyetleri etkili olmuştur.

II. Meşrutiyetin ilanı ile hafiyelerin birçoğu yurt dışına kaçmış, bazıları yakalanarak idam edilmiş, bazıları da halk tarafından linç edilmiştir. İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin hükümete gönderdiği telgrafta Rumeli'de halk ile askerler arasında birlik ve beraberliğin geliştiğini, millet ile devletin arasını bozan tek şeyin hafiyelik olduğunu kaydetmektedir. Bu telgrafta ayrıca her ülkede gizli Emniyet Teşkilatının bulunduğunu, ancak bunların kişilerin namus ve haysiyetlerine dokunacak davranışlardan kaçındıkları vurgulanıyordu. Osmanlı

²⁶ Tanışık, a.g. t. , s. 44.

Devleti'nde Emniyet Teşkilatına yardımcı olacak memurların kullanılması uygun görülmele birlikte kanunen yetkisi bulunmayan dairelere ve kişilere böyle bir görev verilmemek üzere hafiyeliğin kaldırıldığıının resmen ilan edilmesi isteniyordu. Konu Meclis-i Vükela'da görüşülerek kabul edildi ve padişaha sunuldu. II. Abdülhamid'in de kararı aynen kabul etmesi üzerine 31 Temmuz 1908'de irade çıkarıldı²⁷. Böylece hafiyelik kurumu son buldu.

c. 1907 Polis Nizamnamesine Göre Polis Müfettişliği

1907 Polis Nizamnamesi'nin getirdiği yeniliklerden birisi de Polis Müfettişliği ile ilgili hükümleridir.

Aslında teftiş hizmeti 1907 Polis Nizamnamesi ile başlamış değildi. Zaptiye Nezaretinin kurulmasıyla birlikte o zamana kadar üç dereceli teftiş memurluğu uygulamasından vazgeçilerek, beş dereceli teftiş memurluğu uygulamasına geçilmişti. Teftiş memurları, nezarete görevli zaptiye askerlerinin arasında birer müfettiş gibi çalışırlardı. Çünkü onlar, okuma yazma bilmelerinin yanında son dönemlerde yabancı dil veya azınlık dillerine de vakıf olanlar arasından özenle seçiliyorlardı.

Nizamname, yürürlüğe girdiğinde Zaptiye Nezaretine bağlı olarak görev yapan polis teftiş heyeti; bir teftiş heyeti reisi, bir deniz zabıtası müfettişi, merkezde 20, Beyoğlu'nda 4 ve Beşiktaş'ta 1 müfettiş olmak üzere toplam 26 müfettişten oluşuyordu.

Nizamnamenin 158'inci maddesine göre, Dersaadet'te Zaptiye Nezareti maiyetinde 10, İstanbul Polis Müdürlüğü maiyetinde 2, Beyoğlu Mutasarrıflığı maiyetinde 4 ve Üsküdar Mutasarrıflığı maiyetinde 2 polis müfettişi bulunacaktı. Bu hükümle bilhassa devletin başkenti olan İstanbul'daki Emniyet Teşkilatının hizmetlerinin denetlenmesi maksadıyla gereken oranda müfettiş dağılımı planlanmıştır. Dağılıma bakıldığında birbirinden bağımsız birimlerde oluşturulan müfettişlerin birbirlerinin hizmet anlayışını da denetledikleri söylenebilir.

Nizamnamenin 159. maddesindeki "Polis müfettişleri memur oldukları daire dâhilindeki merakız ve mevkide müstahdem bilcümle polis ve komiser ve komiser muavini ve polis memurlarının vazifelerini tamamen ve muntazaman ifa edip etmediklerini ve mürettep olan nokta ve devriyelerin mükemmelen mevcut olup olmadığını ve bunların talimat ve tebligata veya sıfatı memuriyetlerine mugayir bir hal ve hareketleri vuku bulup bulmadığını velhasıl işbu nizamname ile muayyen olan vezaif-i umumiyenin hüsn-i cereyan edip etmediğini ale'd-devam teftiş edecek ve neticeyi tefrişatını her yirmi dört saatte raporla

²⁷ Emrullah Tekin, "Hafiyelik", *İ.A.*, C.15, İstanbul, 1997, s.115-116.

merciine bildirecektir.” Hükümüyle asayiş ve güvenlik hizmeti görenlerin, yükümlülüklerinde olan bu hizmetlerin gereğini yapıp yapmamalarının ne büyük bir önem arz ettiği vurgulanmaktadır. Bu önemli hizmetin aksatılmadan yürütülmesi için görevlendirilen müfettişlerin neleri nasıl denetleyecekleri de açıkça belirtilmektedir.

Nizamnamenin 160’inci maddesinde “Müfettişler merakız ve mevkii tarassut, kuyudat ve muamelatıyla sair muamelatı inzibatiye hakkında tetkikat, han, otel, pansiyon ve emsali bekâr ikametlerine mahsus mahallerce usulen daima teftiş ederek muamelat raporlarının günü gününe ve usulü dairesinde cereyan edip etmediğini yevmiye raporunda derç ve tasrih edecektir” deniliyordu.

Nizamnamenin 161’inci maddesinde “Müfettişler teftişte, muamelatı inzibatiyece ve polislerin hal ve hareketlerince görecekları kusur ve noksanı o merkez veya mevkiin komiserine ihtar ve keyfiyeti de merciine ihbar edecektir” hükmüyle görevliler uyarılıyordu.

Nizamnamenin 162’nci maddesinde “Müfettişler her türlü ahval hakkında vaki olacak mahsusatını derhal raporla ilgili merciye bildirecek ve her halde mercilerinden alacakları emir ve talimata göre hareket edeceklerdir” hükmüyle tespit edilen aksaklıklar ilgililere iletiliyordu.

Nizamnamenin 163’üncü maddesinde “Müfettişler polis serkomserlerinin ehliyetlilerinden olmak üzere mensup oldukları daireden vaki olacak işar üzerine heyeti intihabiyece intihap ve tayin olunur” deniliyordu. Bu hükümle de teftiş görevinin önemine vurgu yapılmaktaydı. Dolayısıyla da teşkilatın en başarılıları arasından seçilen müfettişlerin bu başarıyı alana yayması imkânı hazırlanmıştı.

Nizamnamenin 164’üncü maddesinde “Hizmetlerine devam ve vazifeyi teftişe hüsnü ifa etmeyen müfettişler şediden mesul tutulur” hükmü bulunmaktaydı.

Nizamnamenin 165’inci maddesinde “Vilayeti şahanece lüzumu halinde işbu fasılda muharrer vezifey-i teftişiyeye vali tarafından tensip olunacak zat marifetiyle icra ettirilir” hükmüyle de vilayetlerin tüm iş ve işlemlerinden sorumlu olan valilere üstünlük kullanma imkânı tanınmıştı.

Polis Müfettişleri ayrıca zararlı şahıslarla zararlı evrakı ve asayişini ihlal etmesi muhtemel her türlü halleri yakından takip ederek edindikleri bilgilerle şahit oldukları durumları zaman geçirmeden bir raporla ilgili mercilere bildirmekle yükümlü kılınmışlardı.

Bu yükümlülüklerinin yerine getirmek maksadıyla, ilgili mercilerden alacakları emir ve talimata göre hareket ederek gereğini yaparlardı. Polis müfettişleri, her yirmi dört saatte bir yaptıkları işlerle ilgili olarak mercilerine rapor verirlerdi. Bahse konu raporları düzenlemek ve ilgili mercilere vermekle yükümlü kılınmışlardı.

1907 Polis Nizamnamesi'nin önemli özelliklerinden birisi de askeriye ile arasındaki ayrılığı kesin olarak belirlememiş olmasıdır. Bu durum polis alımlarında görüldüğü gibi, vazifenin yerine getirilmesi konusunda da dikkat çekmektedir. Örneğin polis alımlarında, askeriyede başçavuş, çavuş, bölük eminliği yapanların Polislik müracaatları diğerlerine nazaran tercih sebebi olarak görülmüştür (Md.27). Ayrıca polisin meşgul olduğu ya da olmadığı yerlerde vazifesini rütbesi mülazımdan aşağı olmayan jandarma zabitanı Polis vazifesini icra eder denilmektedir²⁸.

1907 Polis Nizamnamesi pek çok yeni uygulama getirmiştir. Bunlardan birisi ilk kez polisin görev ve sorumlulukları tek bir metin halinde toplanmıştır. Bu nizamname 21 Mayıs 1913'te yeni bir Nizamname hazırlanıncaya kadar uygulamada kalmıştır. Dolayısıyla II. Meşrutiyet dönemine girerken 1907 Polis Nizamnamesi yürürlükteydi.

B. II. Meşrutiyet'in İlanı ve Emniyet Teşkilatında Yapılan Yenilikler

Bilindiği gibi, II. Abdülhamid'in uzun baskı yönetiminden sonra, toplumsal baskı ve İttihat ve Terakki Cemiyetinin çalışmaları sonunda II. Meşrutiyet ilan edildi. Meşrutiyetin ilanı ile ülkede yeni bir dönem başlıyordu. Ancak bu yeni dönemi yanlış anlayanlar da vardı. Hürriyetin ilan edilmesini her şeyin yapılabileceği şeklinde yorumluyorlardı. Bu nedenle Meşrutiyetin ilanını müteakip İstanbul'da büyük bir asayişsizlik hâkim olmuştu. “...Çeşitli adi suçlardan ceza evlerine konan mahkûmlar serbest bırakılmış, ülkeye özgürlük geldi diyerek vergi memurlarına bile vergi vermeyenler çıkmıştı. İstanbul'da tramvaya, vapura para ödmeden binmek istemişlerdi. Özgürlüğün bu şekilde anlaşılması kötü kişilerin işlerini kolaylaştırıyordu. İstanbul'da güven kalmamıştı...”²⁹

Meşrutiyetin ikinci kez ilanından sonra, 17 Aralık 1908'de meclis büyük bir törenle açıldı. II. Meşrutiyet devri, her alanda yenilik düşüncesinin yaygınlaştığı ve toplumun yenilik beklentisi içine girdiği bir dönem oldu. Dolayısıyla Meşrutiyetin ilanından sonra kurulan Osmanlı hükümetleri ister istemez kendilerini böyle bir beklentilerin içinde buldular. Bu

²⁸ Günümüzde Jandarma teşkilatı bu görevi ifa etmektedir. Hukuken kurulan ancak fiiliyatta şu an için Teşkilatlanmasını bitirememiş olan Kamu Güvenlik Müsteşarlığı faaliyete geçene kadar mevcut durumun devam edeceği gözükmektedir.

²⁹ Enver Ziya Karal, *Osmanlı Tarihi*, C.IX, TTK Yayınları, 2. Baskı, Ankara, 1999, s.53.

çerçeve de ilk akla gelenler, ekonomik sıkıntılarının giderilmesi, baskı rejiminin kaldırılması, padişahın özel hafiye teşkilatının kaldırılması, basın üzerindeki sansürün kaldırılması ve askeri konularda yenilik yapılmasıydı³⁰.

Bu kapsamda 31 Mayıs 1909'da *Askeri Şura* kuruldu. Askeri Şuranın kurulması ile yabancı askeri danışmanların yeniden Osmanlı Devletine çağırılması eş zamanlı gelişen bir olaydır. Askeri şurada ülke güvenliğini ilgilendiren konular görüşülür ve aldıkları kararlar Harbiye Nazırı kanalı ile ilgili bakanlıklara bildiriliyordu³¹.

Meşrutiyet yönetimince hazırlanan *Kanûn-i Esâsi* ve oluşturulan meclisce ilan edilen genel af kapsamında, hafiye yapılanması sona erdirilmiştir. Amacı dışında faaliyet gösterdiği tespit edilen hafiye yapılanması tarafından insanlara yöneltilen ithamlar sonucunda hakkında mahkûmiyet kararı verilenlerin hakları da iade edilmiştir. Meşrutiyet'in ilanı ile Osmanlı Devleti'nde meydana gelen ekonomik gelişmelere paralel olarak Emniyet Teşkilatının mali durumunda da zenginleştirmelere gidilmiştir³².

Meclisi Mebusan'da 13 Mayıs 1909 (30 Nisan 1325) ile 26 Haziran 1909 (13 Haziran 1325) tarihleri arasında yapılan görüşmeler sonunda Tenkizat Kanunu kabul edildi. Bu kanuna göre her resmi daire ve bakanlıkta Ayandan başkan ve Mebusan'dan başkan yardımcısı olan komisyonlar oluşturulacaktı. Ayrıca merkezdeki bu teşkilatlanmanın taşrada da valiler başkanlığında yansımaları olacaktı³³.

II. Meşrutiyet ilan edildiğinde iç güvenlik hizmetleri Zaptiye Nezareti tarafından yerine getirilmekteydi (*EK-2.*) *Mutasarrıflıklar* ise Polis Müdürlükleri biçiminde yapılandırıldılar³⁴. “Zaptiye Nezaretinde, Zaptiye Nazırı dışında bir mektupçu, bir mektup kalem müdürü ve maiyetinde bir memur, bir muhasebeci, iki polis müfettişi, on sivil müfettiş, bir tiyatro sansür memuru, kırk altı deniz kol sandalcısı, bir muhasebe müdürü ve mahiyeti, bir sicil ve heyeti intihabiye (seçim) müdürü, bir heyeti tahkikiye reisi ve mahiyetinde üç tahkik memuru, bir idare komisyon başkâtibi, iki müstantik³⁵, bir heyet-i teftiş reisi, bir müfettiş-i umumi ve maaşlı muavini ile iki polis müfettişi, beş teftiş memuru, on sivil müfettiş, yirmi bir sivil

³⁰ Adem Ölmez, “II. Meşrutiyet Devrinde Bir Askeri Meclis Şuray-ı Askeri”, *Amme İdaresi Dergisi*, C.42, S.1, (Mart 2009), Ankara, 2009, s.43.

³¹ Ölmez, *a.g. e.* s.47.

³² Tanışık, *a.g. t.* , s.44.

³³ Adem Ölmez, “II. Meşrutiyet Dönemindeki Askeri Yenilikler ve Meclis-i Mehamm-ı Harbiye” , Yüzüncü Yılında İkinci Meşrutiyet, Milletler Arası Kongre, İslam Konferansı Teşkilatı, *İslam Tarihi, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi*, İstanbul, 2008, s.1-8.

³⁴ Eyüp Şahin, “Emniyet Genel Müdürlüğü Arşiv Belgeleri Işığında Üsküdar Emniyet Müdürlüğü'nün Kuruluşu ve Suçla Mücadelesi”, *Polis Dergisi*, S.54-55, Ankara, 2007, s.3.

³⁵ Müstantik: Sorgu hâkimi , (Ferit Develioğlu, *Osmanlıca- Türkçe Lügat*, Aydın kitabevi, Ankara, 1986, s.889).

serkomiser, otuz sivil ikinci komiser, bir serkomiser, kırk iki muvakkat ikinci komiser, bir tevkifhane müdürü, bir tulumba meclis kâtibi ve yeterince maiyetinde memur, altı ecza-i nariye müfettişi, İstanbul'da bir Polis Müdürü, Üsküdar Mutasarrıfı ve maiyeti, Beyoğlu Mutasarrıfı ve maiyeti ile Polis Meclisi reisi ve yeterince memur mevcuttu. Bu dönemde Zaptiye Nezaretinin asli görevi olan asayiş ve güvenliğin sağlanması için hizmet vermekte olan komiser, polis çavuşu ve polis memurlarının toplamı 2602 kişiydi’’³⁶.

Meşrutiyetin ikinci kez ilan edilmesiyle beklentinin aksine ülkede asayiş ve huzur daha da bozulmuştu. Sonunda 31 Mart isyanının çıkması engellenemedi. Osmanlı Meclis-i Mebusanı II. Abdülhamid'in tahttan indirilmesine ve Selanik'e gönderilmesine karar verdi. Meclisin bu kararını tebliğe giden heyetin içinde ise dönemin Polis ve Jandarma Müfettiş-i Umumisi olarak görev yapan Miralay Galip Bey de bulunuyordu. “...Ziya Şakir'in bu konuyla alakalı rivayetine göre, hal kararının tevdi edilmesinin ardından subaylardan müteşekkil ikinci bir heyet gelerek, devrik Sultan'ın Selanik'e naklini kendisine bildirmişti. Buna göre yatsı namazından sonra saat 10.00'da Hareket Ordusu'nun ilk komutanı Ferik Hüsnü Paşa, İstanbul Başmüfettişi Miralay Galip Bey ve Paris Askerî Ataşesi Ali Fethi Bey Yıldız Sarayı'na gelerek, gündüz hal kararının tebliğ edildiği aynı salonda, ilgili kararı II. Abdülhamid'e bildirmişlerdi...’’³⁷

³⁶ Eyüp Şahin, “Polis Teftiş Heyetinin ve Başkanlığının Yapılanması Süreci”, *Çağın Polisi Dergisi*, S.110, Ankara, 2011, s.19-24.

³⁷ Alkan, *a.g. d.*, s.180.

İKİNCİ BÖLÜM

EMNİYET-İ UMÛMİYE MÜDÜRLÜĞÜNÜN KURULMASI VE DÂHİLİYE NEZÂRETİNE BAĞLANMASI

A. 31 Mart Olayı ve Reformların Hızlanması

II. Meşrutiyet döneminde yeniliklerin yapılmaya başlamasından sonra, reformlar gereği kadro haricine çıkarılan askerler, huzursuzluk çıkarmaya başladılar. Bu arada İstanbul'da sıkıyönetim ilan edilmesi bile düşünüldü. Ancak bütün bunlar çare olmadı ve 13 Nisan 1909'da (31 Mart 1325) 31 Mart Olayı çıktı³⁸. Hareket Ordusu'nun İstanbul'a girmesinden sonra, Miralay Galip Bey de *Polis ve Jandarma Müfettiş-i Umumisi* olarak atandı³⁹.

31 Mart Olayından sonra, II. Abdülhamid tahttan indirilerek, yerine V. Mehmet Reşat geçirildi (3 Temmuz 1909). Abdülhamit'in tahttan indirilmesine takiben, yapılandığı devlet teşkilatı önceleri gayri resmi tasfiyeye tabi tutuldu. Daha sonraları, bu gayri resmi tasfiyeden vazgeçilerek, tensikat adıyla hukuk kılıfına uydurulmuş bir tasfiye hareketi başlatıldı. Bunun için Tensikat Kanunu yürürlüğe konuldu. Merkezde ve illerde kurulan Tensikat Komisyonları aracılığıyla kamu yönetiminin ve bilhassa devlet memurluğu müessesesinin yeniden yapılandırılmasına hız verildi. Tensikat Kanununun amir hükmü uyarınca, yeniden yapılandırma çalışmalarını yürütmek üzere her vilayette birer Tensikat Komisyonu kuruldu. Kurulan komisyonlar, görevde olsun olmasın vilayet sorumluluk alanındaki bütün devlet memurlarının özlük dosyaları üzerinden ön inceleme çalışmaları başlattı. Yapılan incelemeler sonucunda, durumları olumsuz gibi görünenler, komisyon huzuruna veya görevlendiren birimin huzuruna çağrılarak sınava tabi tutuldular. Sınav sonucu başarılı olanlarla aldırılan sağlık raporunda, polislik mesleğinin gereklerini yerine getirecek derecede sağlıklı olanlar, memuriyet görevine devam ettirildiler. İhtilalı takiben ilk hamlede Zaptiye Nezaretine bir yıl kadar dokunulmadı. Bu yıl içinde, hareket ordusuna katılan ve asker olmayan unsurlardan 447

³⁸ Feridun, *a.g. e.*, s.281.

³⁹ Feridun, *a.g. e.*, s.281.

kişi Mahmut Şevket Paşa'nın telgrafı gereğince Zaptiye Nezaretince polis mesleğine alındılar⁴⁰.

Padişahın hal edilmesinden sonra, Selanik'e sürgün edilmesini iletecek bir heyet oluşturulması gerekiyordu. Kimse bu heyette yer almak istemiyordu. Uzun tartışmalardan sonra sürgün kararını tebliğ edecek heyet seçilebilmişti. Hareket Ordusu'nun ilk komutanı Ferik Hüsnü Paşa, İstanbul Başmüfettişi Miralay Galip Bey⁴¹ (Ek-3) ve Paris Askerî Ataşesi Ali Fethi Bey'den oluşan heyet yatsı namazından sonra saat: 10.00'da Yıldız Sarayı'na giderek gündüz hal kararının tebliğ edildiği salonda, Selanik'e gönderilmesi ile ilgili kararını II. Abdülhamid'e bildirdiler⁴². Galip Bey o esnada Yıldız muhafızı olup bu olaydan sonra Emniyet-i Umumiye Müdürü olmuştu⁴³.

İkinci Meşrutiyetin Dâhiliye Nazırı Talat Paşa, Emniyet Teşkilatının Avrupa devletleri ayarında yapılandırılmasını istiyordu. Bunun için lağv edilen Zaptiye Nezaretinin yerine kurulan Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti görevine atanan Galip Bey'in başkanlığında kurulan bir heyeti Avrupa ülkelerine gönderdi. Galip Bey'in başkanlığındaki heyette, Beyoğlu Polis Müdürü Kemal, İstihbarat Dairesi Müdürü Ferit, Polis Mektebi Müdürü Ahmet ve Merkez Memuru İhsan Bey bulunuyordu. Oluşturulan komisyon Avusturya, Almanya, Fransa, İngiltere ve İtalya gibi ülkelere giderek buralardaki polisiye yapılanmayı tetkik etti.

Yapılan tetkiklerde Alman polisi daha ziyade askeri ve fenni bir tarzda çalıştığından benzeri bir yapılanma istenmedi. İngiltere halkının polise büyük bir güveninin olduğu tespit edildi. Bu güvende, polisin malî yönden tatmin edilmesinin rolünün büyük olduğu ayrıca tespit edildi. Bu yapılanmanın da örneklenmesi, mali yönden zorluklar getireceğinden benimsenmedi. Fransa'daki mahalli asayiş kanunlarına ülkenin intibak edemeyeceğine hükmedildiğinden, Fransız polis sistemi de kabul görmedi. İtalya'da ise halk tarafından polise hiç önem verilmiyordu. Halkın benimsemediği bir polis yapılanmasının örneklenmesi kabul görmedi. Araştırma ve İnceleme Komisyonu üyeleri gerekli tetkikleri yaptıktan sonra yurda

⁴⁰ Eyüp Şahin, "Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Türk Polis Teşkilatı'nın Yapılanması", *Polis Dergisi*, Ankara, 2011, s.7.

⁴¹ Galip Bey: Pasinler, Trabzon -1868, İstanbul – 1939, Jandarma Miralayı (Albay) olarak Harekât Ordusunda Görev yaptı. Daha sonra Tuğgeneralliğe yükseldi. Emekli olduktan sonra 4 Ağustos 1909 tarihinde Emniyet-i Umum Müdürlüğü Kurulunca ilk Emniyet-i Umum Müdürü sıfatıyla bu göreve atandı. 13 Haziran 1911 tarihine kadar Emniyet-i Umum Müdürü olarak bu görevini sürdürdü. (İsmet Görgülü, *Türk Harp Tarihi Derslerinde Adı Geçen Komutanlar*, Harp Akademileri Komutanlığı Yayınları, 2. Baskı, Ankara, 1999, s.53,111.)

⁴² Ziya Şakir, *Sultan Abdülhamid'in Son Günleri*, İstanbul, 2006, s. 20-21.

⁴³ Bayram Kodaman, *Son Vakâüvis Abdurrahman Şeref Efendi Tarihi*, T.T.K. , Ankara, 1996, s.60.

döndüklerinde, Emniyet-i Umumiye Müdüriyetinde birinci ve ikinci şube adıyla iki şube oluşturdular.

Buna ek olarak, yapılması gereken çalışmaları da, elde ettikleri bilgiler doğrultusunda başlattılar. 1909 yılına kadar atlı olarak görev yapan süvari polisi kaldırılarak Avrupa'dan alınan bisikletli ve motorlu polis modeline geçildi. Yine gelişen teknoloji ve keşiflere paralel olarak Avrupa'dan nakledilen parmak izi ve fotoğraf teknikleri Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti döneminde suçun aydınlatılmasında kullanılan polisiye teknikler arasında yerini aldı.

B. Emniyet-i Umumiye Müdürlüğünün Kurulması Ve Dahiliye Nezaretine Bağlanması

II. Meşrutiyet'ten sonra başlayan reformlar, 31 Mart Olayı ile durmuştu. 31 Mart Olayının geçmesi, II. Abdülhamid'in tahttan indirilmesi üzerine iktidarda daha etkili olmaya başlayan İttihat ve Terakki Cemiyeti, yeniliklere ağırlık vermeye başladı. 31 Mart hadisesinden sonra Tevfik Paşa hükümeti yerine kurulan Hüseyin Hilmi Paşa kabinesi (5 Mayıs 1909) başlıca iki problemi çözmek zorunda idi. Bunlardan biri düzenin korunması öteki de harp divanı kararlarının yürütülmesi ve yeni düzene karşıt memurları cezalandırmaktı⁴⁴.

Hüseyin Hilmi Paşa kabinesi yenilik ve asayişe dönük çalışmalarına Emniyet Teşkilatını yeniden yapılandırma çalışmalarıyla başladı. 4 Ağustos 1909 (17 Recep 1327)'da *İstanbul Vilayeti ve Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti Teşkilatına Dair 111 Numaralı Kanun* yürürlüğe girdi (Ek-4). Emniyet-i Umumiye Müdüriyetinde Avrupalı tarzda yeniliklere gidildi.

Bu kanuna göre, Zaptiye Nezareti kaldırılarak, Polis Teşkilatı Dâhiliye Nezaretine bağlı bir müdüriyet şeklinde düzenlendi (Md.4). Emniyet Teşkilatı, bütün ülkenin emniyet işlerinin yürütülmesi ile görevli *Emniyet-i Umûmiye Müdüriyeti* ve İstanbul'un asayişini sağlamak üzere, İstanbul Vilayetine bağlı bir Polis Müdürlüğü şeklinde teşkilatlandı.

Merkez ve taşra teşkilatı kuruldu. Merkez teşkilatı 4 polis dairesine ayrıldı. Bunlar, İstanbul Polis Müdürlüğü, Üsküdar Polis Müdürlüğü, Beyoğlu Polis Müdürlüğü, Beşiktaş Polis Müdürlüğüydü (Md.-1). Her polis dairesi merkezlere bölündü. Bu merkezlere bağlı olarak günümüz karakolları ayarında oluşturulan polis mevkileri de modern manada yapılandırıldı. Söz konusu polis mevkilerinin sorumluluk bölgelerinde gereken yerlere polis

⁴⁴ Karal, *a.g.e.*, s.111.

noktaları kuruldu⁴⁵. İstanbul Vilayeti merkez sancağıyla Beyoğlu ve Üsküdar sancağında oluşturulan Polis Merkezleri bir telefon şebekesiyle birbirine bağlandılar. Buna ek olarak söz konusu merkez memurluklarına aracısız olarak dairelerle muhabere ve yazışma yetkisi verildi. Her merkez bir serkomiser tarafından idare edilecekti. Her bir polis dairesinde 1 polis müdürü, 1 başkan ve 2 üyeden oluşan polis meclisi oluşturuldu. Her bir polis müdürlüğündeki dağılım ise şöyleydi: 1 kişi serkomiser, 2 kişi ikinci komiser, 3 kişi üçüncü komiser 40 kişi polis neferiydi. Taşra teşkilatı ise ilk önce 15 ilde kuruldu. Her ildeki polis müdürlüklerinin başına ise bir serkomiser verildi. Daha sonradan illerin çoğunda Emniyet Teşkilatı kuruldu. Bazılarını serkomiser bazılarını ise polis müdürleri yönetti⁴⁶. Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti ile Üsküdar ve Beyoğlu Polis Müdürlükleri Adli ve idari müdürlük ve reislikler meydana getirildi.

Kanunun ilk maddesinde İstanbul'un idari yapısı düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre, birinci sınıftan Beyoğlu ve üçüncü sınıftan Üsküdar sancakları ile o anda şehremanetine bağlı olan altı kazadan oluşan ve merkezi İstanbul olmak üzere İstanbul vilayeti namıyla bu vilayeti ikinci sınıftan bir vilayet teşkil olunmuştur” (Md.1). Bahse konu altı kazadan ikinci sınıftan Kartal, Beykoz, Gebze kazalarıyla üçüncü sınıftan Şile kazası ile Üsküdar Sancağına birinci sınıftan Adalar kazasıyla ikinci sınıftan çekmece kazası merkez sancağına bağlanarak daha büyük yerleşim yerleri oluşturulmuştur. Aynı şekilde İstanbul Vilayetinin sınırları da genişletilmiştir (Md.2).

İstanbul Vilayeti memurlarının maaş ve diğer özlük haklarının da Dâhiliye Nezaretince vilayet aracılığı ile karşılanacağı belirtilmiştir (Md.3).

1907 tarihli Polis Nizamnamesinin de halen yürürlükte olduğunu ancak yenisinin çıkarılıncaya kadar yürürlükte kalacağı da ayrıca belirtilmektedir (Md.5). 1907 tarihli nizamnamenin kaldırılarak yenisinin düzenlenmesi 1913 tarihli nizamnameyle olmuştur. Bu nedenle yeni nizamnamenin hazırlanıncaya kadar polisin görev ve sorumlulukları 1907 tarihli nizamnameyle devam etmiş ve bu durum da *İstanbul Vilayeti ve Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti Teşkilatına Dair Kanunda* ifade edilmiştir.

Bu kanun ile Emniyet Teşkilatı pek çok açıdan yenilenmiştir. Bu yeniliklerin en önemlisi hiç kuşkusuz, Emniyet Teşkilatının Dâhiliye Nezaretine bağlanmasıdır. Böylece

⁴⁵ Şahin, a.g. m., s.3.

⁴⁶ Süleyman, Kaynar, “Tarihi süreç içerisinde Türk Polis Teşkilatının Kuruluşu, Organizasyonu, fiziksel Yapılanması, aday seçme şekli, eğitim programları ve eğitim süreçleri üzerine bir araştırma”, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı, *yayınlanmamış yüksek lisans Tezi*, Niğde, 2002, s.22.

Tanzimat Dönemi güvenlik anlayışı son bulmuş ve II. Meşrutiyetin getirdiği anlayışa uygun olarak Emniyet Teşkilatı yeniden yapılandırılmıştır. Bu yapılandırma da Osmanlı Devleti'nin asayiş ile güvenliğini temin etmek ve tüm Emniyet Teşkilatına hükmedebilmek için doğrudan doğruya Dâhiliye Nezaretine bağlı olmak üzere Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti kurulmuş, ancak İstanbul vilayeti sınırları içerisindeki asayiş olayları İstanbul Valiliğinin emrinde olmak şartıyla İstanbul Vilayeti Polis Müdüriyetine bırakılmıştır.

Emniyet-i Umumiye Müdürlüğünün binası Zabıta Nezareti Dairesinden ayrılarak Beyazıt'ta bir konağa nakledilmiştir. Yine aynı kanuna göre, Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti yeni bir polis nizamnamesinin düzenlenmesine kadar polis işlerini 4 Ağustos 1907 tarihli Polis Nizamnamesi'nin hükümlerine göre yürütecekti. Bu durumda, Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti⁴⁷ kurulmasının başlangıcında, İstanbul zabıta işleri de dahil olmak üzere bütün memleket polisini yönetim altında bulundurmaktaydı.

Emniyet Teşkilatında yapılan bu düzenlemeden sonra merkezlerde memuriyetler ihdas edildi. Bu merkezlere dairelerle doğrudan doğruya haberleşme yetkisi verildi. Artık Emniyet Teşkilatı, aylarca Zabıta Nezaretinin odalarındaki lekeli masaların üzerinde sürünmekten kurtarıldı. Merkez memurları her nevi tahkikat evraklarını doğrudan doğruya Adliye Nezaretine gönderme yetkisine sahip oldular⁴⁸. Yeni oluşturulan teşkilattan Emniyet-i Umumiye Müdürlüğünün başına Harekât Ordusu Kumandanlarından Miralay Galip Bey getirildi. Böylece Galip Bey, ilk Emniyet-i Umumiye Müdürü oldu⁴⁹.

C. İstanbul Polis Okulunun Açılması

Daha önce bahsedildiği gibi ilk polis okulu Selanik'te 1907'de Avrupa devletlerinin, Rumeli'de ıslahat yapılması telkinleri doğrultusunda, *Vilayet-i Şahane Polis Mektebi* adında açılmıştı. Bahse konu okul daha sonraki yıllarda *Selanik Polis Mektebi* adını aldı. Gerçi bundan evvel 1889'da *Polis Dershanesi* açılmıştı ama bu bir okul karakterinde değildi. Bu okullardan sonra II. Meşrutiyet döneminde ülkenin polis ihtiyacını karşılamak amacıyla 14 Temmuz 1909 (01 Temmuz 1325)'da *İstanbul Polis Mektebi* açıldı.

Bilindiği gibi, 1907 de eşkıya çetelerinin Rumeli'de aralıksız olaylar, çıkartarak tahrik etmeleri yüzünden büyük devletler siyasi işe karışmışlardı. Gayri müslümlerin huzur ve hukukunu korumak amacıyla yabancı zabıta memurlarının güvenliği temin etmesini

⁴⁷ 1930 Tarihinde Emniyet-i Umumiye Müdürlüğü ismi Emniyet İşleri Umum Müdürlüğü olarak değişmiştir.

⁴⁸ Feridun, *a.g. e.* , s.282.

⁴⁹ Böylelikle günümüzde de geçerliliğini sürdüren ülke genelindeki Emniyet teşkilatı ilk kez başkentte Emniyet-i Umumiye müdürlüğü şu anki ismiyle Emniyet Genel Müdürlüğüne bağlanmıştır.

istemişlerdi. Bunun üzerine zabıta teşkilatının büyük devletlerin subaylarının da katılımıyla ıslahına çalışılmak üzere subaylardan kurulu karma bir heyetin kurulmasına karar verilmişti. Bu heyetin içinde Belçikalı Binbaşı Leon Buzo ve İtalyan Kaprini de bulunuyorlardı. 1908'de polis okulu kaldırıldı, ancak meşrutiyetin ilanı ile Harbiye Nezareti tarafından yeniden açıldı⁵⁰.

Selanik Polis Mektebinde eğitime tabi tutulan amir ve memurların gösterdikleri mesleki gelişim, Dersaadet'in yönetimini üstlenenler tarafından takibe alındı. Mesleki eğitim almış bir polisle, herhangi bir mesleki eğitim almamış polisin arasındaki fark net olarak gözükmeye başladı. Bundan dolayı, benzer bir okulun Payitaht'ta da açılması için çalışmalar başlatıldı.

Polis okulu açılışı çalışmaları yapılırken, İstanbul Polis Müdürlüğü emrinde görev yapan polis amir ve memurlarının eğitimlerinin de bir şekilde ikmal edilmesi için, Zaptiye Nezareti bünyesinde Polis Dershanesi açıldı. Polis Dershanesi eğitimi, İkinci Meşrutiyetin ilanına kadar aksatılmadan sürdürüldü. İkinci Meşrutiyetin ilanı ile birlikte, 1908 senesi itibarıyla Polis Dershanesi lağv edildi.

Bu dönemde polis okulu açma çalışmaları büyük bir hızla sürdürüldü. Henüz lağv edilmeden Zaptiye Nezareti'nin başında bulunan Farukizade Sami Paşa, bazı gazetelerde polis okulu yapılandırılması doğrultusunda yazılar yazan Mülazım-ı Evvel İbrahim Feridun Bey'i makamına çağırarak, polis okulu kurma çalışmalarını başlatmasını emretti.

Dersaadet'te polis okulu kurulma çalışmalarının sonuçlandırılmasına kadar, polis kurslarının kapatılmasıyla birlikte, eğitimden uzak kalan polislerin eğitiminde zaman kaybolmaması bakımından, İstanbul Polis Müdürlüğü emrinde görev yapan polis amir ve memurları Şehzadebaşı'ndaki Ferah Tiyatrosu'nda gruplar halinde ahlâk ve mesleki bilgiler doğrultusunda eğitim verilmeye başlandı.

Dersaadet Polis Mektebi için Avusturya'nın Viyana Polis Teşkilatı benzeri yapılanmanın oluşturulmasına karar verildi. Verilen karar doğrultusunda bazı birimler kaldırılarak bazı birimler yeniden yapılandırıldı. Emniyet Teşkilatı çalışan sayısı olarak büyümeye başladı.

Dersaadet Polis Mektebi, nihayet Yıldız'daki Şehzade dairesiyle, Başkâtip Dairesinde hizmete hazır hale getirildi. İhtiyaçlarıyla birlikte ders verecek hocaları da temin edildi.

⁵⁰ Hasan Ali Koçer, *Türkiye'de Modern Eğitimin Doğuşu ve Gelişimi*, İstanbul, 1991, s.213.

İhtiyaçların temin edilmesi ve öğrencilerin de gelmesi üzerine 14 Temmuz 1909 (01 Temmuz 1325) tarihinde törenle eğitime başladı.

Bahse konu mekânlarda, eğitimini sürdürmekte iken, önce, Beyoğlu'nda Ağa Hamamı'nda bulunan Sen Mişel Mektebi'ne nakledildi. Nakilden sonra İstanbul'un işgaline kadar eğitimini burada sürdürdü⁵¹.

Dersaadet Polis Mektebinin ilk kadrosu sadece İstanbul Polis Müdürlüğü emrinde görev yapan amir ve memurların eğitimini üstlenmedi. Aynı zamanda taşra şehirlerinde görev yapan ve meslekî ilköğrenimlerini ikmal edemeyen polis amir ve memurlarının eğitimlerini de üstlendi.

Dersaadet Polis Okulu Emniyet Teşkilatı mensuplarının eğitiminin yanında, İran Devletinden gönderilen İran Polis Teşkilatının amir ve memurlarının eğitimini de üstlendi⁵². Dersaadet Polis Mektebinde, İran'dan gönderilecek ve on beş yirmi kişiyi geçmeyecek polisin iâşe, ibate ve diğer masrafları Osmanlı Devletinin genel bütçesinden karşılanıyordu. Belirlenen sayıdaki polis gurubunun eğitim-öğretim giderlerinin yıllık olarak 33.600 kuruş tutması ilk hamlede sorun teşkil etmesine karşılık, bir sonraki genel bütçe ile sorun çözüldü.

Dersaadet Polis Mektebi, 1908 ihtilalını takiben oluşturulan askerî yönetim tarafından kurulduğundan dolayı kurucu kadronun ve polis okulunun ilk müdürlerinin askerî şahıslar arasından seçilmişti. Bu da sivil unsurlardan oluşması gereken askerî nitelikli eğitimden uzak ve insan haklarına, insanların huzur ve güveninin sağlanmasına yönelik bir tarzda yapılandırılması gereken polis okullarının, tamamıyla askeri yapılanma içinde oluşturulduğu görülmektedir.

Hâlbuki dış güvenlik birimlerinin eğitim mantığıyla iç güvenlik birimlerinin eğitim mantığı birbirine tezat teşkil etmektedir. Dış güvenlik birimlerinin eğitim gerçeği korunmakla yükümlü kılındıkları ülke sınırlarının dışından gelebilecek tehlikelere karşı koyabilecek nitelikte bir eğitim biçimi olarak kurgulanmıştır. O mantığa göre bahse konu tehlikeyi

⁵¹ İstanbul'un işgaliyle birlikte işgal kuvveti olarak İstanbul'a gelen Fransızlar, kendilerince açılıp, eğitim ve öğretim sürdüren bu okulun polis okulu olarak eğitim vermesine müsaade etmediler. Okulu bahse konu yerden çıkardılar. Bulduğu yerden çıkarılan Dersaadet Polis Mektebi, İstanbul' cihetindeki Nuriyemaniye'de bulunan bir binaya nakledildi ve bir dönemlik kesintiden sonra, burada eğitim vermeye başladı. Bahse konu binanın darlığından ve kirasının çokluğundan dolayı, eğitimini sürdürmekte zorlanan polis mektebi, Ayasofya'da bulunan Adliye Binasının üst katlarına taşındı.

⁵² İran devletinden gönderilen polislerin eğitimine 1913 yılına kadar devam edildi. Dersaadet Polis Mektebinde eğitim gören İranlı polisler, eğitimlerini tamamladıktan sonra, döndükleri ülkelerinde, çağdaş anlamda öğrendikleri polisiye uygulamalarını hayata geçirmeye başladılar. Bir manada eğitimcilerin eğitimini almış oldular. Eğitimini aldıkları çağdaş polisliği kendi ülkelerinde de kalıcı hale getirme başarısını yakaladılar. Bu da, İran Devletinde, Avrupaî tarzda polis uygulamasının başlangıcı oldu.

yaratanlar, düşman olarak algılanmaktadır. Bu eğitim anlayışına göre de bu unsurların yok edilmesiyle maksat hâsıl olacaktır.

Buna karşılık iç güvenlik biriminin çalışanlarının eğitimi, sathı müdafaa anlayışına bağlı olarak gelişme gösterdiğinden dolayı dış güvenlik birimlerinin eğitimine göre farklılıklar göstermektedir. İç güvenlik birimleri devlete, şahıslara ve kendilerine zarar veren veya zarar verme eğiliminde bulunanları hiçbir zaman düşman olarak algılamazlar. Bu tip unsurlar iç güvenlik birimlerinin çalışanları, bu gibi şahısları hiçbir zaman düşman olarak algılamadığı gibi suçlu olarak da tarif etmezler. Bu şahıslar, onların nazarında zanlı olarak kabul edilirler. Suçlu oldukları kesin delillerle sabit olmasına karşılık yine de onların nazarında zanlı konumundadırlar.

Bahse konu mantık doğrultusunda eğitim öğretim veren Dersaadet Polis Mektebi'nin müdürleri başında buldukları polis okulunun çağın gereklerine ve ilmi kazanımlara göre eğitim vermek için bütün imkânlarını seferber ettiler. Polis okulunu, Avrupa'daki benzerleri gibi yapılandırdıkları gibi çağdaş gelişmeleri de takip ederek, anında polis okulunun programına dâhil ettiler. Bu çalışmalar, Emniyet Teşkilatının eğitim kapasitesinin artmasına sebep oldu. Neticede Emniyet Teşkilatı çalışanları, aldıkları kaliteli eğitim sonucunda, Birinci Dünya Savaşıyla İstiklal Mücadelesinde zorunlu olmamalarına karşılık, cepheye koştukları gibi görev başında kalanları da savaşın kazanılması için cephe gerisinde yapılması gerekenleri yerine getirme başarısını gösterdiler.

Dersaadet Polis Mektebi, eksikliklerine karşılık kuruluşundan Cumhuriyet'e intikalde ikmal ettiği zamana kadar başarılı bir eğitim verdi. Bahse konu zaman içinde 3223 amir ve memurun eğitilmesini başardı⁵³.

Selanik'te açılan polis okuluna Belçikalı bir binbaşı atanmasına rağmen İstanbul'da açılan Polis Okuluna bir Türk subayı atanmış, ancak Avrupa'daki uygulamaları yerinde görmek için bir heyet İngiltere'ye gönderilmişti. "...Emniyet-i Umum Müdüriyetine bağlı İstanbul'da Dersaadet Polis Mektebi açıldı ve ilk mezunlarını 9 Kasım 1909 (27 Teşrinievvel 1325) tarihinde verdi. Yıldız sarayının şehzade dairesinde açılan İstanbul Polis Okuluna Yüzbaşı Ahmet Bey okulun ilk müdürü olarak atandı. Emniyeti Umum Müdürü Galip Bey, Okul Müdürü Yüzbaşı Ahmet Bey'in de içinde bulunduğu heyetle İngiltere'ye giderek Londra'da İngiliz Polisinin yapılanmasını ve eğitimini inceledi. Daha sonradan Sultan Reşat'ın

⁵³ Eyüp Şahin, "Dersaadet Polis Mektebi", *Çağın Polisi Dergisi*, S.99, Ankara, 2010, s. 26.

iradesi ile Fransız Sen Mişel Okuluna nakledildi. İstanbul'un işgalinden sonra Fransa'nın baskısıyla bulunduğu yerden çıkarak Nuriösmaniye'de bir binaya yerleşti...''⁵⁴.

Polis Okulları yenileşme hareketlerinin daha iyi anlaşılabilmesi ve meşrutiyet fikirlerinin yeni polislere daha iyi anlatılabilmesi hedeflenmişti. 3 Ekim 1909 tarihli Mülkiye müfettişi Seydi Ali'nin Dahiliye Nezaretine yazdığı raporda "Anadolu vilayetlerince uygulamaya konacak yeniliklerin en mühim ve en öncelikli olanı Emniyet Teşkilatıdır. Bu nedenle mevcudun peyderpey ıslahı cihetine gidilmesi gerekmektedir. Şimdilik her vilayet merkezinde bir polis mektebi açılması gerektiği zira taşrada polis olmak isteyenlerin Dersaadet'teki polis mektebine gelmeleri çok zahmetli olacağından Trabzon'da Jandarma ve polis mekteplerinin açılması gerekmektedir"⁵⁵ demektir. Bu nedenle 29 Ocak 1910 tarihinde de Beyrut Polis Okulu açılmıştır⁵⁶.

"Süvari polisinin ilga olmasına müteakip Emniyet-i Umumiye teşkilatında 1910 Ağustos'unda İstanbul Polis Merkezlerinde talim ve terbiye ile meşgul olmak üzere askeri heyetten oluşan bir Polis Kumandanlığı kuruldu.

Kumandanı binbaşı olan bu heyetten bir binbaşıya 3000, 3 yüzbaşıya 1500'şer, 20 polis zabiti olarak bulunan mülazım-ı evvele 1250'şer, mülazım-ı saniyeye de 1000'er kuruş maaş tahsis ediliyordu. 1911 senesinde yapılan Muavazene-i Umumiye Kanunu gereği askeri heyet Mayıs 1911'de lağv edildi."⁵⁷ (Ek-5).

D. İstanbul Polis Müdüriyet-i Umumiyesinin Doğrudan Dahiliye Nezaretine Bağlanması

İstanbul Vilayetinin ve Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti teşkilatına dair 4 Ağustos 1909 (17 recep 1327) tarihli kanunun 4. ve 5. Maddeleri, 4 Haziran 1911'de yeniden düzenlenmiştir⁵⁸ (EK-6). Bu değişikliğe göre Dâhiliye Nezaretinde Emniyet-i Umumiye namıyla bir şube teşkil olunmuştu.

Bu konudaki gelişmeler şöyle olmuştu: "...Dâhiliye Nazırı adına Müsteşar Ali Fuat Bey'in Sadrazamlık Makamına sunduğu kanun tasarısı 13 Mart 1910 (1 Rebiulevvel 1328) Tarihinde Sadrazam İbrahim Hakkı Bey tarafından Meclis-i Mebussan Riyasetine 90 Numaralı tasarı olarak gelmiştir. Bu tasarıda şöyle denmektedir: İstanbul Vilayetinin teşkilatı idareye ve

⁵⁴ Sarısakal, a. g. e., s.58.

⁵⁵ Eyüp Şahin, *Türk Polis Tarihinden Belge ve Fotoğraflar*, s.89.

⁵⁶ Eyüp Şahin, a.g. e., s.97.

⁵⁷ Personel daire başkanlığı arşivi, 12.08.1938 tarihli *yayınlanmamış rapor*, s.2.

⁵⁸ Ek-6: 2.Düster, C.3, s.433-434.

belediyesi halen pek karışık olup süratle tanzimine ihtiyacı fevkalade mevcuttur. Zaptiye Nezaretine tabi bulunan bu vilayette Şehremanetinden ayrı olarak bir valilik teşkili üzerine ...”⁵⁹ demek suretiyle yeni bir düzenlemenin gerekliliğine işaret edilmiştir.

Tasarının devamında “...Zaptiye Nezaretinin Emniyet-i Umumiye Müdürlüğünün doğrudan doğruya Dâhiliye Nezaretine raptı kısmen hal olmuş ise de vilayete sözde bağlanmıştır. Bir merkezde Vali, Şehremini ve Emniyet-i Umumiye Müdürü namlarıyla üç büyük idare memurunun Vilayet Zabıtasına bağlı olmayıp ayrı ve doğrudan doğruya Dâhiliye Nezaretine merbut bir idare-i müstakile teşkili ihtiyacı bulunmakla bu kısım ayrıldıktan sonra emanet ve vilayetin birleşmesi ve Valilik vazifesinin ve Umur-ı Belediye-i Dersaadet’in halkça evvel ve ahir maruf ve menus bulunan Şehir emini namıyla bir memura ihalesi hal ve maslahata daha muvafık bulunmuştur...”⁶⁰ Şeklinde tasarının gerekçelerinde Emniyet Teşkilatının ayrı bir kanunla yeni bir düzenlemeye gitmesi istenmekte, bunun neticesinde çıkarılan İstanbul Vilayeti Teşkilatına Dair Kanun Layihasında ilk iki maddesinde ifadesini bulmuştur.

“Buna göre: Birinci madde-İstanbul Vilayetinin Zezaif-i Umumiye-i Zabıtası Emniyet-i Umumiye Müdüriyetine ait ve Dâhiliye Nezaretine merbut kalmak üzere İdare-i Mülkiye ve Belediye-i Şehremanetine tevdi edilmiştir.

İkinci Madde-Emniyet-i Umumiye Müdüriyetinin teşkilatı ayrı bir kanun ile tayin olunacak ve bunun tanzimine kadar usulü hazıra devam edilecektir”⁶¹ .

Burada da görüldüğü gibi İç güvenlik hizmetleriyle belediye hizmetleri bir birinin içine geçmiş şekilde Valilik adına görev yapmakta ve Emniyet-i Umumiye Müdüriyetinin ayrı bir kanunla belediye hizmetlerinden ayrılması istenmektedir. Konuyla ilgili Paris Belediyesinden örnekler verilmekte ve iki buçuk milyonluk Paris de bile bir daire teşkilatlanmışken İstanbul’da 18 dairenin kurulmuş olması eleştirilmektedir. Yine aynı kanunun son maddesinde 5 Ekim 1877 (27 Ramazan 1294) tarihli Dersaadet Belediye Kanununun bu kanuna aykırı olmayan hükümlerinin geçerli olduğu belirtilmektedir. Buradan da anladığımız kadarıyla asıl sorunun belediye teşkilat yasasının eksikliğinden ziyade Emniyet Teşkilatı ile ilgili mevzuatın yetersizliğinden bahsedilmektedir.

⁵⁹ *Meclis-i Mebussan Levayih Tekâlif-i Kanuniye ve Encümen Mazbataları* (Sene:1325-1326) Devre:1 İçtima Senesi:2, TBMM Basımevi, Ankara,1992, s.219.

⁶⁰ *M.M. L.T. K.E.M.*, s.219.

⁶¹ *M.M. L.T. K.E.M.*, s.221.

İstanbul Vilayeti'nin Umur-ı İnzibatiyesi ile meşgul ve mesul olmak ve Dâhiliye Nezaretine bağlı olmak üzere İstanbul Polis Müdür-i Umumiyesi namıyla ayrı bir Müdüriyet-i Umumiye teşkil olunmuştur...” denilmektedir. Kanundaki bu değişiklikle İstanbul Polis Müdürlüğü direkt olarak Dâhiliye Nezaretine bağlanmıştır. Böylece İstanbul ile diğer vilayetler arasında bir ayırım yapılmıştır. “Bu kere teşkil olunan İstanbul Polis Müdüriyet-i Umumiyesine, Priştine Mutasarrıfı Mazhar ve Emniyet-i Umumiye Müdüriyetine de muavini Şakir Beyefendiler tayin olunmuşlardır 16 Haziran 1911 (3 Haziran 1327)”⁶².

3 Haziran 1911 tarihli atama kararıyla İstanbul Polis Müdüriyet-i Umumiyesi görevine Mazhar Bey, Emniyet-i Umumiye Müdürlüğü görevine de Emniyet-i Umumiye Müdür Muavini Şakir Bey atanmışlardır. Bu dönem değişiklikleri arasında 1909 tarihinde yürürlüğe giren nizamname ile yapılan değerlendirmeler sonucunda ahlakî meziyetleri sebebiyle terfi etmeye hak kazanma, ikinci sınıf komiserlerin birinci sınıf komiserliğe terfileri, Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti'nce yazılı yarışma sınavı yapılması ve Emniyet-i Umumiye Heyet-i Mümeyyizesi kurulması gibi terfilere ve üst kadrolara istihdam konuları ele alınarak mevzuat içeriğinde yer verilmiştir⁶³.

E. Polislerin Askerlik Durumuna Dair Yeni Düzenlemeler

İç güvenlik birimi olarak Emniyet-i Umumiye Müdürlüğünün askerlik ile ilişkilerinin kesilmesi birden olmamıştır. 1912 Şubatında meclis yeni seçilmiş milletvekilleriyle görevine başlamıştı. İttihat ve Terakki Cemiyeti kontrolünde geçen ve tarih sayfalarına sopalı seçimler olarak geçen bu seçim sonuçlarının ardından 12 Temmuz 1912'de *Halaskar Zabitan* hareketiyle hükümet değişikliğine gidilmiş ve seçimler yenilenmişti.

Yönetimde siyasi istikrarsızlık sürerken 8 Ekim 1912 tarihinde başlayan I. Balkan savaşı hüsrana bitti. Balkan Savaşının yenilgisinden Kamil Paşa Hükümetini sorumlu tutan İttihat ve Terakki 23 Ocak 1913 tarihinde Bab-ı Ali Baskını ile askeri darbe yaptı. Cemal Paşa İstanbul Muhafızlığı'na Şevket Paşa Sadrazamlığa getirildi. Ülkede geniş bir seferberlik ilan edildi. Ancak iç güvenliğin dış tehditlerden daha önemsiz olmadığını anlamak fazla sürmedi. Ülkenin çeşitli bölgelerindeki isyanlar başlamıştı. Bunun üzerine henüz teşkilatlanmasını bitirememiş olan Emniyet-i Umumiye Müdürlüğüne bağlı Polislerin askerliklerinin tecil edilmesi gündeme geldi.

⁶² Şahin, *a.g. e.*, s.113.

⁶³ Tanışık, *a.g. t.*, s. 55.

Bu amaçla 4 Mart 1913 (19 Şubat 1338) tarihinde Askerlikleri tecil olunan tahsildarlar ile tahsil memurlarına ve polislere tam maaş verilmesi hakkında Kanun-ı Muvakkat yürürlüğe girdi (EK-7). Buna göre, askere giden polislerin memurken aldıkları maaşı tam olarak alacakları hükme bağlanıyordu⁶⁴.

F. Dâhiliye Nezareti Teşkilat Nizamnamesi

Tanzimat Döneminden itibaren nezaretlerin meclislerin dairelerin sık sık değiştirilmesi ve kaldırılıp yeniden kurulması uygulaması büyük ölçüde Dahiliye Nezaretinde de görüldü. Nitekim salnamelerde Dahiliye Nezareti bünyesinde normal olarak on iki civarında kalem olduğu halde 1877- 1910 yılları arasında salnamelerde Dahiliye Nezaretinde kurulup kaldırılan veya isim değişikliği yapılan kalem sayısının 100'den fazla olduğu görülmektedir. Dahiliye Nezareti'nin görev ve yetkileri İttihat ve Terakki döneminde yeniden belirlendi.

21 Aralık 1913 (22 Muharrem 1332) tarihli Dahiliye Nezareti teşkilatı hakkında çıkarılan on yedi maddelik Nizamnamede nezaretin kalemleri müsteşarlık ve hususi kalemlerden başka on bir müdüriyetten oluşmaktaydı. Bu on bir müdüriyetten biri olan Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti ülkenin asayişine ait işlemlerle uğraşacak Emniyet Teşkilatı polis mekteplerinin idaresini sağlayacaktı⁶⁵.

9 Aralık 1913 tarihinde çıkarılan Dâhiliye Nezareti Teşkilat Nizamnamesi'ne göre Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti, Ankara'da milli hükümet kurulana kadar Dahiliye Nezareti'ne bağlı olarak görev yapan bir teşkilat niteliğini kazanmıştır. Emniyet-i Umumiye Müdürlüğü'nün kurulmasından hemen sonra açılan İstanbul Polis Okulu da bu daireye bağlıydı.

1913 yılında çıkarılan Dâhiliye Nezareti Teşkilat Nizamnamesi ile Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti'nin görevi açıklanmış ve Dâhiliye Nezaretine bağlı olduğu belirtilmiştir. Osmanlı'nın son döneminde iç güvenliğe ilişkin hizmetler Umum Jandarma Kumandanlığı, Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti ve İstanbul Polis Müdüriyeti-i Umumiyesi olmak üzere üç teşkilat tarafından yürütülmeye çalışılmıştır. Ancak iç güvenlik teşkilatlarındaki bu çok başlılık asayiş ve güvenliğin istenilen düzeyde sağlanmasını engellemiştir. Ayrıca yaşanan uzun ve yıkıcı savaş dönemi iç güvenlik konusundaki bu olumsuzluğu daha da artırmıştır.

⁶⁴ Polislerin askere alınmaları 2011 yılına kadar sürecektir. Bu tarihte çıkan bir yasayla artık Polisler vatani hizmetlerini meslek içerisinde yapacaklardır.

⁶⁵ Mehmet İpşirli, "Dahiliye Nezareti", *İA.*, İstanbul, 1993, C.8, s.416.

Dâhiliye Nezareti Teşkilat Nizamnamesine göre İstanbul'un asayiş ve güvenliği Valinin emrinde olan İstanbul Polis Müdüriyeti'ne verilmiştir. Dâhiliye Nezareti'nin bağlı kuruluşu olan Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti emniyet şubesi, memurin ve levazım şubesi, muhasebe şubesi ve tahrirat şubelerinden oluşmuştur. Şubelerin en önemlilerinden birisi olan emniyet şubesi memleketin genel güvenliğine ait işleri yürütmüştür. II. Meşrutiyetle başlayan yenileşme hareketlerine paralel olarak Avrupa ülkelerine gönderilen inceleme heyetlerin edindikleri bilgi ve görgüleri teşkilatın yapılanmasında kullanmaları sonucu 1910 yılından itibaren teşkilatın yapısında önemli değişimler oluşmuştur. Teşkilata yeni şubeler eklenmiş, Polis Müfettişliği ve Kısmi Siyasi Müdürlüğü'nün kurulması, siyasi ve idari işlerle görevli iki umum müdür muavinliklerin vücuda getirilmesi bu yapılanmalar arasında yer almıştır. Yeni kurulan siyasi kısımda birer müdür yönetiminde altı şube ile umum kalem ve hususi kalem memuru bulunmuştur. Her şubenin kadrosu bir müdür, iki muavin ve yeterli miktarda polis memurundan oluşturulmuştur. İdari kısım ise muhasebe, memurin, polis mecmuası müdürlüğü ile evrak ve levazım memurluklarından oluşmuştur.⁶⁶

Osmanlı Devleti sadece dış tehditlerle değil ülke içerisindeki asayiş ve güvenlik sorunlarıyla da boğuşuyordu. I. Balkan harbini bitiren Londra anlaşması (30 Mayıs 1913) ile kaybedilen Selanik, Girit ve Mekodonya'da Emniyet Teşkilatları kendi yönetimlerinin belirledikleri esaslara göre şekillenerek Osmanlı Devleti'nden ayrıldılar.

Ülkede iç karışıklıklar ise bitmek bilmiyordu. Mahmut Şevket Paşa uğradığı silahlı saldırıda hayatını kaybetti (11 Haziran 1913). Bu durum Emniyet Teşkilatının uzun süre eleştirilmesine neden oldu. II. Meşrutiyet'in ilan edilışinden beri altı yıl geçmesine rağmen Emniyet Teşkilatı istenilen duruma gelememişti. Emniyet Teşkilatındaki tüm yenilik çalışmaları da bu anlayışı düzeltmeye yönelikti.

Dış tehditlerden bir süre uzak kalabilmek için II. Balkan harbini bitiren Bükreş Anlaşması imzalandı (18 Temmuz 1913). İç tehditlerden kurtulmak için ise Emniyet Teşkilatında yeni düzenlemelere gidildi. İlk olarak meclis 15 Mayıs 1913 (8 Cemazeyilahir 1331) tarihli Polis Nizamnamesinin beşinci maddesinin değiştirilmesi ile ilgili kanunu muvakkat⁶⁷ çıkartarak işe başladı 23 Eylül 1913 (10 Eylül 1329) Numara 292 (EK-8).

Bu değişliğe göre;

⁶⁶ Eyüp Şahin, *Emniyet Teşkilatı Tarihçesi*, Ankara, s.16.

⁶⁷ *Düstur, İkinci Tertip, C.5, s.773.*

“ Madde1-İstanbul Polis Müdüriyet-i Umumiyesinde birinci sınıf polis müdürlüğü olmak üzere üç bin beş yüz kuruş maaşlı bir müdür muavinliği ihdas edilmiştir” denilmek suretiyle kanunun nasıl uygulanacağı hususunu Dâhiliye Nezaretine bırakıyordu.

Bu kanuna ek olarak 9 Aralık 1913 tarihinde çıkarılan Dâhiliye Nezareti Teşkilat Nizamnamesiyle Emniyet-i Umumiye Müdürlüğü Dâhiliye Nezaretine bağlılığı güçlendirildi. Emniyet-i Umumiye Müdürlüğü bu görevini Ankara’da Milli Hükümete bağlı Emniyet-i Umumiye Müdürlüğü kurulana kadar sürdürdü.

İçişleri Bakanlığı Örgüt Şemasında yer alan birimlerin görev yetki ve sorumluklarının belirlendiği Dâhiliye Nezareti Teşkilatına Dair Nizamname 21 Aralık 1913 (8 Kanunuevvel 1329) tarihinde yürürlüğe girmiştir.

G. Polis Müfettişliğinin Yeniden İhdası

1.Polis Müfettişliğinde Yapılan düzenlemeler

Teftiş uygulamasından kaçınılması, müfettiş görevlendirilmesi doğrultusundaki isteklerin karşılanmamasına karşılık teftişin gerekliliğinden dolayı müfettiş ihtiyacı duyan merkez ve taşra birimleri istek yazıları yazarak merkezi yönetimi harekete geçirmeye çalıştılar. 1907 tarihli Polis Nizamnamesinin de ilga edilmesiyle taşra birimlerinin merkeze yönelmesini gerektirdi.

Genel olarak teftiş⁶⁸ ve tahkik işlerinin yerine getirilmesi için görevlendirilen kişiler, *Teftiş Memuru* olarak anılıyorlardı.

Osmanlı Devleti Emniyet Teşkilatı, teftiş memuru adıyla ve 1845 yılı itibariyle yapılandırılıp diğer birimlerin içine monte edildi. Yapılandırıldığı gibi bırakılmayarak ihtiyaçlar doğrultusunda devamlı olarak geliştirilen Emniyet Teşkilatının sevk ve idaresinden sorumlu olan her kademedeki yöneticiler teşkilatın kontrol ve denetiminde olmaya zorlandıkları açıkça görülmeye başlandı. Eksikliği görülen denetim hizmetlerinin teşkilat yapısıyla birleştirilmesi için uygulamanın örnek alındığı Avrupa devletlerinde olduğu gibi müfettişlik uygulamasına geçildi⁶⁹.

Emniyet Teşkilatındaki düzenlemeler bununla sınırlı kalmadı ve meclis bir Polis Müfettişliğinin kurulmasına karar verdi. Polis Müfettişliğinin İhdasıyla Tahsisat Hakkında

⁶⁸ “Teftiş”, Araştırma, bir şeyin doğrusunu bulmak için her tarafını arayıp tahkik ve tetkik eylemek. (Şemseddin Sami, *Kamusı Türkî*, Kapı yayınları, İstanbul, 2009, s.128).

⁶⁹ Şahin, *a.g. d.* , S.109, s.24-28.

Kanun-ı Muvakkat⁷⁰ 26 Nisan 1913 (13 Nisan1329) tarihinde çıkartıldı (EK-9). Buna göre Dâhiliye Nezaretine bağlı olarak Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti bünyesinde bir Polis Müfettişliği ihdas olunuyordu.

1909'da İstanbul Vilayetinin ve Emniyet-i Umumiye Müdüriyetinin Teşkilatına Dair Kanun çıkarılmış ancak Polis MüfettiŐliėine yer verilmemiŐtir. Polis müfettişlerine ihtiyaç olduğunun anlaşılması üzerine 1910 yılı itibariyle Emniyet-i Umumiye Müdüriyetine bağlı olmak üzere üç adet polis müfettişi görevlendirildi. Emniyet-i Umumiye Müdüriyetinin teŐkilatlanmasında yapılan deėiŐiklikler sonucunda oluşturulan müfettişlik kadrolarına teftiş konusunda tecrübeleri bilinenler arasından atamalar yapıldı. Aradan geçen kısa bir zaman sonra bahse konu müfettişlerin varlıkları tartıŐılmaya baŐlandı⁷¹. Buna rağmen polis teftiş heyetinin lağv edilmesine karşılık müfettişlik uygulamasından vazgeilmedi. Mevcutlarının az olmasına rağmen merkezde ve taşrada bulunan büyük ve stratejik öneme haiz vilayetlerde polis müfettişliği uygulaması sürdürüldü. Ancak bir müddet sonra bütün müfettişlik kadroları iptal edildi. İstanbul Vilayetinin ve Emniyeti Umumiye Müdüriyetinin Teşkilatına Dair Kanunun yürürlüğe girmesine karşılık yürürlükte kalan 1907 tarihli Polis Nizamnamesinin polis müfettiŐleriyle ilgili bölümün kadro ve karŐılıėında maaŐların belirlenmemesi sonucu uygulanma imkânı kalmadı. Polis Teftiş Heyeti uygulamasında görev alan müfettişler de Dersaadet Polis Müfettişliğinin 27 Ağustos 1908 tarihi itibariyle ilgasına mebni kadrolarının iptal edilmesiyle birlikte açığa çıkarıldılar.

1911 senesi Muvazene-i Umumiye Kanunu (Bütçe Kanunu) hükümleri gereğince Emniyet-i Umumiye Müfettişliği kadroları 14 Haziran 1911 tarihi itibariyle lağv edildi. Müfettişlik kadrolarının lağv edilmesiyle birlikte polisin teftiŐi hususunda doldurulması mümkün olmayan boŐluklar oluŐtu. Hizmetlerin olması gereken biçimde halka yansıtılmasının yanında sevk ve idareden de sorumlu olan sıralı amirler, hizmet akıŐını bizzat yönetmenin dışında bir de denetleme hizmetiyle yükümlü kılındıklarından hizmette aksamalar meydana gelmeye başladı. Kadroların iptalini takiben teftiş göreviyle yakın iliŐkisi olan tahrirat biriminde görevli tahrirat memurları da tahkik ve teftiş iŐlerinde görevlendirilmeye baŐlandılar. 1912 yılında Adana ilinde teftiş ve tahkikat icrasında bulunan taharri müdürünün düzenlediği raporda “İcra ettiğim tahkikat ve teftiŐat ve icraat-ı netayici buraca zir arz-ı tezyit

⁷⁰ *Dstr*, İkinci Tertip, C. 5. , s.351.

⁷¹ Şahin, *a.g. d.* , S.110, s. 19-24.

ederim: Evvela... defatiri nazar-ı dikkatten geçirdim. Kuyudatın merbutiyetiyle muamelatın... Tahrirat Müdürü” şeklindeki beyanıyla teftiş eyleminin içinde bulunduğunu beyan etmektedir.

Aksamanın farkına varan zamanın yöneticileri, Tahrirat Müdürlüğü emrinde bulunan ve denetleme hizmetlerinin yerine getirilmesi hususunda gerekli tecrübeye sahip olan kişileri ihtiyaç duyulan birimlerin denetlemesinde görevlendirdiler. Bu dönemde Adana Emniyet Müdürlüğü'nün denetlenmesini talep eden Adana Valisi Emin Beyin isteği üzerine teftiş için adı geçen vilayete gönderilen eski polis müfettişlerinden Ahmet Fahri Beyin teftişinden sonra merkeze gönderdiği 3 Mart 1914 tarihli şifreli telgrafında: “Adana Vilayeti polis idaresi muamelatı tahkik ve teftişle muhtaç-ı ıslah olan ahvalin oraca çare-i ıslahatının istihsali mummaileyhe 20 Ekim 1912 tarihli tezkere ile tebliğ olunmasına mebni mahal-i mezkûra azimet ve avdet harcırahından maada orada kalacağı müddet zarfında masarif-i zaruriye mukabili olmak üzere kendisine yevmi üç mecdiye itası Müdüriyet-i Umumiyece tensip edildiği, mummaileyh İstanbul Polis Mektebi Kavanin Muallimliği muavinliğine masarif-i zaruriye mukabil olmak üzere dört yüz kuruş ücretle tayin ve Emniyet-i Umumiye Müdüriyetine 17 Aralık 1912 tarihli tahriri üzerine Dâhiliye Nezareti Celilesine aynı tarihli mucibince işaretli iki bin yüz kuruş maaşla müdüriyeti mummaileyh tahrirat kalemi müdüriyetine...” Şeklindeki raporu, müfettişliğin olmadığı dönemde teftişin nasıl yapıldığı konusunda bilgi vermektedir.

2.İstanbul Polis Müdüriyet-i Umumiyesinde Polis Müfettişliği

Müfettişlik kadrolarının iptal edilmesi üzerine başta başkent İstanbul olmak üzere diğer illerde de sıkıntılar baş göstermeye başladı. Bu tür sıkıntılara çokça maruz kalan İstanbul, Beyoğlu ve Üsküdar Emniyet Müdürlüklerinin koordinesinden sorumlu İstanbul Polis Müdüriyet-i Umumiyesinin, Emniyet-i Umumiye Müdüriyetine yazdığı 08 Şubat 1913 tarih ve 12122 umumi, 577 hususi yazısında: “Ahval-i hazıra dolayısıyla memlekette muhafaza-i asayiş maddesi fevkalade ehemmiyet intab etmiş olduğu ve mevcut müfettişler alelade teftişata bile kifayet etmemekte bulunduğu cihetle hem şehrin tedabir-i umumiye-i inzibatîyesine bihakkın nezaret edilmek hem de polis memur ve mevkilerinin ahval-i kemalde teftiş olunabilmek üzere mevcuda ilaveten üç polis müfettişliğinin teşkiliyle bu memuriyetlere erbab-ı ehliyetten oldukları tahkik kılınan miralay-ı talikten mütekait Kamil ve yüzbaşılıktan mütekait Tevfik ve muharririnden Radi Beylerin tayini ve ikişer binden maaşları olan altı bin kuruşun istihbarat tahsisatından tenkis edilmek suretiyle tahsis hususu led’el arz tasvibi âli-i nezaretpenahi iktiran etmiş ve mummaileyhimden Kamil ve Tevfik Beyler işe başlamadan istifa ederek Radi Bey, 14 Ocak 1913 tarihinde ifa-i vazifeye mübaşeret eylemiş olmakla tescil-i

memuriyetlerine ait muamelenin ifası temenni olunur. Müdür-i Umumi Namına” oluşan sorunların özünü izah ederek nasıl giderileceği hakkında da bilgi vermiştir.

İstanbul Polis Müdüriyyet-i Umumiyyesince Emniyet-i Umumiye Müdüriyetine yazılan bu yazı Sadaret Makamına kadar ulaşmış ve haliyle bir değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Sonuçta Dâhiliye Nezaretine yazılan cevabi yazıda: “Mukaddema görülen lüzum üzerine Emniyet-i Umumiye bütçesinin üçüncü faslının dördüncü müteferrika maddesindeki istihbarat memurları tahsisatından bit-tensik ikişer bin kuruş maaş ile tayin edilmiş olan iki müfettişin istihdamından sarfi nazarla tasarruf edilen tahsisatları karşılık tutularak aynı fasıl dâhilindeki birinci maddeye nakil edilmek suretiyle vezaif-i resmiyesi kesir olan İstanbul Polis Müdüriyeti Umumiyesinde üç bin beş yüz kuruş maaşlı bir muavinlik ihdası...”, biçiminde bir görüşle müfettiş adedinin arttırılması isteğinin aksine mevcut müfettişlerin adedinde indirime gidildi.

Bu dönemde görev yapan müfettişler, mevcutlarının azlığına rağmen teftiş hizmetlerini aksatmadan yürütmekle birlikte suç işleyen personel hakkında tanzim edilen soruşturma dosyalarını da inceleyerek intihap heyetine iletilmek üzere görüş belirtiyorlardı. Görüş belirtmenin yanında ayrıca ek görüş ve mütalaalarda da bulunabiliyorlardı.

Polis müfettişlerinin adetlerinin azaltılmasının yanında bu azlık üzerinde de tensikat yapılmasının olumsuz etkilerinin giderilmesi gayesiyle tahrirat kaleminde görevli olan tahrirat memurları da tahkik ve teftiş hizmetlerinin yerine getirilmesinde görevlendirilmeye başlandı. Bu görevliler, suçun vasıflarıyla mevcut kanunlara göre oluşup oluşmadığı kanaatine vardıktan sonra Adli makamlara gönderilmesi tavsiyesinde de bulunarak bir nevi rapor yazıcı görevi yürütmeye başladılar.

Bütün bunlara karşılık teamüller dayanak gösterilerek 1907 Polis Nizamnamesindeki hükümlere göre görevlendirilen müfettişler, buldukları illerdeki hizmetin öngörüldüğü gibi yerine getirilmesi hususunda gerekeni yapmakta hüsnü hizmette bulundular. Bir örnek vermek gerekirse, Kudüs-ü Şerif’te görevli müfettişler, devriye görevi yapan bir polis memurunun görevde alkol aldığını ve görevine alkollü bir vaziyette devam ettiğini tespit ettikten sonra bahse konu şahsı görevden men ettikleri gibi yerine bir başkasını görevlendirdiler. Olay hakkında da ilgili mercie rapor verdiği yazılan bir yazıyla tespit edilmiştir.

Bu dönemde Van Valiliği tarafından Dâhiliye Nezaretine yazılan yazıda: “Merkezde müstahdem on beş süvari polisinin hayvan yem bedelâtı ve mevcut karakollara iki karakolun

ilavesi hakkında 15 Temmuz 1914 tarih ve 2469/360 numaralı tahriratla izahat verilmişti. Süvari polislerinin hali hazır kadrosu bahsine gelince Van merkezinin ve vasat ve cesameti mevkisi ve mahallatının dağınık ve bahçelerden mürekkep bulunması hasebiyle bir komiser ve on beş süvarinin ihtiyaca gayri kâfi olduğundan bunun yirmi dörde ve bir komiserin ikiye iblağı ve bir müfettişin tayin ve istihdamı lâbed bulunmuştur. Tahsisat ve havalelerin arzı sabıka tevfiikan tertip ve irsali maruzdur. Evveli babda emr u ferman hazreti men lehil emrindir.” Denmek suretiyle hizmetin gereği gibi yerine getirilmesine yönelik istekler sıralanırken polis müfettişi talebinde de bulunulmuştur.

İcra makamlarınca polis müfettişlerinin adetlerinin düşürülmesine karşılık merkez ve taşranın müfettiş görevlendirilmesi istemi artarak yineleni. Haklı sebeplere dayandırılan istekler en nihayetinde icra makamının dikkatini çekti ve önlem alma gereğini hissettirdi.

İstanbul Vilayetinin ve Emniyet-i Umumiye Müdüriyetinin Teşkilatına Dair Kanun yürürlüğe girmesine rağmen 1907 tarihli Polis Nizamnamesi bu kanunun hükmüyle yürürlüğünü korudu. 1913 yılı itibariyle düzenlenip süratle neşredilerek yürürlüğe konulan Polis Nizamnamesinin 10’uncu maddesine bir eklenti yapılarak İstanbul Polis Müdüriyeti Umumiyesi nezdinde bir teftiş heyeti reisi ve iki müfettişten oluşan bir birim oluşturuldu. Bilahare bu birim genişletilerek İstanbul, Beyoğlu ve Üsküdar mıntıkları adıyla müfettişlerin hizmet alanı olarak tahsis olundu.

15 Mayıs 1913 (27 Nisan 1334) tarih ve 176 sayılı Polis Nizamnamesinin 10’uncu maddesine bir eklenti yapıldı. Buna göre İstanbul Polis Müdüriyeti-i Umumiyesinde bir müdür-i umumi muavini ile siyasi, adli, idari ve fenni vezaif ile mükellef olarak dört şube müdürü ve maaşları nispetinde maaş alan polis müdürlerine muadil olmak üzere bir heyeti teftiş reisi ile lüzumu kadar müfettiş ve şubat müdüriyetlerinde dahi bir müdür muavini bulunur” hükümleri getirildi. Böylelikle de polis teftiş heyeti uygulaması yeniden başlamış oldu.

Bu nizamname ile oluşturulan polis teftiş heyeti ve müfettiş uygulamasında geçmiş dönemdeki uygulama biçiminin esas almasına karşılık o dönemdeki mevcuda ulaşmada başarı oluşmadı. Bunda birbiri ardına gelen savaşlar sonucunda iktisaden yıpranmanın büyük etkisi olduğu muhakkaktır. Aynı zamanda Osmanlı Devletinin bir oldubitti sonucunda I. Dünya Savaşına sokulmasıyla birlikte yedi cephede savaşmak zorunda kalan Osmanlı Ordusunun yetişmiş ve komuta edecek elemana ihtiyacı bulunduğundan bu tür görevleri yerine getirebilecek konumda olan polis görevlilerinin yanında polis teftiş heyetinde görevli olan

polis müfettişlerinin bir kısmı da orduya katıldı. Bu da teftiş heyetinin eleman bakımından yok denecek derecede zayıflamasına sebep oldu.

Aynı durum Türk Milletinin topyekn giriştiği İstiklal Mücadelesi sırasında da hüküm sürdü. Emniyet Teşkilatının çoğunluğu cepheye gitti. Geri kalanlar da sorunlu bölgelerde huzur ve güvenliği sağlamak için var gçleriyle işe koyuldular. Bu sebeple polis teftiş hizmetlerinin yerine getirilmesinde fazla bir Şey yapılamadı. Emniyet Teşkilatı alışanları kendi kendilerini kontrol eder oldular⁷².

⁷² Şahin, *a.g.d.* , S.110, s.19-24.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1913 POLİS NİZAMNAMESİ ve UYGULAMALARI

A. 1913 Polis Nizamnamesi

1907 Nizamnamesi II. Meşrutiyet öncesi çıkarılmış ihtiyaçları karşılayamayan bir nizamnameydi ve değiştirilmesi gerekiyordu. Bu amaçla İstanbul Vilayetinin ve Emniyet-i Umumiye Müdüriyetinin Teşkilatına Dair Kanunun beşinci maddesinde, yenisi çıkartılana kadar 1907 Polis Nizamnamesinin yürürlükte olduğu ifade edilmişti. Yani bu Nizamnamenin yetersizliğinin 1909'da farkına varılmıştı ancak yenilenmesi zamana bırakılmıştı. Altı yıllık bir gecikmeden sonra 1907 Polis Nizamnamesini yürürlükten kaldıran 176 sayılı yeni Polis Nizamnamesi 16 Kasım 1913 (3 Teşrinisani 1329) tarihinde kabul edildi⁷³. 9 Aralık 1913 (26 Teşrinisani 1329)'de *Takvimi Vekayi'de* yayımlanarak yürürlüğe girdi.

Bu Nizamname ile polisin teşkilatlanması, görev ve yetkileri ile personelin dereceleri, sınıfları, mesleğe giriş, yükselme ve diğer bütün özlük işleri en iyi şekilde ve günün şartlarına uygun olarak yeniden düzenlenmiştir. Bu Nizamnameye göre polis, piyade, süvari ve sivil olmak üzere üç sınıfa ayrılmıştır. Bu Nizamnamede İstanbul'daki Emniyet Teşkilatı diğer illerden ayrı düşünülmüştür. Aynı nizamnamede rütbe sıraları düzenlenmiş, polisin değişik hizmet yerlerine göre görev ve yetkileri tam olarak belirlenmiştir.

1907 yılındaki Polis Nizamnamesi çıkarıldığı dönemde görevde olan veya 1913 yılındaki Polis Nizamnamesi çıkarılana kadar teşkilata giren personelin özlük dosyalarına Atik (Eski) Dosyaları adı verilmiştir. Buradaki eski tabiri 1913 yılında çıkarılan Nizamnameye göre adlandırılmıştır. “1907 ve 1913 yılları arasında sicil alan polisler 1913 yılına ait Nizamnameyle oluşturulan kütüğe kaydedilmemiş ve 1913 yılından sonra teşkilata girenlere yeni dosyalar açılmıştır. Bu yeni kütüğe kaydedilenler, *Cedit* olarak adlandırılmış ve bunların özlük dosyalarına da *Cedit Dosyaları* denilmiştir. Bu uygulama 1937 yılında yürürlüğe giren yeni bir düzenlemeye kadar devam etmiştir.”⁷⁴.

Daha sonraki tarihlerde bu teşkilata yeni şubeler eklenmiştir. Aynı senenin Eylül ayında bir Kısmı Siyasi Müdürlüğü'nün meydana getirilmesi, siyasi ve idari işlerle görevli iki Umum Müdür Muavinliğinin meydana getirilmesi bunlar arasında yer almaktadır. Siyasi kısımda bir müdür yönetiminde altı şube ile umumi kalem ve hususi kalemler bulunmaktaydı.

⁷³*Düstur*, İkinci Tertip, C.6, s.36-47.

⁷⁴ Eşref Ertürk, “1923 - 1938 Türk Polis Teşkilatı”, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Samsun, 2005, s.38.

Her şubenin kadrosu bir müdür, iki muavin ve yeterince memurdan oluşuyordu. İdari kısım ise muhasebe, memurin ve müteferrika müstahdemini içermekteydi.

1915 yılı başlarında yeniden teşkilatlanarak Seyrüsefer (Trafik) , Ecanip ve Takibat-ı Adliye Müdürlükleri kurulmuştur. Yine aynı yıl içinde Dâhiliye Nezareti'ne bağlı olmak üzere *Emniyet Müfettişliği* adı altında yeni bir memuriyet daha meydana getirilmiştir. Bunlar, hudut kapılarıyla demiryolu durak yerlerinde görev yapmaktaydılar. Yolcu trenlerinde görevli *Seyyar Polis* ve komiserler Emniyet Müfettişliği'ne bağlı bulunmaktaydılar. 28 Ocak 1913'de *Heyet-i İstihbariye*, 26 Nisan 1913'te (13 Nisan 1329) Polis Müfettişliği ve aynı senenin eylül ayında bir Kısmı Siyasi Müdürlüğü'nün meydana getirilmesi, siyasi ve idari işlerle görevli iki Umum Müdür Muavinliğinin meydana getirilmesi bunlar arasında yer almaktadır.

1913 tarihli Nizamname İle getirilen düzenlemelerden biri de Emniyet-i Umumiye Müdürlüğüne bağlı olarak kurulan *Memurin Şube Müdürlüğü*'dür. Personel hizmetleri bu şube tarafından yürütülmüştür. 1913 tarihli Nizamname ile Dâhiliye Nezaretine bağlanan Emniyet-i Umumiye Müdürlüğü, başlangıçta emniyet, memurin ve levazım ve muhasebe şubelerinden oluşmuştur. Daha sonraki tarihlerde bunlara Heyet-i İstihbariye, polis müfettişliği, siyasi ve idari kısımlara bakan iki umum müdür muavini eklenmiştir. İdari kısım, muhasebe, memurin ve polis mecmua müdürlükleri ile evrak ve levazım memurlukları, memurin ve mustahdemini müteferrikadan meydana gelmiştir.

21 Mayıs 1913 tarihli Polis Nizamnamesi, II. Meşrutiyet devrinin koşullarına ve zamanın ihtiyaçlarına göre hazırlanmış ve bu Nizamname ile polisin örgütlenmesi, görev ve yetkileri, personelin dereceleri, sınıfları, mesleğe giriş, yükselme ve diğer tüm özlük işleri, soruşturma, yargılama, istifa, tayin, izin cezalandırma işleri, levazım işleri, polis karakolları ve görevleri, polisin kıyafeti ve davranış biçimleri yeniden düzenlenmiştir. Bu Nizamnamede polis, piyade, süvari ve sivil olmak üzere üç sınıfa ayrılmış, meslek dereceleri, sıralaması, polis adaylığı, polis memurluğu, komiser muavinliği, komiserlik, merkez memurluğu, polis müdürlüğü kısmı, adli ve idari riyaset ve müdüriyetleri emniyet müdürlüğü, Emniyet-i Umumiye Müdürlüğü, İstanbul Polis Müdüriyet-i Umumiyesi olarak düzenlenmiştir. Başkent Emniyet Teşkilatı diğer illerden ayrı düşünülmüş, illerde polis müdürlüğü kurulacağı Liva ve Kazalarda birer amirin yönetiminde yeteri kadar polis bulunduracağı belirtilmiş, polis mesleğine alınma ve yükselme şartları aydınlatılarak polisin değişik hizmet yerlerinde görev ve yetkileri tam olarak belirtilmiştir.

1913 nizamnamesine göre Polisin asayişine memur olduğu yerlerde şehrin nüfusuna göre karakollar kurulmuştur (Md-106).

Bu karakolları da bir komiser ya da komiser muavininin idare etmesi hükme bağlanmıştır (Md-107).

Büyük şehirlerde ise Polis Merkezleri kuruldu. Nizamnamede karakol polislerinin nasıl nöbet tutacakları, kaç kişi olacakları ayrı ayrı düzenlenmiştir. Polis memurları ve komiserlerinin karakolda yatmaları ancak haftada bir gün izinli sayılmaları da yeni düzenlemede yer almıştır (Md-116).

Nizamnamenin ikinci faslında Polisin kılık ve kıyafetinin nasıl olacağı ayrıntılı olarak verilmiştir. Ayrıca devriye ve nöbet hizmetlerinin nasıl yapılacağı da anlatılmıştır.

Üçüncü fasılda ise polisin üstlerine ve devlet erkânına karşı nasıl davranması gerektiği belirtilmiştir. Bu fasılda dikkat çeken madde ise polis memurlarının toplu yürüyüşte askeri piyade talimatnamesi esasına tabi olduklarıdır (Md-172). Buradan da anlıyoruz ki Emniyet Teşkilatı tam olarak askeriyeden ayrılamamış mevzuatındaki bazı boşlukları halen askeri kanunlarla gidermeye çalışmıştır.

Dördüncü ve son fasılda ise Polisin izinleri düzenlenmiş, burada da Polis Müdürlerinin izinleri illerde Valilere bırakılmıştır (Md-180). Buradan da anlıyoruz ki Emniyet Teşkilatı askeriyeden ayrı olarak sivil otoritenin emrine girme eğilimindedir. Toplam 182 madde olan 1913 Polis Nizamnamesi, Osmanlı Devletinin sonuna kadar yürürlükte kalmıştır⁷⁵.

Emniyet-i Umumiye Müdürlüğünce hazırlanan talimatta “ Memleketimizde nizam, evamir, mesleki bir mecmuanın ayda bir veya iki kere neşr olunarak kanunlara aşına polisler yetiştirmek elzem olmuştur. Meydana gelen olayların ve nasıl sonuçlandığının, mesleki tecrübelerin, başarılı polislerin resimlerinin yayınlandığı *Polis Mecmuası* adıyla derginin çıkarılması ve polislerin maaşlarından cüzi bir ödemeyle polis dergisine iştirak etmeleri”⁷⁶ 4 Mayıs 1913 (21 Nisan 1329) isteniyordu.

Emniyet-i Umumiye Dairesinde bir *İstidlaad Müdiriyeti* kurulması ile ilgili Kanunu muvakkat⁷⁷ 30 Aralık 1913 (17 kânunuevvel 1329) (EK-10) tarihinde yürürlüğe girmiştir.

⁷⁵ 1934 Yılında 2559 Sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu ile yürürlükten kalkmıştır.

⁷⁶ Şahin, a.g. e. s.131.

⁷⁷ Ek-10, *Düstur*, ikinci tertip, C. 6. , s.140-141.

İstidlaat Müdüriyetinin Dâhiliye Nezaretine Rabtı Hakkında Kanun-u Muvakkat⁷⁸ ⁷⁹ ise 14 Şubat 1914 (1 Şubat 1329) (Ek-11) tarihinde kabul edilmiştir.

15 Mayıs 1913 (8 cemazziyalahir 1331) tarihli Polis Nizamnamesinin 19. Maddesinin değiştirilmesi ile ilgili nizamname⁸⁰ 3 Haziran 1914 (21 Mayıs 1330) (Ek-12) tarihinde çıkarıldı. Bu değişikliğe göre Polis Müdüriyetleriyle Merkez Memurluklarında Dâhiliye Nazırlığının tesisiyle ehliyetleri tam olan memurların tayin olacağı ifade ediyordu.

1909 tarihli Nizamnamede 10 Eylül 1913 tarihi itibariyle yapılan değişiklikle, İstanbul Polis Müdürlüğü bünyesinde Birinci Sınıf Polis Müdürlüğü kadrosu oluşturulmuştur. Aynı düzenleme ile Vilâyet Polis Müdürleri doğrudan doğruya Valilerin ve bağımsız Mutasarrıfların emir ve idaresine bırakılmıştır. 1913 yılına gelindiğinde Osmanlı Devleti'nde önemli Vilâyetlerin yalnızca dört tanesinde serkomiser bulunması, çoğu yerde de ikinci komiser dahi bulunmaması, ayrıca asayiş ve güvenlik yönüyle önem arz eden İzmir, Beyrut, Suriye gibi vilâyetlerde ikişer adet Merkez Memurluğu oluşturulduğu görülmektedir. Geri kalan bütün Vilâyetlere de serkomiserlik makamı verilmiş, komiserlik rütbesinde gereksiz görülen üçüncü komiserlik sınıfı günümüz Emniyet Amirliği'ne karşılık geldiği ifade edilebilir. Bu dönemde yeni teşkilat nizamnamesine göre oluşturulan *Mahall-i Heyet-i İntihabiye ve Polis Divan-ı Heyeti* isimli yapılanmanın meslek grupları arasında sınıf düzenlemeleri yaparak ihtiyaca göre komiser terfilerinin ayarladığı görülmektedir.

1913 Nizamnamesi gereği Vilâyetlerin önemleri doğrultusunda polis amir ve memurları sayısı artırılarak yeni kadrolar oluşturulmuştur. Bazı illerin asayiş ve güvenlik işlemlerinin çokluğundan dolayı Basra, Halep, Adana, Trabzon gibi Vilâyetlerin polis müdüriyetlerinin sınıf dereceleri birer derece yükseltilmiş, 5 lira maaşlı komiser muavinlerinin maaşları 6 liraya, 6,5 ve 7 lira maaşlı ikinci komiserlerin maaşları 8 liraya, 12 lira maaşlı ser komiserlik kadroları lağvedilerek bu sınıftan olan ser komiserlere 10 lira maaş ödenmesi öngörülmüştür. Ayrıca bu kanunla Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti kadrosuna 24 Temmuz 1913 tarihi itibariyle 3 serkomiser, 3 ikinci komiser, 184 komiser muavini, 1370 polis memuru, 31 hesap memuru ve 33 odacı kadrosu eklenmiştir. Yeni yapılanma için ihtiyaç duyulan ödeneklerin sağlanması yoluna gidilmiştir.

⁷⁸ Ek-11, *Düstur*, ikinci tertip, C.6. , s.190.

⁷⁹ Eyüp Şahin, a.g.e., s.149.

⁸⁰ Ek-12, *Düstur*, ikinci tertip, C.6. , s.778.

Bu doğrultuda 10 Haziran 1913 tarihli geçici Kanunla Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti bütçesine 6.708.920 kuruş aktarılmış ayrıca Vilâyet ödeneklerinden de 4.615.800 kuruş kesilmiştir. Böylece elde edilen 11.324.720 kuruş ile bu kadro artırımının ödenekleri sağlanmıştır. Aralık 1913 tarihinde çıkarılan Dahiliye Nezareti Teşkilat Nizamnamesi hükümlerine göre Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti, Ankara'da milli hükümetin fiilen kurulmasına kadar Dahiliye Nezareti'ne bağlı olarak görev yapan bir teşkilat niteliğini kazanmıştır.

Emniyet-i Umumiye Müdürlüğü'nün kurulmasından hemen sonra açılan Dersaadet Polis Mektebi de bu daireye bağlanmak suretiyle faaliyet göstermiştir.

Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti'nin kurulmasıyla Uzunköprü, Trabzon, Mersin, Yafa, Bandırma, Kırkkilsa (Kırklareli), Çanakkale, Canik, Erzurum, Gümüşhane, Antalya, İskenderun, Trablusşam, Bağdat, Kerbela, Kudüs Pasaport Memurlukları da Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti'ne bağlanmıştır. Yine aynı Nizâmname ile görev ve salahiyet noktasında polise mühim görevler tevdi edilmiştir. Polisin silah kullanma yetkisi, Askeri kuvvetlerin kullanılması, polisin davetine icabet etmek mecburiyeti, hüviyetlerin tahkiki, Zâbit Karakollarının muteberliği, kumarhane ile esrarhanelerin kapatılması ile görevlendirilmişlerdir. Sarkıntılık gibi ahlak ve edebe aykırı hareketlere cüret edenler hakkında ceza kanununda gereken müeyyideler mevcut ise de mahkemelerce bu fiillerin, şahsi şikâyete bağlı suçlardan sayılması birçok namuslu kimselerin dava etmek ve isimlerini teşhir etmekten çekinmeleri dolayısıyla bu gibi ahlaksızlıklar memlekette fazlalaşmıştır. Bu itibarla mevcut hükümlere hanel gelmemek şartıyla bu sahada polise önleyici tedbirler almak yetkisinin verilmesi uygun görülmüştür. Anılan Nizamname ile terfi ya da meslekî beklentisi bulunmayanların rehavete kapılmalarının önüne geçilmesi amacıyla sicili çok iyi olup beş sene içinde terfi etmeyenlerin maaşına da 1/4 oranında zam yapılması uygun görülmüştür⁸¹.

B. Polis Siyasi Müdüriyetinin Kurulması

Eylül 1910 senesinde *Daktioskopi Şubesi* kurulmuş, Kurulan Daktiloskopi Şubesinin başına, lağv edilen Polis Teftiş kurulu başkanlığı ve İstihbarat Şube Müdür Muavinliği görevlerinde bulunan Hacı Yusuf Cemil Bey atandı⁸². Aynı yıl istihbarat teşkilatı ve memurlukları lağv edilerek Emniyeti Umumiye bağlandı. Bu seneler içinde bazı teşkilatlanmalar yapılıyor ve kısa bir süre sonra lağv ediliyordu. Yalnız Mart 1913 senesinde

⁸¹ Tanışık, a.g.t. , s. 57.

⁸² Eyüp Şahin, a. g. d. , s.8.

Emniyet-i Umumiye'ye bağı bir polis müfettişliği ve Eylül ayında da İstanbul Polis Müdür Muavinliği ve Emniyet-i Umumiye'de bir kısmı siyasi müdürlüğü ihdas olmuştu⁸³.

28 Temmuz 1914 Avrupa'da I. Dünya Savaşı başladı. Osmanlı Devleti savaşa girme yanlısı değildi. Ancak bu duruma üç ay dayanabilmişti. 30 Ekim 1914'te Almanya'nın yanında resmen savaşın içindeydi. Bu sırada Osmanlı Devleti kendi içerisindeki ayaklanmalarla uğraşıyordu. Ülke içerisindeki siyasal çalkantılara, ayrılıkçı bölücü hareketlere bir yandan meclis içerisinde çözüm aranırken öte yandan Emniyet Teşkilatı içerisindeki düzenlemelerle iç güvenlik sağlanmaya çalışılıyordu.

Bu çerçevede meclis 27 ağustos 1914 (14 ağustos 1330) tarihinde İstanbul Polis Müdüriyet-i Umumiyesi'nin Kısım-ı Siyasi Müdüriyeti'nin İhdası Hakkında Kanun⁸⁴ (Ek-13) çıkardı. Bu yasaya göre Dâhiliye Nezaretine bağı İstanbul Polis Müdüriyet-i Umumiyesi bünyesinde siyasi kısım kuruluyordu. Bu kısım ülke içerisindeki siyasi suçlarla mücadele edecek bölücü ve bölgeci ayaklanmalara karşı görev alacaktı.

C. Emniyet Çalışanlarının Maaşlarında Yapılan İyileştirme

Şurayı Devlet tarafından çıkarılan ve Sultan Reşat'ın onayladığı 25 maddelik layiha ile Polisler ve Polis İdare Memurları Tasarruf Sanduku Nizamnamesi yürürlüğe girdi⁸⁵. Buna göre polislerin memuriyetlerinde vuku bulabilecek ihtiyaçlarının karşılanması ve vefatları halinde ailelerine bir sermaye ihzarı maksadıyla ihtiyari olmak kaydıyla tasarruf sandığı teşkil edileceği (Md-1) ifade ediliyordu. Sandığın teşekkülünden ancak bir sene sonra faaliyete geçeceği, bir yıl sandık aidatını yatırmayan memurun sandıktan yararlanamayacağı (Md.2), İstanbul Vilayetinde Polis Müdüriyet-i Umumiyesi ve taşralarda polis müdüriyetleri merkezinde birer tasarruf sandığı tesis edileceği ve tesisin şimdilik İstanbul Vilayeti'nden başlanacağı (Md.3), Tasarruf sandığına iştirak eden memurların isim ve şöhretlerinin yazıldığı bir künye defteri tutulacağı (MD.4), İştirakçilerin her biri için hesap açılacağı ve faizlerinin kayıt edileceği (Md.5), Tasarruf sandığının meclis idaresi İstanbul'da Polis Müdür-i Umumisi ve taşrada Valiler tarafından her sene iştirak eden memurlar huzurunda bir reis ile adli ve idari kısım reisleri ve hesap ve sandık memurlarından meydana geldiği (Md. 8), Altı ayda bir hesapları tetkik etmek üzere maliye ile Ziraat Bankasına gönderilecek iki memurun ve sandık

⁸³ Personel daire başkanlığı arşivi, *a. g. r.*, s.3.

⁸⁴ Ek-13: *2.Düstur*, C.5., s.1230.

⁸⁵ Şahin, *a.g.e.*, s.151.

meclis idare azalarından oluşan bir komisyonun tetkik edeceği (Md.11), bu Nizamnamenin Dahiliye Nazırlığı'nca yürütüleceği (Md.25) hükme bağlanmıştı.

15 Mayıs 1913 (8 Cemazeyilahir 1331) tarihli Polis Nizamnamesinin 54 üncü maddesinin değiştirilmesi ile ilgili Nizamname⁸⁶ 24 Eylül 1914 (11 Eylül 1330) (Ek-14) tarihinde yürürlüğe girmişti. Bu değişiklikle Emniyet Teşkilatı çalışanlarının maaşlarında bir iyileştirmeye gidiliyor, böylece Emniyet Teşkilatının daha cazip hale getirerek ülke sınırları içinde asayiş ve güvenlik kontrol altına alınmak isteniyordu. İstidlaat ve Emniyet-i Umumiye Müdüriyetlerinin Tevhidi Hakkında Kanun-u Muvakkat⁸⁷ 25 Eylül 1914 (12 Eylül 1330) (Ek-15) tarihinde yürürlüğe girdi. Böylece daha önceden Emniyet-i Umumiye'den alınarak Dahiliye Nezaretine bağlanan İstidlaad Müdüriyeti yeniden Emniyeti Umumiye Müdüriyetine bağlanmıştır.

İstanbul Polis Müdürü Umumiyesi hakkında 15 Mayıs 1913 (8 cemayilahir 1331) tarihli Polis Nizamnamesinin 5. Maddesine Muadil Kanun⁸⁸ 4 Ocak 1915 (22 kânunuevvel 1330) (Ek-16) çıkartılarak İstanbul Polis Müdüriyet-i Umumiyesi'nde birinci sınıf Polis Müdürlüğü, ayrıca bir müdür muavinliği oluşturuldu.

1914 de Emniyet Teşkilatının bütçe görüşülmelerinin yapıldığı sırada söz alan Yozgat mebusu Şakir Bey : “...şimdi bir Polis Nizamnamesi neşr edilmiş bu Nizamnamede polislerin azli, nasb-ı tahtı temine alınmıştır. Fakat o Nizamname tamamıyla tatbik olunmuyor. Çünkü bir polis azl edileceği zaman tahkikat icra edilecektir. Bunun için bir divan teşkil edilmişti.”⁸⁹ Demek suretiyle dönemin Polis Nizamnamesinin uygulamada çok da başarılı olmadığını ifade etmektedir.

1914 Temmuzunda Emniyet-i Umumiye bütçesinin görüşüldüğü sırada söz alan Yozgat Mebusu Şakir Bey durumu çok güzel özetliyordu.“Efendim herkesçe malumdur ki polislik mesleği bizde henüz teessüs etek üzeredir. Devr-i sabıkta polislerimiz icap ettiği vakit cebir ve zorla ve kanuna aykırı olarak vazifelerini ifa ederlerdi. Fakat meşrutiyetin ilanıyla kanun devri başladığından beri polisin vazifesini ifaya ehil ve salih olması ve oldukça kanuna aşına bulunması lüzumu taahhuk etti...”⁹⁰.

⁸⁶ Ek-14, *Düstur*, ikinci tertip, C.6., s.1283.

⁸⁷ Ek-15, *Düstur*, ikinci tertip, C.6., s.1284.

⁸⁸ Ek-16, *Düstur*, ikinci tertip, C.7, s.200- 201.

⁸⁹ *Meclisi Mebussan Zabıt Ceridesi*, C.2. , d.3, se. 1, (30 Haziran 1330-19 şaban1332) 13 Temmuz 1914, s.211.

⁹⁰ *M.M. L.T. K.E.M.*, s.211.

D. Ecanib ve Takibat-ı Adliye Müdürlüklerinin Kurulması

II. Meşrutiyet Hükümetlerinin en çok göze çarpan kadro yapılanması, 1914-1915 yılları arasında hayata geçirildi. Bu dönemde Emniyet Teşkilatının çalışan sayısı geçmiş dönemlerle kıyas kabul etmeyecek derecede arttırıldı. 1915 yılı başlangıcında bu teşkilat yeniden genişletilerek Seyrüsefer, Ecanip, Takibat-ı Adliye Müdürlükleri kurulmuştur. “Ayrıca aynı yıl içinde doğrudan Dâhiliye Nezaretine bağlı Emniyet Müdürlükleri kurulmuş ve bunlar hudut kapılarıyla demiryolu durak yerlerinde görev yapmışlardır. Yolcu trenlerinde görevli olan gezici polis ve komiserler, Emniyet Müfettişlerine bağlı olarak çalışmışlardır.”⁹¹

Yapılandırma çalışmaları, 1916 yılından sonra da devam etti. Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti görevlileri Avrupa devletlerinin polisiye yapılanmasını enine boyuna tetkik ettiler. Yapılan tetkikler sonucunda ülke yapılanması için en uygun görülen Romanya Polis Teşkilatı'nın örnek alınmasına karar verildi. Verilen karar doğrultusunda bahse konu ülkenin polisiye yapılanması kopyalanarak benzeri Emniyet Teşkilatına monte edildi. Aynı doğrultuda gerekli yapılandırma çalışmalarına hız verildi.

⁹¹ www.egm.gov.tr/personel/pdb_tarihce.htm,(03.01.2012).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI YILLARINDA EMNİYET TEŞKİLATI

A. Birinci Dünya Savaşında Emniyet Teşkilatın Genel Durumu

İstanbul'da açılan polis mektebinin istenen başarıya ulaşmasından sonra, II. Meşrutiyet dönemi hükümetleri, ülkenin belli merkezlerinde polis mektepleri açmaya başladı. 1909 yılından itibaren Selanik, Beyrut, Erzurum, Bağdat, Adana ve Trabzon'da polis mektepleri açıldı. Erzurum Polis Mektebi'nin Açılışı Emniyet-i Umûmiye Müdüriyeti tarafından, 1911 yılının Muvazene-i Maliye Kanunu'na binaen kararlaştırılmıştı. Bu meyanda, 1911 yılında Erzurum'da bir polis mektebinin açılması ve açılacak olan mektebe Erzurum Vilayeti Polis Teşkilatı ile bu vilayete komşu olan veya münasebeti bulunan Van, Bitlis, Mamuretülaziz (Elazığ), Diyarbakır ve Sivas vilayetlerinin polis teşkilatının kabul edilmesi uygun görülmüştü.

Erzurum'da açılması kararlaştırılan polis mektebinin ilk müdürlüğüne, Emniyet-i Umûmiye Müdürlüğü'nce Mülazım-ı Evvel Bedri Bey tayin edilmişti. Mektebin kurucu müdürlüğü görevini üstlenecek olan Bedri Bey önce Selanik, ardından İstanbul Polis Mekteplerinin müdürlüklerinde bulunmuş ve buradaki hizmetleri beğenildiği için Erzurum'da açılacak olan mektebe görevlendirilmişti.

II. Meşrutiyet Dönemi'nde İstanbul Polis Mektebi'nde; ‘‘Kavanin (Kanunlar), Polis Nizamnamesi, Telefon ve Telgraf Muhaberesi, Beden Terbiyesi, Eskrim, Otomobil ve Makine Sevki İdaresi, Meslek Terbiyesi ve Fiili Hizmet, Atış Nazariyesi, Acil Müdavat ve Hıfzıssıhha, Daktiloskopi ve Fotoğraf, Hesap, Tahriri Usulü’’ dersleri okutulmaktaydı. Erzurum Polis Mektebi de müfredatını bu dersler üzerine inşa etmişti. Mektebin eğitim-öğretim programında Kavanin, Polis Nizamnamesi, Terbiye-i Meslekiye, Kitabet, Riyazet-i Bedeniye, Fotoğraf ve Daktiloskopi, Telgraf ve Telefon, Hesap, İlm-i Eşkal, Hıfzıssıhha gibi dersler yer almaktaydı

1 Mart 1913 (16 Şubat 1328) tarihinde bir diğer Mektep Müdürü Mehmet Arif Bey tarafından yine Emniyet-i Umûmiye Müdüriyeti'ne gönderilen yazıda ise polis mekteplerinin açılış gayesinin polislerin fikrî ve bedenî terbiyelerine hizmet etmek ve meşrutiyete uygun bir Emniyet Teşkilatı vücuda getirmek olduğu, bunun ise vilayetlerdeki mevcut polis ve namzetlerin mektebe gönderilmeleriyle mümkün olacağı belirtilmişti. Ancak şimdiye kadar Vilayetlerdeki polis müdürleri tarafından bu durumun pek dikkate alınmadığı, dolayısıyla

mektepteki öğrenci sayısının olması gerekenin çok altında olduğu ifade edilmiş, mevcut sayının ise ne mektebin gayesini temine ne de mektebin beklenen seviyede hizmet verebilmesine yetmediği dile getirilerek, bu konuda Vilayetlere gerekli uyarının yapılması istirham edilmişti. Ancak Osmanlı Devleti'nin girdiği Trablusgarp ve Balkan Savaşları, bilindiği üzere devletin birçok hususta zarar görmesine sebebiyet vermiştir. Henüz yeni açılmış bir kurum olan Erzurum Polis Mektebi de bu savaşlardan üzerine düşen payı almıştır. Öyle ki I. Balkan Savaşı'nın başlamasından hemen sonra, vatanın düşer olduğu durumdan rahatsızlık duyan mektep öğrencilerinden bir kısmı harekete geçmiş ve takdire şayan bir surette, devam eden harbe gönüllü olarak katılma arzusunda bulduklarını mektep müdüriyetine bildirmişlerdi. Bu talepler, sonraki süreçte başlayacak ve Osmanlı Devleti'nin felaketine yol açacak I. Dünya Savaşı sırasında, polis okullarının yaşayacağı sıkıntıların beklide ilk sinyallerindendi. Nitekim Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na katılmasının ardından eli silah tutan vatan evlatlarının cephelere koşmasıyla polis mektepleri de öğrenci kitlelerinden mahrum kalacaktır. Gerek bu sebep gerekse de savaş içerisinde Osmanlı Devleti'nin ekonomik durumu, Erzurum Polis Mektebi'nin de sonunu hazırladı.

İstanbul Vilayetinin ve Emniyet-i Umumiye Müdüriyetinin Teşkilatına Dair Kanun ile kurulan Üsküdar Polis Müdüriyeti, 10 Mayıs 1918 tarih ve 155 sayılı Polis Nizamnamesinin 10, 27 ve 39. Maddelerinde yapılan değişiklikle İstanbul Polis Müdüriyet-i Umumiyesi'ne bağlandı⁹². Bununla birlikte kuruluşuna adli ve idari reislikler eklendi. Yeni olarak yapılandırılan bu şubeler ile dairelerde yeteri miktarda katip, komser, komser muavini, polis memuru, sivil memur görevlendirilmesi de karara bağlandı. Daha sonradan İstanbul Polis Müdür-ü Umumiliği'ne bağlı olan Beyoğlu Polis Müdürlüğü 1917 senesi genel bütçe kanunuyla Üsküdar Polis Müdürlüğü 1919 tarihli kararnameyle lağv edildi. Lağv edilen polis müdürlükleri kadroları İstanbul Polis Müdüriyet-i Umumiyesi'ne bağlandı.

B. Seferberlik Döneminde Emniyet Teşkilatı

I. Dünya Savaşı sebebiyle Osmanlı Devleti'nin seferberlik ilan etmesinden dolayı 27 Ekim 1914 (14 Teşrin-i Evvel 1330) tarihinde Erzurum Polis Mektebi ilk etapta tatil edildi. Ancak bu süreçte mektebin çalışanları ve hademelerine memuriyetleri bitirilmemiş olmasından dolayı maaşları verilmeye devam edildi. 16 Şubat 1916 tarihinde Erzurum'un Ruslar tarafından işgal edilmesinden sonra ise 1333 senesi Muvazene-i Umûmiye Kanunu gereğince,

⁹² Eyüp Şahin, "Emniyet Genel Müdürlüğü Arşiv Belgeleri ışığında Üsküdar Emniyet Müdürlüğü'nün Kuruluşu ve Suçla Mücadelesi", *Polis Dergisi*, S.54-55, Ankara, 2007, s.3.

zaten kapalı olması ve kadrosunun da mevcut olmaması gerekçe gösterilerek, 1 Nisan 1917 (1 Nisan 1333) tarihinde kapatıldı⁹³.

Birinci dünya savaşı boyunca Emniyet-i Umumiye Müdüriyetinde görevli polisler Müdafı-ı Milliye Cemiyetleri'nin kuruluşunda da bulunmuşlardır. Müdafı-ı Milliye Cemiyeti Merkez-i Umumiyesi'nin, Emniyet-i Umumiye Müdüriyetine yazdığı yazıda “ Musul Müdafı-i Milliyesi'nin emri tesis ve teşkilinde Vilayeti mezkure polis müdür vekili Komser Ahmet Şevki ve kısmı idare reisi Komser Ali ve Merkez Komiseri Musa Sabri Efendiler ile polis Memuru Said ve Seyid Rauf Efendilerin fevkalade müzaheret ve muaveneti ve takdiri şayan hizmetleri görüldüğü Müdafı-i Milliye Şubesinde alınan tahrirat-ı mahsusada işaret kılınmış bu vatanperver hareketleri tensip buyrulduğu takdirde şevk ve gayretlerinin takdirname ile taltifleri”⁹⁴ Rica olunmaktaydı.

Birinci dünya savaşı boyunca Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti ülke içerisindeki karışıklıklar karşısında üzerine düşeni fazlasıyla yapmıştır. Örneğin Hüdavendigâr Valisinin Dahiliye Nezaretine gönderdiği yazıda “Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti'nden varid olan 391 numaralı tahriratı aliye-i nezaret penahilerine cevaptır. Bursa Duyun-ı Umumiye harir kontrol memuru Artin Beyazhan Efendinin Taşnak İhtilal Komitesine mensup olduğu, mahzur görülen Ermenilerle beraber Bandırma Divani Harbi Örfisine gönderildiği Polis Müdüriyetinden ifade kılınmıştır”⁹⁵ demek suretiyle Emniyet-i Umumiye Teşkilatının ülke içerisindeki istihbarata önem verdiği anlaşılmaktadır.

C. Birinci Dünya Savaşı Sonrası Emniyet Teşkilatı

Birinci Dünya Savaşı İttifak Ülkelerinin mağlubiyetiyle son buldu. Sultan Reşat'ın kalbi olanlara daha fazla dayanamadı. Onun vefatıyla VI. Mehmet Vahdettin tahta çıktı.(3 Temmuz 1918) Mondros anlaşmasıyla (30 Ekim 1918) Osmanlı da savaşa son veriyordu. Artık mütareke dönemi başlamıştı. Bu çerçevede Emniyet Teşkilatı da yeni bir şekil alacaktı. Osmanlı Devletinden ayrılarak kurulan yeni devletler de kendi Emniyet Teşkilatlarını kendi çıkardıkları yasalara göre farklı bir şekil vereceklerdir. Meclis tarafından II. Meşrutiyet Döneminde çıkartılan Emniyet-i Umumiye Teşkilatına Dair kanun ise tüm bu ülkelerin Emniyet Teşkilatlarının çekirdeğini oluşturmuştur.

⁹³ Erkan Cevizliler, ‘Erzurum Polis Mesleği’, *A.Ü.Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Erzurum*, 2010, s.237.

⁹⁴ Şahin, *a.g. e.* s.167.

⁹⁵ Yusuf Sarıncay (Proje Yöneticisi), *Osmanlı Belgelerinde Ermenilerin Sevk ve İskânı (1878-1920)*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Ankara, 2007, s.220.

Osmanlı Devleti açısından durum ise Mondros Mütarekesinden sonra polislik görevini Osmanlı Devleti'ne bağlı İstanbul Polis Müdüriyet-i Umumiye'si yürütmüştür. Bu teşkilat Bir Umum Müdür ve Umum Müdür Muavini, Teftiş Heyeti Reisi, Tahrirat Müdürlüğü, Birinci, İkinci, Üçüncü, Dördüncü Şube Müdürlükleri, Muhasebe Memurluğu, Heyet-i Sıhhiye, Polis Hastanesi'nden oluşmaktaydı. TBMM'nin kuruluşundan iki ay sonra 24 Haziran 1336 (1920) tarihinde *Millî Polis Teşkilatı* kuruldu. Böylece bu tarihten itibaren, birisi İstanbul'da Osmanlı Hükümetine bağlı diğeri Ankara'da Millî Hükümete bağlı iki ayrı Emniyet-i Umumiye Müdürlüğü görev yapmıştır. Durum böyle olunca Emniyet teşkilatı iki yıl boyunca iki elden yürütülmüştür. Ancak bundan sonraki süreçte merkezi İstanbul'da olan Emniyet Teşkilatı'nın görev alanı ve etkinliği gittikçe azalmış, İstanbul ve çevresi ile sınırlı kalmıştır. 24 Şubat 1923 tarihinde İstanbul Polis Müdüriyet-i Umumiyesi kaldırılmıştır.

Emniyet-i Umumiye Müdürlüğü Birinci Dünya Savaşı boyunca casusluk faaliyetlerine karşı da önemli görevler üstlenmiştir. Osmanlı Devleti Birinci Dünya Savaşına girdikten sonra savaştığı ülkelere karşı her türlü haberleşmeyi sansür etmeye başladı. Ancak İstanbul Ermeni Patrikhanesi Rusya sınırları dahilinde bulunan Ecmiyazin Katogigosluğu ile haberleşmeye “Gayri muntazam” devam ediyordu. Bu haberleşme o tarihte henüz savaşa girmemiş olan İtalya sefaretini vasıtasıyla “transit suretiyle harisle muhaberat ettikleri” Emniyet-i Umumiye Müdüriyetince tespit edilmişti. Yazışmalarda kullandıkları dil de şifreli nitelikte olup “bizim damat gidecektir, enişte Aragil Efendi'nin yanına hizmetkâr tayin oldu.” Tazında idi. Sansüre uğrayacağı için bu yazışmaların şifreli ve İtalyan büyük elçiliği vasıtasıyla yapılmasından endişelenen Emniyet-i Umumiye Müdürü İsmail Bey 31 Ocak 1915 de durumu Karargâh-ı Umumiye İstihbarat Şubesine bildirmişti⁹⁶.

“Mart 1916 tarihinde Pasaport Muamelatı, Emniyet-i Umumiye'ye devredilmiş olduğundan İstanbul, İzmir, Beyrut, Cidde, Uzunköprü, Trabzon, Mersin, Yafa, Hankın, Bandırma, Kırkkilise, Çanakkale, Canik, Erzurum, Gümüşhane, Antalya İskenderun, Trablusşam, Bağdat, Kerbela, Kudüs pasaport memurlukları Emniyet-i Umumiye'ye bağlanmıştır.”⁹⁷. Aynı raporda 1918 senesinde Emniyet Teşkilatının çok acı günler geçirdiği, menfi ruhlu meslek mensuplarının iyi niyetli polisleri bunalttığı, polis maaşlarının verilmediği, bu nedenle de polislik mesleğinden ayrılanların olduğu fakat yeni katılımların olmadığı ve Emniyet Teşkilatı'nın zaafa uğradığı belirtilmektedir. Ayrıca düşman işgaliyle polis amir ve memurlarının hakaret ve kötü muameleye maruz kaldıkları ve milli meclisin teşekkülüyle 18

⁹⁶ Ali Aslan, *Kutsal Ermeni Papalığı*, Turuva Yay. İst., 2005, s.108.

⁹⁷ Personel Daire Başkanlığı Arşivi, a. g. r. , s.4.

Mayıs 1920'de Ankara'da Emniyet-i Umumiye Müdürlüğü kurulduğu ve İstanbul'daki Emniyet-i Umumiye Müdürlüğü'nün 1 Kasım 1922 (1 Teşrinisani 1338) tarihinde lağv edildiği bildirilmiştir. Böylece Ankara'da kurulan Emniyet-i Umumiye Müdürlüğü emniyet teşkilatının en üst kurumu olarak tek yetkili organ olmuştur.

SONUÇ

Yapmış olduğumuz bu çalışmada görüldü ki Osmanlı Devleti'nin en çalkantılı olduğu II. Meşrutiyet Döneminde birçok kurumlarda olduğu gibi Emniyet Teşkilatında da reformların yapılması bir zorunluluk olarak ortaya çıkmıştır. Ülkenin birçok vilayetinde yönetim anlayışı uluslar arası bir sorun haline gelmeye başlamıştı. Bu nedenle merkezi idare maliyede, askeriyede, adliyede ve en önemlisi emniyet teşkilatında köklü düzenlemelere girişmek zorunda kalmıştır. Bu değişimi gerçekleştirebilmek için ülkeye birçok yabancı uzman getirilmiştir. Emniyet Teşkilatını güçlendirmek ve yeni anlayışı oturtabilmek için ülkenin birçok yerinde Polis Okulları açılmıştır.

Aslında bu reformların yapılmasında sadece dış müdahaleler değil aynı zamanda iç dinamiklerin de etkili olduğu görülmüştür. Zira Askeri ve sivil otoritelerin yetki paylaşımı uzun yıllar tartışılan bir konu olmuştur. Özellikle Tanzimatla birlikte ülke içindeki asayiş ve güvenliğin sağlanması konusunda Valiler ile askeri makamlar arasında bir yetki karmaşası yaşanmıştır. Tüm bu tartışmalardan sonra askeri makamlardan ayrı sadece iç güvenlikten sorumlu Zaptiye Müşiriyeti kurulmuştur.

II. Mahmut'la birlikte başlayan ve Tanzimat Döneminde hat safhaya ulaşan Merkezileşme anlayışı iç güvenlikte de kendini göstermiştir. Bu dönemde asayişin sağlanması işi köy ve kasabalardaki halktan alındı ve zaptiye örgütü güçlendirildi. Askeri ve sivil otorite arasında yetki ayrımını sadece Valiler ile Paşalar değil aynı zamanda ülkede faaliyet gösteren yabancı ülke vatandaşları da talep etmekteydi. İç güvenliği temin eden Zaptiye Müşiriyetinin taşradaki uzantılarının askeri birlikler olması hem Avrupalı tacirleri memnun etmemiş hem de Valiler ile askeri makamlar arasındaki tartışmaları bitirmemiştir. Aslında sivil bürokrasi ile zabitanın arasında toplumsal köken bakımından fark olduğu söylenemezdi. Her ikisinin başındaki kişilerin devletin kurumlarına bakışı arasında fark yoktu. Ancak askerlik sivil bürokrasinin aksine sadece Müslümanların girdiği bir meslekti. Bu durum iç güvenlik meseleleri için ordudan ayrı mülki amire bağlı ayrı bir kurumu gerekli kılıyordu.

Askeri alanda yapılan modernleşme hareketi Emniyet Teşkilatını da etkiledi. II. Abdülhamid dönemindeki bu yenilik düşüncesi yeni bir Polis Nizamnamesinin hazırlanmasını gerekli kıldı. Batıdaki örnekleri dikkate alınarak hazırlanan 1907 Polis Nizamnamesine göre Emniyet Teşkilatı Zaptiye Nezaretine bağlanmaktaydı. Bu nizamnamede Emniyet Teşkilatının bölümleri, görevleri, hiyerarşik yapılanması, tayin esas ve usulleri ayrıntılı olarak belirtilmekteydi. Polis Meclisleri, Sicil ve Ahval Şubesi gibi birimler kurulurken polis

müfettişliği yeniden düzenlendi. Dersaadet Polis İdaresi Beyoğlu, Üsküdar ve İstanbul Polis Müdürlüğü olarak üç daireye ayrıldı.

31 Mart olayı ile birlikte İttihat ve Terakki Cemiyeti önündeki engeller kalkmış ve yönetimde söz sahibi olmuştu. Bir süre sonra İstanbul Vilayeti ve Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti Teşkilatına Dair Kanun çıkartılmış ve Zaptiye Nezareti kaldırılarak bütün ülkenin asayiş işlerinin yürütülmesi Dahiliye Nezaretine bağlı olarak çalışan Emniyet-i Umumiye Müdürlüğüne bırakılmıştı. Bu kurum günümüzde de halen devam etmekte olan Emniyet Genel Müdürlüğünün ilk yapılanması olmuştur.

II. Abdülhamit'e tahtan indirildiğini tebliğ etmeye giden heyetin içinde olan ve aynı zamanda 31 Mart olayları sonunda İstanbul'a gelen Harekât Ordusu subaylarından Jandarma Miralay Galip Bey ilk Emniyet-i Umum Müdürü olarak göreve başladı. Reformların daha iyi anlaşılabilmesi için Selanik'ten sonra İstanbul'da da Polis Okulu açıldı. Böylece Meşrutiyet fikirlerini benimsemiş polisler yetiştirilmek istenmişti. 1911'de yapılan bir değişiklikle İstanbul Polis Müdür-i Umumiyesi namıyla Dahiliye Nezaretine bağlı ayrı bir Müdüriyet-i Umumiye teşekkül edilmişti. Böylece İstanbul ile diğer Vilayetler arasında bir ayırım yapılmıştır.

1913'te çıkarılan yeni Polis Nizamnamesinde de İstanbul diğer illerden ayrı tutulmuştu. Bu yeni Nizamname ile Emniyet Teşkilatı II. Meşrutiyetin ruhuna uygun bir şekilde yeniden düzenlendi. Polislerin kıyafetlerine kadar birçok şey değişti. Memurin Şube Müdürlüğü, Heyet-i İstihbaretiye gibi yeni birimlerde eklendi. Bu Nizamnamenin getirdiği yeniliklerden biri de Polis Karakollarının kurulmasıydı. Vilayetlerde kurulan Polis Müdüriyetlerinin Valilere bağlanmasıyla mülki ve askeri yetkililerin ülke içindeki asayiş hizmetlerinde kimin yetki sahibi olduğuna dair tartışmalara da son veriyordu. Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti Ankara'da yeni bir hükümet kurulana kadar Dahiliye Nezaretine bağlı olarak faaliyetlerine devam etmiştir. 24 Şubat 1923 tarihinde Emniyet-i Umum Müdürlüğü kapanarak misyonunu tamamlamıştır.

Bu çalışma sonunda gördük ki Emniyet Teşkilatı sürekli bir değişim içinde kabuk değiştirerek bu günkü durumuna gelmiştir. Mevcut siyasi otoritenin değişmesiyle Emniyet Teşkilatındaki anlayışta da bir değişim görülmüştür. Bu değişim Emniyet Teşkilatının teşkilat yapısında ve uygulama alanlarında kendini göstermiştir.

KAYNAKÇA

I. Arşiv Belgeleri

A. Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA):

Polis Nizamnamesi, TFR-1,M Belge Dosya:25, Vesika:2424.

B.Düsturlar

Düstur, ikinci tertip, C.1, s.410.

Düstur, ikinci tertip, C.5, s.113, s.351, s.773, s.1230.

Düstur, ikinci tertip, C.6, s.36, s.47, s.140, s.141, s.190, s.778, s.1283, s.1284.

Düstur, ikinci tertip, C.7, s.200, s.201.

II. Kaynak Eserleri

A. Kitaplar

Abdurrahman Şeref Efendi, *Son Vakarıivis Abdurrahman Şeref Efendi Tarihi*, Yay. Haz. Bayram Kodaman, T.T.K. Yayınları, Ankara, 1996.

Arslan, Ali, *Kutsal Ermeni Papalığı*, Truva Yayınları, İstanbul, 2005.

Berkes, Niyazi, *Türkiye'de Çağdaşlaşma*, YKY Yayınları, Yay. Haz: Ahmet Kuyaş, 15.Baskı, İstanbul, 2002.

Cevdet Paşa, *Tezakir*, Yay. Cavid Baysun, 3. Baskı, TTK Yayınları, Ankara, 1991.

Develioğlu, Ferit, *Osmanlıca- Türkçe Lügat*, Aydın Kitabevi, Ankara, 1986.

Görgülü, İsmet, *Türk Harp Tarihi Derslerinde Adı Geçen Komutanlar*, Harp Akademileri Komutanlığı Yayınları, İstanbul, 1983.

İbrahim, Feridun, (Yayına Hazırlayanlar; Karakaya, Muhittin, Bilgiç Veysel) *Polis Efendilere Mahsus Terbiye Ve Malumat-I Meslekiye*, Güvenlik Tarihi Serisi:1, Polis Akademisi Yayınları, Ankara, 2010.

Karal, Enver Ziya, *Osmanlı Tarihi*, C.IX., 2. Baskı, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1999.

Koçer, Hasan Ali, *Türkiye 'de Modern Eğitimin Doğuşu ve Gelişimi*, İstanbul,1991.

Okçabol, Derviş, *Türk Zabıta Tarihi ve Teşkilat Tarihçesi*, Ankara, 1940.

Ortaylı, İlber, *Osmanlı İmparatorluğunda Alman Nüfusu*, Alkım yayınları, 9. Baskı, İstanbul, 2006.

Ortaylı, İlber, *İmparatorluğun En Uzun Yılı*, İletişim Yayınları,(21.Baskı), İstanbul, 2005.

Sarısakal, Baki, *Samsun Polis Tarihi*, Samsun Araştırmaları-5, Cem Ofset, Samsun 2006.

Şahin, Eyüp, *1907'den 2000'e Polis Okulları*, Emniyet Genel Müdürlüğü APK Daire Başkanlığı Yayınları, No:155, Ankara, 2001.

Şahin, Eyüp, *Türk Polis Tarihinden Belge ve Fotoğraflar*, Emniyet Genel Müdürlüğü Arşiv ve Dökümantasyon Daire Başkanlığı, Ankara, 2012.

Şahin, Eyüp, *Emniyet Teşkilatı Tarihçesi*, Ankara, 2012.

Sarınay, Yusuf, (Proje Yöneticisi), *Osmanlı Belgelerinde Ermenilerin Sevk ve İskânı (1878-1920)*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Ankara, 2007.

Şakir, Ziya, *Sultan Abdülhamid'in Son Günleri*, İstanbul, 2006.

Şemseddin Sami, *Kamusi Türkî*, Kapı yayınları, İstanbul, 2009.

B. Makaleler

Ölmez, Adem, “II. Meşrutiyet Devrinde Bir Askeri Meclis Şuray-ı Askeri”, *Amme İdaresi Dergisi*, C.42, S.1, (Mart 2009), Ankara, 2009.

Ölmez, Adem, “II. Meşrutiyet Dönemindeki Askeri Yenilikler ve Meclis-i Mehamm-ı Harbiye” , Yüzüncü Yılında İkinci Meşrutiyet, Milletler Arası Kongre, İslam Konferansı Teşkilatı, *İslam Tarihi, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi*, İstanbul, 2008.

Cevzilliler, Erkan, ‘Erzurum Polis Mesleği’, *A.Ü.Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi [TAED]*, , Erzurum, 2010.

Haydaroglu, İlknur, “II. Abdülhamit’in Hafiye Teşkilatı Hakkında Bir Risale”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Araştırmaları Dergisi*, sa.28-135, Ankara, 1997.

İpşirli, Mehmet, “Dahiliye Nezareti maddesi”, *İslam Ansiklopedisi*, C.8, İstanbul, 1993.

Alkan, Necmettin, “Emanuel Karasu ve II. Abdülhamid”, *Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Ana Bilim Dalı Dergisi*, 1996.

Şahin, Eyüp, “Polis Teftiş Heyetinin ve Başkanlığının Yapılanması Süreci”, *Çağın Polisi Dergisi*, S.109, Ankara, 2011.

Şahin, Eyüp, “Polis Teftiş Heyetinin ve Başkanlığının Yapılanması Süreci”, *Çağın Polisi Dergisi*, S.110, Ankara, 2011.

Şahin, Eyüp, “Emniyet Genel Müdürlüğü Arşiv Belgeleri ışığında Üsküdar Emniyet Müdürlüğü’nün Kuruluşu ve Suçla Mücadelesi”, *Polis Dergisi*, S.54-55, Ankara, 2007.

Şahin, Eyüp, “Dersaadet Polis Mektebi”, *Çağın Polisi Dergisi*, S.99, Ankara, 2010.

İpşirli, Mehmet, “Dahiliye Nezareti”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.8, İstanbul, 1993.

Tekin, Emrullah, “Hafiyelik”, *İslam Ansiklopedisi*, C.15, İstanbul, 1997.

C. Tezler

Tanışık, Gökhan, “Emniyeti Umumiye Müdüriyeti Kayıtlarına Göre Polis Teşkilatında Kadro Hareketleri (1909-1938)”, *253763 Sayılı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Samsun, 2009.

İlter, H. Alpaslan, “Türk Emniyet Teşkilatı (1945-1955)”, *187357 Sayılı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, 19 Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Samsun, 2005.

Sönmez, Ali, “Zaptiye Teşkilatının Kuruluşu Ve Gelişimi”, *190568 Sayılı Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih (Yakınçağ) Anabilim Dalı, Ankara, 2005.

Kaynar, Süleyman, “Tarihi süreç içerisinde Türk Polis Teşkilatının Kuruluşu, Organizasyonu, fiziksel yapılanması, aday seçme şekli, eğitim programları ve eğitim süreçleri”, *122708 Sayılı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı, *Niğde*, 2002.

Ertürk, Eşref, “1923 - 1938 Türk Polis Teşkilatı”, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Samsun, 2005.

D. Meclis Zabıt Cerideleri

Meclisi Mebusan Zabıt Ceridesi, 2. Cilt, Devre:3, Sene: 1, 30 Haziran 1330 (13 Temmuz 1914) 19 Şaban 1332, TBMM Basımevi, Ankara, 1992, s.211.

E. Meclis Mebusan Mazbataları

Meclis-i Mebusan Levayih ve Tekâlif-i Kanuniye ve Encümen Mazbataları (Sene:1325-1326) Devre:1, İçtima Senesi: 2, TBMM Basımevi, Ankara, 1992.

III. Süreli Yayınlar

Polis Mecmuası, İstanbul, 1916, S.71.

Çağın Polisi, Ankara, 2011, S.109.

Çağın Polisi, Ankara, 2011, S.110.

ÖZET

19. Yüzyıl ile başlayan yenileşme hareketlerinde orduyla birlikte Emniyet Teşkilatında da reformların yapılması kaçınılmazdı. II. Mahmut'la başlayan ve Tanzimat'la beraber süren merkezileşme anlayışı Zaptiye Müşiriyeti ile kendini gösterdi. Bu tarihe kadar farklı kurumlar tarafından sağlanan asayiş hizmetlerinin sorumluluğu artık tek bir kuruma bırakılıyordu. 1879'de ise Zaptiye Müşiriyeti kaldırılarak Zaptiye Nezareti kuruldu.

II. Abdülhamid'in askeri alanda yaptığı modernizasyon Emniyet Teşkilatını da etkilemişti. 1907 Polis Nizamnamesi batıdaki örnekleri dikkate alınarak yazılmıştı. Bu nizamnameyle Sicili Ahval Şubesi, İntihap Heyeti, Polis Meclisleri kurulmuştu. Bu Nizamnamede ayrıca polisin görev alanı, bölümleri, rütbeleri, polis müfettişliği, polis olma şartları ayrıntılı bir şekilde anlatılmaktaydı. 1907 Nizamnamesinde dikkat çeken bir konu ise Dersaadet Polis İdaresinin Beyoğlu, Üsküdar ve İstanbul Polis Müdürlüğü olarak üç daireye ayrılmış olmasıdır. Bu Nizamnameyle ilk kez polisin görev ve sorumlulukları tek bir metin halinde toplanmıştı. 1907 Nizamnamesine göre polis Zaptiye Nezaretine bağlı olarak görev yapmaktaydı.

II. Meşrutiyetin ilanında Zaptiye Nezareti ülke içindeki asayiş hizmetlerini yürütmekle görevli olan en üst kurumdu. İç güvenliği sağlayacak olan güvenlik güçlerinin başında kimin olması gerekliliği her zaman sorun olmuştur. Askeri ve sivil otoritenin kesin olarak birbirinden ayrılması gerektiği fikri 1700'lü yıllarda ilk kez İbrahim Müttferika tarafından ortaya atılmışsa da o zamanlar pek destek gören bir fikir olamamıştı. Ancak 1900'lü yıllara gelindiğinde bu konu sadece Valiler ile Paşalar arasında tartışılan bir konu değil aynı zamanda dış devletlerin dayatması da söz konusuydu. II. Meşrutiyeti getiren anlayış askeri, adli, mali alanların yanı sıra Emniyet Teşkilatında da ciddi değişikliklere gitme ihtiyacı hissetti. Zira II. Meşrutiyet öncesi Polisin imajı oldukça yıpranmış ve itibarı kalmamıştı. II. Meşrutiyetin anlayışını yeni nesile anlatabilmek için ülkenin her yerinde Polis Okulları açılmaya başlandı.

II. Meşrutiyet sonrasında ülke bir kaosu içine girdi. 31 Mart olayı ile birlikte İttihat ve Terakki Cemiyetinin önündeki engeller kalkmış ve birçok kurumda olduğu gibi Emniyet Teşkilatında da yasal düzenlemelerle ülkede huzur ve güveni temin etmeye çalışılmıştır. Tanzimat Döneminden kalma Zaptiye Nezareti yerine meşrutiyet döneminde Emniyet-i Umum Müdürlüğü kurulmuştur.

ABSTRACT:

19th Century with the Safety Organization of the military reform movement started with the reforms were inevitable. Centralization and understanding of the Tanzimat period which began with II. Mahmud showed himself to Law Enforcement Department. Responsibility for policing services provided by different institutions to this date no longer be left to individual institutions. Ministry of Law Enforcement was established in the Law Enforcement Department removed in 1879.

Also influenced the modernization of the military field II. Abdulhamid Safety Organisation. Examples of the west was written taking into account the Police Regulations in 1907. With This law, Personal Registry Branch, İntihap Board, Police Councils had been established. Also the police jurisdiction of this regulation, departments, ranks, police inspector, were drawn in a detailed manner the conditions of being a policeman. İstanbul Police Administration Regulations 1907 is a subject of attention in Beyoglu, Uskudar, İstanbul Police Department is separated into three apartments. Duties and responsibilities of police for the first time with this law gathered in a single text. Served as the police in accordance with Regulation 1907 due to the Ministry of Law Enforcement.

II. Law Enforcement Ministry of the Constitution to the highest institution responsible for administering public order services in the country. Who at the beginning of the security forces to ensure the internal security of the necessity of always been a problem. Exact separation of military and civilian authorities in the 1700s for the first time that we should not have been taken forward by Abraham Mütteferika who support the idea that time had not been a little. By the 1900s, however, this issue is not just a matter of discussion between governors and pashas of foreign states at the same time there were also imposed. II. Understanding that the legitimacy of the military, judiciary, police forces, as well as the significant changes in financial areas felt the need to go. Because II. There was quite worn-out image and reputation of the police before the Constitutional Monarchy. II. Police all over the country to explain the concept of constitutional monarchy to a new generation began to open schools.

Chaos after the country entered into a II. Constitutional monarchy. Started seeing all kinds of lawlessness as a requirement of constitutional monarchy, and eventually broke out March 31 event. March 31 event, the Committee of Union and Progress with the obstacles that

many institutions were abolished and the statutory provisions, such as the Safety Organization of the countries studied to ensure peace and security. Police from the Law Enforcement Period of Issued act General Directorate of the Ministry of the period of constitutional monarchy was established instead.

EKLER

⁹⁸ BOA tasnif cinsi: TFR-1-M Belge No:Dosya:25 Vesika:2424

بنا بر مرکزین فومیسرک و فومیسر معاونینک و اخود و مقدار پولیس
مأمورینک بولکه ازینطریق قفق و مواد مستحقه قناری اجرا ایله برار
ضبطه نظارت معلوم انطا و مواد غیر مستحقه اول امرده نظارتین
استیذان اوقتی اوزره موافق دیگر مرکزده استخداملاری جائ اوله بختدر ،
بر مرکزین دیگر مرکزده قناری بخت سر فومیسرک قیدیده اولوبدر
تصحیح ایله بختدر .

سر فومیسر اوله بولسه موکازیم کوریلان بولک و مرکزده سر فومیسر
و قلمسی ایفا ایکن اوزره ضبطه نظارتینک نسبی ایله ایکنی و اوجی
فومیسر استخدای جائدر . بر دازه و اولت و اخود لوا پولیس فومیسر
و فومیسر معاونی پولیس مأمورینک او دازه و اولت و اخود لوا
ازینطریق قفق اوزره عدد الاقسا موافق دیگر دازه و اولت و اولت
تقریبی ایله استخدای و دازه و اولت و اولت و اولت و اولت و اولت
احوال و خصوصانک طولانی دیگر دازه و اولت و اولت و اولت و اولت
اجرای تحذات ایتری و مضبوطک احد و کترقی امرده قضیات و تحذات اجرا
ایتری جائدر .

۱۲ ماده

هرولات و قلمسی لوا پولیس ادرسی بر دازه اعتبار اوله بخت و اولت
مرکزده زر پولیس مدرسی ایله ازوی قدر فومیسر و فومیسر معاونی و پولیس
مأموری و اولت غیر ملخصه بر سر فومیسر و ازوی قدر فومیسر و فومیسر
معاون پولیس مأموری و ملحق لوازه قضارد زر و انجاب ایله ایله و
اولت فومیسر ایله ازوی قدر فومیسر معاونی و پولیس مأموری استخدای
اوله بختدر .

۱۳ ماده

ولایتک ایتم بوقیدارله جسامتله کوره پولیس مدرسی ایله ایچ صفا
قسم اوله بختدر .

۱۴ ماده

پولیس فومیسر و فومیسر معاون پولیس مأموری و قناری و قناری مأمورینک
طولانی هر بری مأمورینک قناری مسئول و مأمورینک درجات اوزرت
ایله بختدر ایلمری انطا و اجرا ایکنه بختدر .

۱۵ ماده

ظنمده پولیسر وال و متصرف و قناری مأمورینک مین مأمورینک معبود
اوله بختدر ماملات عمومی ضابطه حقه اوله در حال انطای معلومات ایکنه
بختدر اولتله برار مواد مینه و احوال فوق العاده و طولانی ضبطه نظارتین
ایجاب کتیبته مکلفدر .

۱۶ ماده

پولیس فومیسری بولمال برارده فومیسر معاونینک ای قدری و اعتبار پولیس
فومیسرک و یکل شعیبدر .

۱۷ ماده

پولیسر اوزر مأمورینک قناری خدمتده استخدای اوله بختدر کی
ماملات ضابطه حقه آمریت انطای معلومات ایله بختدر .

۱۸ ماده

درسه اوله بختدر و اسکار و تصرف نظریه استایول پولیس مدرکینک
مبارزه سر فومیسر لردن اوقتی اوزره زر پولیس ایله سر فومیسر و ایکنی
فومیسر لردن درو انطای مرکب زر پولیس مجلس بولور .

۱۹ ماده

ولایت و اولت غیر ملخصه مرکز اوله بختدر کتیب فومیسر لردن بر رئیس ایله
ایکن انطای مرکب زر پولیس مجلس بولور .

برخی فصل

پولک اول آقا و بعضی

۲۰ ماه

در سده اول و دوم و سوم معلول و پولیس مأمورانی به پولیس
مفتخرینا حق ضمیمه بطریق سابق الشه بلاغی اسکندار نصرانی
و استانبول پولیس مدبری و در سعادت استانی مدعی عمومی و ضمیمه نظاری
ارکدن اکی تان مرک رجیست آخیا طر فیلن اجرا اولور .

۲۱ ماه

هیش آخیا هتاد و دفعه بالیانه کوره دعا زاده ضمیمه نظاری
دار سده انقاد ایزد آقا مسلمانان اهل اشغال ایل و آخاب انقاد و
اکثر اراک حصول اهل اولور .

۲۲ ماه

پولیس سلک آقا و بعضی اهلک ایون اولان نعه دولت علیان اولور
آیا بکری شی باشی آقا باشی فزوق باشی مجوز باشی باشی باشی
ترک اولور باشی باشی باشی باشی باشی باشی باشی باشی باشی
ضمیمه اولور حاشا حاشا حاشا حاشا حاشا حاشا حاشا حاشا حاشا حاشا
محمیان باشی مشروطه .

۲۳ ماه

در سده اولیه قیه و اول اولی ارز سده و لایز اول امره نوجا
حل منن اولور ز حسن جان شایسته می اهل تذکره نمایان و سقا
جلد عسکرین مسلمان اهل تذکره عسکرین رط اهل بر عرض حال نسیم
و ضمیمه نظاری قدیم ایزد نظارت مشایخ الهامه عرض حال مستقیمت عمل

الآن هانکی دانه داخله ایسه اورانک مصرفه و یا پولیس مدرسه
و مصرف و در بر بنده معتمدی پولیس مجلس حواله اوله حق و پولیس
مجلسه الحقیق مستندک ماده سافده کونترال نرالطی حال اولدی
و حقیقه حسن حال انجمن اولوب اولیفا داره و فو فو فو و فو فو و فو فو
طمانه معایه ایندیلهک علی و امران سالی اولدی بحق ایلرکی حاد
کیلین عرض حاله تجریر اهل حسن حال شایسته می و تذکره نمایان و عسکرین
اهل طب زاپوری و آتی شایسته می رط اهل مصرفه و یا پولیس
مدیر استیضا و اورانک اولدی اهل برار ضمیمه نظاری اسرا
ایده کچک .

۲۴ ماه

ماده سافده بیان اولان اوراق و مشرفان نظارت مشایخ الهامه
فوقه سیمیه ایدق عدالت تشکیله و قضایا و قندی الکلی سیمی
و مستندک مذکور فو فو فو فو فو فو فو فو فو فو فو فو فو فو
شرائط آخیا ایستک مکملتی ضمیمه و مستقیمین طر سلی اولور و با خود
اوله طر سده و لایز حقدو انجاب ایدره عسکرین علی اصول استیضا
کیست اولدقن سکره و لایز اسبابی ایلخ صروسبه و دکر خصوصه قید
و کدوری پولیس سلک امره عد اولور قی مشایخ و فو فو فو فو فو
مذکور اوراق مفر عاصیه برار هیش آخیا به فو فو فو فو فو فو فو
پولیس ایدره اولور بکری سکرش ماده کونترالک اولور حق رجحانه
آل اولور ایدره و کدوری صروسبه ایلی و لایز و ایستکله و آخاب و بعضی
و نظاری اجرا ایدلهک ایسه ایشلایله قید .

۲۵ ماه

ولات مرکز لده والی معلول و ایستکله بیلورک سابق الشه استیضا
مدعی عمومی و ایداره قوماندانی و پولیس مدرین و لایز مرکز لده
مصرف اولور سابق الشه مدعی عمومی معلول و ایستکله ایداره ضمایلی

پولیس فومیسون مرکب بر فومیسون تکلیف اوله قورده سنده پولیسوزک
آخاب و امین خصوصه ضبطه نظارتی اداره فومیسونته تعیین اولان وظائف
مشورده و فومیسونلر دوزمه سنده هشت آخابیه هفت نوزده قتال وظائف و هفت
مشورده اولان اداره مجلسی معرفیه ایغا اوله خنجر .

ماده ۲۶

پولیسوزک پولیسوزک مرکز اولانده قورولایه و غیر ملحق اولمق اولورده
اولانک مصرفه بر عهده ایضا و کبری اوجنی ماده کومستزلان
شمارنده و ذکر آخابیه و وار ایسه ذکره عسکریمسوزک ایدجک و اولان
واضع اولان پولیسوزک و فومیسونلرکجه حواله اولورقی علی پولیس
مجلسه و پولیس مجلسی پولیسوزک برده پولیس فومیسونلرکجه حواله سنده
مجلسه ایصال اولدی و هجه تحقیقات لایحه اجرا مستقیمک شرطه
موقوف جامع اولدی و ایضا طبعیه معاینه ایدر بر طرفه عمل و امر اضمن صالح
بولدیگی اکتشافی و فومیسون حضورده بالاختصاص اعلیٰ تین ایدیک
قدردنه پولیس مأموری اوله جترک و لایحه و ایضا و ایضا قورولمده مصرفه
طرفین مأمورینتری اجرا اولوب امدادی خصوصاً طوبیخسوزک و قورده
قد اولدی ایچون ضبطه نظارتیه یلیر یلچک و پولیس فومیسون و معضای
اوله جترک اجرای مأمورینتری اولان و غیر ملحق اولمق اداره ایستادن ایضاً
ضبطه نظارتیه امداد و مستقیماً حمله اولمق لایحه معاینه و تحقیقات اجرا اولمق
ایسه اولوب مجلس اداره ایستادن ضابطه ایله بر و اولمق و لایحه مجلس اداره اولمق
کلیک معضه ایله نظارتیه مشابیه اولور ایله بر اولمق آخابیه ایستادن ایستادن
ذکره آخابیه و وار ایسه ذکره عسکریمسوزک آخابیه ایستادن اولورقی و جترک
صورت معضه قاری و امتحان و قفسی و نسیانده و طیب و اوردی و ایضا
شمارنده ایستادن معضه ایله لایحه آخابیه اولمق خنجر .

ماده ۲۷

ضبطه نظارتی هشت آخابیه معضه ماده ساقده بیان اولدیگی اوزره

ولایت و ایواجه واقع اولان آخاب و ایشار شرطه مطابقه موافق کورده کی
حاله تصدیق و عکس قدرده رد ایدر جکدر .

ماده ۲۸

پولیسوزک بلایق ایستادن اولان سلیک جلیک عسکریمه ایش چاشق و چاشق
و پولیسوزک ایستادن ایش اولان ایله ترکیه کتایشان مامدا ایستادن آخابیه ایستادن
بولانک شرطه سارو مجوه ای دخی جامع اولدیگی حاله و کوریه ترجیحاً
آخاب و امین اولور .

ماده ۲۹

دوزمه سنده پولیس فومیسونلرکی ای فومیسون معیارکی ایدر قورده
اولدی مشرفه قورده و پولیسوزک ایدر کی اوردی و ایدر اولدی اوزره
ایچیلان پولیسوزک سر فومیسونلرکی و ایچکی فومیسونلرکی ایسه مامورینترکی
سندده بولان فومیسونلرکی و ایدرکی صف فومیسونلرکی ایسه مامورینترکی
و فومیسون معیارکی ایسه پولیس مأمورینترکی اعلیت و قورده ایدر اولدی
بر برنه بالترقی کی کورسک لایحه ضابطه نظارتیه ای ذکره ایشار کیست
اولورقی هشت آخابیه ایستادن فومیسون و فومیسون معاری و ایدرکی
مأمورینترکی اوزره ایدرکی ایستادن دوزمه کومستزلان شرطه لایحه معضای
ایچرا کوزده ایدر اعلیت ایدر آخاب و امین اولمق خنجر .

ماده ۳۰

ولایت و ایواجه آیدرکی فومیسونلرکی اوزره مستخدم فومیسونلرکی
ضابطه ایستادن مامورینترکی و ایدرکی و ایدرکی صف فومیسونلرکی ایستادن
فومیسون معیارلرکی و فومیسون معیارلرکی معیار اولور ایسه پولیس مأمورینترکی
اعلیت و قورده ایدر اولدی اوزره بالترقی ایدرکی اوزره فومیسونلرکی حضورده
اوزره ایدرکی مامورینترکی کومستزلان شرطه لایحه معضای اجرا و مجلس اداره
تدقیقات معضه ایغا اولورقی کوزده ایدر اعلیت ایدر آخاب اولور .

(۱۰)

۳۱ ماده

مذا ساقه موجبه قرضي و اعزاز اولاد قوميسر لوز و قوميسر معاونان
اولاد اعزاز و اعزاز به زوجه اول و قرضي باضطره منطبقه اعزاز به اولاد
و هفت اعزاز به اولاد اولاد اول و اعزاز به اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد
و اعزاز به اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد
از معانات و مشورت اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد
استخدام به هفت اعزاز به اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد

۳۲ ماده

پوليس معاون و قوميسر معاون و پوليس قوميسر لوز و قوميسر معاون
منطبقه اعزاز به هفت اعزاز به اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد
مهرتاني به تخيم اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد
به اعزاز به هفت اعزاز به اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد
تذکره و اعزاز به اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد

۳۳ ماده

پوليس قوميسر لوز و قوميسر معاون و پوليس قوميسر لوز و قوميسر معاون
و اولاد اعزاز به اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد
اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد

۳۴ ماده

اولاد پوليس معاون و قوميسر معاون و پوليس قوميسر لوز و قوميسر معاون
اعزاز به هفت اعزاز به اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد
اعزاز به اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد
تذکره و اعزاز به اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد

۳۵ ماده

مذا ساقه موجبه اعزاز اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد

(۱۱)

مأموریناری الاستیذان شرفه اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد
اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد

۳۶ ماده

پوليس سلکته منحل و قوميسر لوز و قوميسر معاون و پوليس قوميسر لوز و قوميسر معاون
تذکره و اعزاز به اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد

۳۷ ماده

پوليس مأموریناری استیذان شرفه اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد
مشروریناری استیذان شرفه اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد

۳۸ ماده

پوليس قوميسر و قوميسر معاون و پوليس مأموریناری لوز و قوميسر معاون
حس جرائق منحل و اعزاز به اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد
پوليس سلکته منحل و اعزاز به اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد

۳۹ ماده

پوليس قوميسر و قوميسر معاون و پوليس مأموریناری لوز و قوميسر معاون
و اولاد اعزاز به اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد
اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد

۴۰ ماده

پوليس قوميسر لوز و قوميسر معاون و پوليس مأموریناری لوز و قوميسر معاون
اولاد اعزاز به اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد
اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد اولاد

ایکٹیو فصل

پولیس لائسنس وحصص

۴۱ مادہ

پولیس فوسبر و فوسبر معادن و پولیس مامورین طرف دولتن اصولی وجہ ایسے رسبہ و پولیس مامورین موی ایم وریبلجک ایسین حسن استعمال اینکے والسماک معانی خام پولیسین پولین افضل و فوعولانر ایسین بنیا اعدہ اینکے ایچویرور .

۴۲ مادہ

پولیس فوسبر و فوسبر معادن و پولیس مامورین کدواریہ طرف دولتن وریبلجک بیج وروولور وفتک کی اسلحہ وایان محافظہ و حسن استعمال اینکے افضل ایدر ایسے بنیا اعدہ اینکے ایچویرور .

۴۳ مادہ

پولیس مرکز دیوہقاری ایرون طرف دولتن ایجان قدر لوازم فرطابہ احرار ایہ با و پور و شلن وریبلجک .

۴۴ مادہ

پولیس فوسبر و مامورین ایہی ویشہ اٹانسدہ خستہ لال و اضربوب و جروج اویاری محتاج کدای پولیس منسوب الیہی مرکز فوسبری طرفین وریبلجک مذکورہ اوڑنسدہ رقی کدای خامسدہ و اچود ہئی او عسکری خستہ نامہ ارسال اولور اوڑدہ کندی خامسی او خستہ نامہ پورقاسہ بر محل خصوصہ ہئی طیشہ کدای ایتر پورک معادہ ہئی تربیب خصوصتین وریبلور .

۴۵ مادہ

پولیس فوسبر و مامورین عند الاصل مامورین ارجہ اہرام اول ایچلور .

لصہ وفتکک طرخمن اخباراً مامورین ملکہ خرج راہ قرار نامتہ توفیقاً خرج راہ وریبلور .

۴۶ مادہ

پولیس فوسبر و مامورین مصالح بابہ خستہ مامورین ارجہ عزیت ایدہ جگہ مامورین ملکہ خرج راہ قرار نامتہ توفیقاً معاش وریبلور .

۴۷ مادہ

پولیس فوسبر و مامورین عدت مامورین طرفی بلا عدلت تجاوز ایتر بزرگ عمل مامورینہ عدوت ایقباتورہ قضای مدائن اخباراً مستحق نظریہ ایقنور تجاوز مدائن اعدار و اسباب شرعیہ سکتہ اولدیہی قضای مدت مامورین مدقم بالمراجعہ اوراق رسبہ ایہ ایان ایڈنر بو معامدن اسما ایڈنر ایسہ مدائن قضای ایہ عدوت تاریخی الرسمدہ کی مدت معاشی الیویب عدتہ تاریخ عدوت لائسنس اخباراً مستحق اولور .

ایکٹیو باب

پولیسک وظائف عمومیسی

برنجی فصل

پولیسک ایہی و پلہ دک حقوق و ملائقی

۴۸ مادہ

پولیسر وظائف قانونیہ و نظامیاری دارنسدہ اجرا ایدہ جگہری قیہات و احتضاران ایضا ایقباتوری مع ایدہ جک و مخالفندہ اصرار ایڈنر حقدہ معاملہ قانونیہ اجرا قنونی اوڑدہ اصولی دارنسدہ مرجعہ مراجعت اینکے برابر لئی الإیجاب در دست ایدہ بیجکندر .

۴۹ ماده

پولیسر منت رسپایره ایقی وظیفه ایلمگری آتاده کندولریه شکر
و استعمال صلاح این انضامه فاشو جزا قوشانه هاپونیک پوز سکسان
ظور ایلی مددسنده کوزیلرکی وجهه طایفه استعمال صلاح اینک حقوق
و صلاحیتی حاکم دور.

۵۰ ماده

پولیسر وظیفه ایلیه مشال و انظاره و حین القضاء عساکر نظام
مستقری و غیره معلومته مکلفدر بنام طایفه پولیسر و ضابطه مأمورین
مرتب دولتک و ثبت و ثبتکننده لای طایفه انظاره مک و عندالافتتاح اصول
و قدیمه و قیفا عساکر نظامیک معلومته مراجعت ایلمچکدر.

۵۱ ماده

پولیسرک مشعل اولدی و پیشه عسکری زمامده و وجود و تقییدی محله
و بنامی ملازمین لای اولان انظاره حاجان ایشو نظامنامه لای عین اولان
پولیسر و ضابطه اجرا ایلمچکدر.

۵۲ ماده

پولیسر مالدون اولدی ایلیه دارنه مأمورین خارجده و کدقوری و کورد
و فی مدافعقاری ایجاب این احواله ضابطه ایلمگری حاکمه ایضای وظیفه
موردور.

ایلمچیک فصل

پولیسر قسم

پولیسر مراکز دولتی اداروی مدالی

۵۳ ماده

هر مرکز قومیسری داخل دارنه مأمورینده حقوق سلطنت سببه و قوایی
و قیود ضابطه مقابله هرچ رحال و حرکت قویه کجسی ایچون هر مددی
تقدیرات و تقابیر قویسری انضامه و اجرا احوال فوق الاماره حسن اولدی
تقدیرده در حال تقابیر ماعه قویه ایفا اینک راز موقوفدن و ریزه جک اولمر
و تقابیر انشا ایلمچکدر.

۵۴ ماده

قومیسر ادارایده مستخدم پولیسر مأمورین انظاره و استعمال لای
و ایجاب اضابطه کوره وظیفه تویع و هر بریه ایشو نظامنامه ایله عین اولان
وامور اضابطه جتقتی کوربان معلقات تقیم ایلمک و ایجاب ایلمه عین
مأموریندن معضرتی صورت دانه وای موقوده سوبل کوزورک جهتک
وظیفه ایلی حسن ایفا ایلمی امرده علی الدوام نظارت وقت ایلمچکده و هیچ
پر پولیسر مأمورینک وظیفه ایلی اولان احوال وای سوء استعمال ایشو عین
و ریزه جکدر.

۵۵ ماده

قومیسر داخل دارنه مأمورینده اسایش و اضابطه عملیه ناله هر دولی
احوال و قویاتدن وقت و زمانه خبردار اولوق ایجاب این معلومه و تقیری
ایفا و ایلمچیک مرجعده در حال اسایش اینک راز احوال مهمه و مستحیله
در معلومه ضابطه نظارت و نظرمده وال و منصرف و تقییدلر و فی حال این
کیفیت ایلمچکدر.

۵۹ ماده

مرکز و فوجده مدائن و قوتان عمومی شاهه علی قومیس لریک
نظارت و مسوولین الله اولاری تشقا و منسللا قه و تحریر ایدهجک و بو
صورته تزیب ایدهجک دلاک علی زامای مأمورین ملکیمسه مأمورین
شاهین و عده انصاف طلب و فوجده حاکم و مأمورین عدلیین قومیس
ارامسی جائ اولامه جقدر .

۵۷ ماده

حسابه محکم اولان ایه جرح و سرف و طو لایر جلیق و مأمورین
دولت قلمه عهالت و عده اسماط و حاکمات کی انصاف شوعه مکروری
واحوال سبایین طو لای شهای کورساتر و ارباب جرائی اخلا جری ایه
محکوم اولان مرکز و فوجده قیداری طوبسه حق و بو لرین جرائم
سبایین طو لای محکوم اولان ایله شهای کورساتر کی ایه و احوال و جرائی
زعمه و تحس ایدهجکدر .

۵۸ ماده

جرائین طو لای پولیس طرفین درست اولیجی اشخاصک اوزرده
ظهور ایدهجک ایه و اراق و اسماحه انت دفتر ایلیوب الدفن صکره
کدوبسه بار عموماً جریمه کورده جکدر .

۵۹ ماده

مرکز پولیس مأمورین ازارانده و لای جانلیجی و لکھی و جکدر
اویورجی و امالی اشخاصک مدائنک دانسا جردار اولریق بوتور قلی و ا
حاکمیه مناسب اولیجی صورتده ایله ویرلی و عیاً اخبار و کیده و سرف
الت اولور سار امالی ایدان و اسسرفی اراه ایله امالی ایلیومق ایستیلاری
اخبار ایسی زامی اخبار ایدهجک و هر صورتده ایلی معلومان دجال
مرحمته بطور جکدر استساق مرقومین بو ایله کی تهبان خلافه حرکت
ایله حقدمه مدله لایه قومیه اجرا اولم جقدر .

۶۰ ماده

عجه و یارسو و کی کجیلری بر نعلک و فوجده مدائن و بر نعلک و جرم
مشهور و فوجده قلمی درست اولر جری محافظه اینک و قطار ایه ملک
اوله قری جهته جن اناظرانده حسن سیرت و اخلاق احماسین اولانری
اندا و دکه برار و یارک کجه کورده حسن ایشی و قلمه انگری امرده
پولیس قومیس و قومیس معاونی و پولیس مأمورین طرفین علی الدوام نظارت
اولیجی و انصافه نعل ایدهجک احوالین طو لای محسوسات و مسوولان
و مشهودان و انصافی دانم مرکز و ا موقع قومیس لریه جری ویرلی و هر
بر خصوصات شاهانه معانات و تسهلات لایرین اجرا اینری ایچون کجیلر
مجبور طوبسه حق و وظائف مذکورک ایشاده صوری کورایل کجیلر
برنجسته قیه و اخطار و ایکنیسته تکدر و اوچجیسته دجال کجیلکن
الخراج ایدهجکدر .

۶۱ ماده

مرکز پولیس مأمورین دایره مأموریشری داخلده جری ظهورده
بر طرفین سرعت تکه ایه کچین طوبه مرکز لریه اخبار و سوتداری
اسیاتی استعمار ایدهجک و دیگر جهاتن علی حرفده تخلیص و محافظه قوی
و دله دکه عصب اولانری مناسب علمله اسکل ایدهجک و حرفک سب
ظهوری و ضایع اولش اشیا و ارایسه الری بدانه جیارنده مسامت
ایدهجکدر .

۶۲ ماده

مرکز و مواقع داخلده ایدان ایشون قلمه و دیربار تزیب
و هوک ایچون لری قدر پولیس مأمورین افرای ایدهجک و بو لریک مقدار
و اساسیه هر بیک و قطعی اوقی و صورت حرکت سبب متساویه
قلمدهست نوقفا مرکز قومیس لری تعین ایدهجکدر .

۶۳ ماده
قنار عظیمی که نامی واقعی است از طرف مناسب مجازده بولد بر طبق
دور بازه حال معینه کشت و کار ایند بر طبق

۶۴ ماده
در سادات الی ساحل ایران مجازده مواردی بجز این نظر بقدر آینه
بولد بر طبق و انتهای اجزای ضرر و اسلحه متوجه دخول و سایر کوا
شیاطین و قوتی بدین در زمان اوزره بجز آوزی قدر پولیس دور بازی
کوز بر طبق

۶۵ ماده
قنار دور بازه و سایر اقالیم مأمور اولی حق پولیس قوت و خدمتی اکل
ایشیه برین کما حق مأمور نگه داشتن هیچ رسمونه محل مأمورین اهل
ایده بجهت استراحت زمانی اوزره برده کیر بوب منسوب اولی حق مرکز
و وضع باطله بولد

۶۶ ماده
پولیس نا امانه و سایرین لایس و اسلحه امیر حق حامل اولی حق
و آمری طرفین کوز بر طبق از اوزره صورت موق و یا داننده قبول
کوز بر طبق هیچ پولیس قبول کوز بر طبق و قبول کوز بر طبق مأمور
آمری طرفین هر کسی اهل مملکت بر طرف و بر طبق و حساب ایند که
بر طرفی ارا اید بجهت کوز بر طبق مأمور اولی حق بولد بر طبق
و دقت اید بجهت و اوزره مأمور اولی حق دایر علامت فرق بولد بر طبق

۶۷ ماده
پولیس قویس و قویس معاون و پولیس مأمورین غایب است کیمک
و امور جاری کوز بر طبق اوزره هتاه کیر بورد سابق مجاز اید بجهت اوزره

مرکز قویس طرفین مأمورین اسلحه اولی بجهت و مأمورین حای
آمری طرفین باین بر طبق و بر طبق
پولیس اوقات سازده کچه و کولوز دایره مأمورین اهل
ایده بجهت

۶۸ ماده
پولیس قویس و قویس معاون و پولیس مأمورین کیمه حلقه بر کوا
سود معالیه بولد بر طبق

۶۹ ماده
مرکز قویس طرفی مأمورین اوزره مأمورین مأمورین کوز بر طبق
و جبهه اسلحه رضانه کیمه بجهت و مأمورین صنف قویس اکل
اهلیت و سایرین بر طبق اولی بجهت

معاونت مشرف و سایرین اهل اقالیم معالیه در جاسته کوزه آمری
طرفین مأمورین و بر طبق

۷۰ ماده
پولیس و قویس معاون و پولیس مأمورین و مأمورین حای
و طبقه ضرر و تکلیف کوز بر طبق حاد و مخفیانه احوال ایند بجهت
ضرر و تکلیف در جاسته مین تنظیم اولی حق صنف اوزره اولی حق
قویس و قویس معاون و پولیس مأمورین و پولیس مأمورین اولی حق
مصرفی و ارا و اوقات ایند کوزه توریخ و تکلیف اولی حق کیمت مشایخ
نظارت اید بجهت اولی و اولی اینجانب تریق صنف و طرفین مأمورین معالیه
اولی و اگر بوقصد و تکلیف دولته بر طرفین مسائل اولی ایسه حال
بالتوفیق تحت شاکه الود

۷۱ هـ

پولیس قوبیسر و قوبیسر معلون و پولیس مأمور لرسک عشرت ایزری
و قودوخانه و یازینو و امالی عخلرده اوزورملری و طوبه و اسفاسیل کی شایله
اشغال ایزری و حیثیت مأمورین اخلال ایدجک حرکت لا ایاباه تصدی
ایزری و مجسز و کوسکی ایلین طولاشمیزی وقفه عخلرده دوریه و قول
خدمتارده و سائر وظائف رسیده ایلنی اساسده سیغاره ایشیک و طیاره
اینگ ایاونده روده اوزورمق و یاز اووشونک و یونک ایل فوشنی کی جا
و حرکتده پولیزی و یومدن شروعهسی ایلونده آمر لمان رخصت اللذی
و یقیناری ایشین ایزری نقلاً لیر جا اوزون عکسی حاکم یوزالی الشی
ماده کورسارکی اوزره حایزده معلمه اجرا قلمه جقدر .

ایکس قس

شاعره اوزره و طاقی

۷۲ هـ

پولیس مأمور ایزری ازلده کی خلد اولی و ایزر خالوک و ایلسون و سول
دو کرمان و قورن و یازینو کی عجله و سیکر قبری اولان برل و آتش استعمال
اولان عخلری اصول و قواعد مخصوصهسے توقفاً قلمیش و معاینه ایلجک
اویکی عخلرده اقامت و شوق ایدلرک اسم و شهرت و آیهت و سفارلی
مرکزده کی دفعه مخصوصه دوج ایدلک اوزره ترمده بولدی بوجی جز ایدانه
قیه ایدجکدر .

۷۳ هـ

ماده سافنده بیل اولان عخلره کلجک اولارک اوزوق مروری و سارده
حامل اولوب اولدق قری و نه منفصله گلدک قری و نه ایشله اشغال ایلجک قری
و اتمامل هر برک هورت عجله سیله حال و شای پولیس مأمور ایزری صورت
مشابهه الاطراف تحقیق ایدجک و اوکی عخلرده ایشیز و کوجسز و سوسری

(۲۱)

اولالره هورت عجلهسی اکلان شایبان و ایلخود شهاب و مقله سوه کورلان
شخصی در حال ترصد الله الهی موقوفه تحریراً بیلدیجکدر .

۷۴ هـ

قودوخانه و یازینو و قرا تخاه و حاکم و میخانه کی عخلرده جایشلارین
بنفله اشخاصک بیوت ایشته ساهله اولجق جقدر .

۷۵ هـ

خل اولان کشتاد ایدجک و خامسک اولارلی بنفله بنفله کیرابه
و برجک اولالره اول امرده پولیس اداره سته معلومات ایشله ایدجک و خل
اولان و سائر خانک قوسه ترکمه بولجق ایلجکی کی سفارلیک اسم
و شهرت و آیهت و سفارلی قید ایچون دفعه طوبه حق و بودنی طلب و قوندده
و سفار لرسک اوزوق مروری بولری نهایت بکری دت سامت طرفده پولیس
مأمور لرسه اراز و ارازه ایلجکدر .

۷۶ هـ

خل اولان و سائر امالی عخلره مقله سوه طاقندن اشخاص کلجک
دورسه بو عخلری اداره ایدان صاحب و مسافری در حال پولیس مرکزده
بیلدیجکده کیمچو اولجق و اوکی اشخاص سارک بولسه و قیه اخبار ایشین خل
اولان و امالک صاحب و مسافری عخلرده معلمه ایلجق اجرا قلمه جقدر .

۷۷ هـ

سیاحتی تر جالحق ایلک ایشیلار ایل اولان و مسافر خالاری اداره ایدان
و مسافری طریقان او صورتده تر جالحق ایلک اوزره اراه اولان کیمسار
جاب طیاره شایبانه اللذی تر جالحق ایشیک شمع ایلجکدر .

۷۸ هـ

براً و یجرا کلان و کیدان ایلجه بولجک اوزوق مروری دکر سالون
و سکلارده و شهنشور موققلارده و سائر ایشان ایدان عخلرده بولدیجه معاینه

و تدقیق الیه تذکره و سایر و طبع و اخذ و ذکره و سایر و طبع فیلسوف اولیای
کلیه اولان و طبع حقه معلمه نظایه اجرا اولیای کی بر او غیر اموال
لازمه نظارت و زصد الله طوبیاری صورت خنده بر کیسه تک دخول
و فرایسته و اجزای تازه و اسلحه و لوزی و اثباتی مغرمه و توفیه و غیره
بدان و برله جنگ و پیله بر حله نشدی ایدلر اولور ایسه همان در دست
ایدیجک و کرکازدن بلا معاینه اشیا چنارلینی و آقچیلرینی کورولورسه
من اولیچقدر .

ماده ۷۹

درون شهره صفت و اولویت و صیغی اولقسنین هر نوع سلاح طایفانلر
من اولیچق و طایفه قری سلاح اسلحه شومعه دن ایسه اخذ و مصدوره
ایدیجکدر .

ماده ۸۰

آداب و اخلاق عمومی و مظاهر هر نوع افعال و احوال من اولیچقدر .
علی الاطلاق قارنظار و نظم مخصوصه موافق و مسامحه محدودین سالم
اولیان بختیارله موافقار و رخصت و سبب زینب و کشاد اولان یاقوق
و اکامال هر نوع معاملات اصولی داروسنده من ایدیهجک و عجلان داخلنده
و معاند و مکتب و مظار جوانده موافق آجلمست قطباً میدان و برله جنگ
و آجلمست اولینی کورولورمه من اولیچقدر .

ماده ۸۱

سر خوشی اولوب سووقلرده دوشن و خنقلک حضور و راضی سلب

ایدیجک حاله نشدی این اشخاص طوبیوب مرکز کتوبلرک و اولوزلرده
بولان شیار نیت دفر ایدیهجک حرکتی سر خوشی درجه سده قاتن ایسه
آیسیجه قدر آیفیویوب بر دها اوله بر حانه و شانس ایون صاحبچه
مقتضی معلمه اجرا قله چقدر .

ماده ۸۲

کلیه کیسه لاری عشرت و مفاخر آداب و اخلاق الله تشویق و سوق
ایدلر و بختیار چارلن و کیلور عشرت و برلر من الیه خنقلده معلمه توفیه
اجراسته نوسل اولیچق و اوله کتیلرک لرده حایرته نسبت اولیچمحق
درجهه قیتمدار اشیا بولانلر او ازا زاید صرفیات ایدلرک احوال و صورت
میشیت و ادا اولوری تحقیق اولورق و لیریه اخبار کتیب ایدیهجکدر .

ماده ۸۳

مجتاهلرک اولون مینه سنده قیامت دقت ایدیهجک و خلاق تلبه حرکتده
بولان بختیار چیلر حقه معلمه مقتضیه توفیه اجرا اولیچقدر .

ماده ۸۴

پولیس مأمورین میسر لرده و اسلحه و کوری کی مریاس اولان عظیمه
و تیارو و شسته و فر موفی کی حمومه مخصوص اولان بزرده بولورق محافظه
اسایته و خنقلک آیین اسزاحت دقت اده جگری کی آن کیسی و سرسری
و علی الاطلاق سببالی اشخاصک کافه حرکتی نقیب الیه شهنی بر حالری
کور دکتری الله در دست ایلیس کوردر .

ماده ۸۵

صوفی اهالی و سکنان برینک عرض و جان و مال طلب برنجیلور و یا
تسلط نشدن حق اولینی نظیره تدابیر مایه سر مین اشخاص و اجرا اولیک
بواسط حله و طائفنددر .

اوجین قسم

عاطفه ملکه دروغانی

۸۶ ماده

پولیس مأمورزی اولاً حقوق مقدمه حضرت ایشانچه و منافع حکومت
سایه معارف احوال و فوئعه میدان و برمیجک و آتیا داخل علیکنده اشخاص
مضرمه و بولوب و بولندقی کاتاً شاک سازنده و بولان ارباب فساد ایه فسادده
بولانلر اولوب اولدغنی راسماً اخلاص اساسی ایدیهلجک برکوة تشبیهات
بولوب بولندقی خاساً اجزای آره و سلعه و اوراق و اشیا شومعه و مضرمه
جلب و ادخال و ازیب و افعال ایه مشغول بر کسبه اولوب اولدغنی علی الام
تخری و تجسس ایدرک بولکی احواله ثبت ایدرکی تحقیق ایدرکی دردمست
ایدجکدر.

۸۷ ماده

پولیس مأمورزی خولوق و اولوز نظامات سلطنت سایه و منالی و تخدیش اذهانی
موجب هر درو تشریات و التیسات و احوال و حرکت مع ایه نجسایرلی
اخذ و کرفت ایدجک و تنوع اولان جیبازی طاقتهه برار بوده بر سو
بت و مقصد اولدغنی تحقیق ایدرکی قدرده اجراع ایدرکی دردمست ایدجکدر.

۸۸ ماده

پولیس مأمورزی هر نوع اولان و کتب و رسال مضرمه و شومعه ننجس
و موردی تحقیق ایه برار بوده شبه ایتکری احوال و اشخاص ختلمده
تحقیقاه مسارت ایدجک و ضاروق ایدجکری اولان و کتب شومعه بی ضبط
ایدرک ماملان متباقس ایا ایدجکدر .
مطبعه و کتبخانه لارک و حق ضایعهه نقیض مجازدر .

۸۹ ماده

پولیس مأمورزی امنیت داخله و خارجانی عمل اولدجق هر کوة تشبیهات

واحوال ختلمدن محسوسات و مسودات اولوزنه لازم کله جک تماری درحال
انجاز و ایفا ایه برار او الله آمرینه انطای معلولت ایدجکدر .

دردنجی قسم

عاطفه عدلیه دروغانی

۹۰ ماده

اسول محاکم جرایمه قانونک ضابطه عدله و انک مأمورون اجر ایهت
دائر اولان ایل اولک مواد مخصوصه سی احکامه و قیفاً پولیس فوبیسرلی
کافة جرائمی تخری و دلالتی جمع و ضبط ایه نجسایرلی طوبی جنت
عدله به تسلیم ایشک مأمورددر .

۹۱ ماده

پولیس فوبیسرلی مدهدسا فوجیه معلم اولدقزی افعال جرمهتک عمل
و زمان وقوعی و جرمه ایه نجسایرلیک ثبت مدار اولدجق کافة دلال و اماراتی
شامل اولن اولوز درحال و مکمللاً برضط و رفیسی تنظیم ایدجکدر .

۹۲ ماده

فوبیسرل دایره مأموریناری داخلده وقوعه کلان جرمهتک اخبارات
و شکایاتی اسول محاکم جرایمه قانونک مواد مخصوصه سی موجهه قول
ایدرک مرجعه ایصال ایدجکدر .

۹۳ ماده

فوبیسرلر مراجعت و فوئعی اولوزنه اسول محاکم جرایمه قانونک مواد
مخصوصه سی تعریفاتی داروسنده تنظیم ایدجکری اخبار و شکایته لارک بر
صورتی ظنی خالده غیر و ایشکلی به و اویکله بنده انطای ایدجک و غیر
و ایشکلیک هوئی تحقیق و ضبط ایدجکدر .

۹۴ ماده

جرم مشهوره مدعی عمومی و مستطک عمل جرمه و رویته قدر
پولیس قومیسر و مأموری اصول محاکمات جرایم قانونیک ایدارلک هم آیدند
مدرج مواد احکام فقط در حال وقوع جرمه مرتبه اولیاده کی تعریفان
قانونیه دارنده تحقیقات و مدعایه سازعت ایدجک و قضاةک اجابت کوره
استصحاب ایدجکی مأموری و طبقه تخصصی استخدام ایه اوزده امانت
عالم مدعایه و جرمه اولیاده کی تعریفان و استحصالی و متجاسرینک در دست ایدست
منطق اولان و مخالف سازه قانونیک ایدجک.

۹۵ ماده

ماده سافه موضوعه پولیس قومیسر لرتک اقلسته شروع ایشکری
تحقیقات و مدعایان ایشاده مدعی عمومی و مستطکن ری موقع جرمه ورود
ایدکده مدعی عمومی و مستطکل طرفین ایدجکک قسب داروستده
حرکت ایدجکک.

۹۶ ماده

بر جرمک نقلی جرمه و قده در دست اولیاده کی قدرده جرمک وقوع
پولیس حاکم پولیس قومیسر ری طرفین متعلق اصناف و اشکالی ایه درستی
خصوصی بولیک کی مرا کوره ایشار ایدجکی کی دیگر جهتن دخی
صورت مخصوصه اولیاده کی مأمور معرفیه تجربه ایشار اولیاده.

۹۷ ماده

جنسه و جنات جرمه در سادده ضمیمه نظری و مقصر نظر ایه پولیس
مداری و اولان شافاده الی ایه پولیس مداری و مقصر و تقصیر طرفین
و ایدجک الامر و جرم مشهوره و سازه مدعی عمومی ایه مستطک
تخریباً و قوه تعقیب علی اوزرسته پولیس قومیسر ری جرم مذکور
مطلوبتینک مسکن و ایشکله ری اصول و فوائد موضوعه داروستده

دخول ایه جرمک دلال و آذری ایه ایشک ایون اجرای تجربه و دعوت
و استدلال کی فوق ایه ایشک نفس ایدجک احواله دخی بوجت استعداده
صلاحیت ایدرور.

۹۸ ماده

ضابطه عدلیه و طاقق ایا ایدجک بواسطه خلافته جاریه بعضی مدعایان
عاجیه و وقت اولان جرمکک محتاج اولیاده کی تعریفان اجرای تحقیقات
و سباسبه تأخیر ایدجکک.

۹۹ ماده

شکایتنامک وجودیه تعقیب اجاب ایدن و جزا قانونیه طرفین ایه کی یوز
و اکی یوز و یکی مداری علاوه سبب اکی یوز ایدن در دخی ماده سده تصریح
ایدان احوالین طولانی علاوه طرفین استعداده نکات و قوه عدلیه
پولیس مأموری طرفین مدعایه ایدجکک.

نو احوال علاوه قاره نظامیه ایه ضابطه سببیه نظامیه ک فرق
پدخی مدعی و اختراع برانی قانونیک فرق سکریخی مدعی احکامی
حقه دده جاریه.

۱۰۰ ماده

پولیس قومیسر و مأموری و ایشاده توضیح ایدان علاوه مقرر
خصوصان دخی اصول محاکمات جرایم قانونیک مواد مخصوصه متوقفاً
ایفا ایدجکک.

۱۰۱ ماده

پولیس قومیسر لرتک قیودیه ضابطه عدلیه و طبقه مدعی قومیسر مدعایان
و ایشاده ضابطه پولیس مأمورینک اجابت و قده تعقیب طرفین و ایا
اوشور

بشپس قسم

موات حق

ماده ۱۰۲

پولیس قانوناً صلاحیتدار اولان عاقل و درازدن عمرراً مبلغ وانقضا اوله حق مقرران و اومری اصول و قواعد موضوعهس دارمستاده تنفيذ و اجرا ایدیلجکدر

ماده ۱۰۳

ایته لسانآنده و یا و ایجه اتمالانده و چشکلرده استعمال قیلان و لکدر و ریج و چشقی مملو عثمان مافدا نظامی موضوعه درسهانده شهر اداقی ایله ضعیفه نظارت و نظربارده عمل حکومتارنه مراجعت مالدوایت استحصال ایدیلکسین هر نه این ایچون اؤرسه ایلسون عمل ایتمه و ایمه و کوله آتم عمرری مع ایدیلجکدر مالدوایت استحصال ایچون مراجعت ایدیلرک احوالی و استفاده ایلرینه اوزوم کوسزدگیکی اشخاصک عددی ایله کایمت و هیزاری حقدقه تحقیقات لانه اجرا اؤجهسه آتم تحریر و استفاده اوزوم اولدی اکلاییلور و محدوددن سالم کوریلورسه بدی وضاحتلک تحت نظرانده ایلاری رخصت وریلور

ماده ۱۰۴

امور غیره ایچون امواله توفیقاً ساندو خصوصیه استحصال اولدوقده بیلش طری ایله اناه جلب و جمعی مع ایدیلجکدر

ماده ۱۰۵

رخصت رسمیه استحصال اولدوقده مکتب کسارنه بیدان وریلجکدر و درخصتسز ایلش مکتب بولور ایسه مامله مقتضه اجرا ایدیلک اوزورده حیا مرجعه معلومان وریلجکدر

ماده ۱۰۶

نظامانه مخصوص موضوعه شمع اولان اسرای زنجیه مع و شرا و لفظی و امرار و اراضی بولسجه وقت مزایه التمه بولدر بیهیق و احوال مسروده متجاسرری طوبیایب متعلق اولدوقری عاقله تسلیم اولدوقری کی اسرای زنجیهده یلرینه عقلمه وریلک اوزور عاقله توبیع اولدوقری

ماده ۱۰۷

درسهانده استانبول و لک اونقل و اسکدار پولیس دارولرندن هر بری کلدو دارومی داخلده دارالعجزه نظامامسک اون دردیکی دایون یلخی و لسانک منی حقدوکی نظامامسک سکرخی و طوقونخی مالدوایمه معین امواله توفیقاً لسانک ضعیفه اکلدورلور

ماده ۱۰۸

ایته کوجه مقتدر اولدی جاده نسلال ایدیلر برایش ایله اشتغال ایتلک اوزور آمیانه ربط ایدیلجک وینه برایش طوقندن اشخاص اشکری کوریلور ایسه حقدوکه سرسری ماملهسی ایفا اولوق اوزور حکمده توبیع اولدوقری

ماده ۱۰۹

هیچ برکار و کسب ایله مشغول اولیلان و دانی اتمسکل بولمیشده برار تعین و ادا ایلاری و سائلط مشروعه ایله استحصال ایتکده اولدوقری ایبات ایدیبوب شوراوه بوراده کر مکده بولان اشخاص سرسری و جمعیول احوال عد اولور

ماده ۱۱۰

ماده مسافده بیان اولان سرسری مقولهسلان شفه اولاعلی الصوم جنایت و عمل مخصوص قطع طریقی و سرفت و غصب و این کسبک و سولورمه بشاقق و طولاندر بریحایی جرائی ایله برودا بریج دفعه حکوم اولانلر و تانباً ضعیفه نظارتی التمه بولالر مقله موه طاقندن عد اولور

۱۱۱ هـ

اخبار اوزریه سرسری عد اولان شخصی عا که تسلیم اولوزن اول
ضابطه طرفین جلب اولوق اخباران واقعه و تحقیقات سائر عمل و محارری
مقرن محنت اولوقی ایلاشه قدیم نین اولوق عدت طرفه دیگر و کسب
مباشرت ایازی ووقی کلوب ضابطه خبر ورمولی ووشاده دخی حکومت
خبر ورمکسین ولسدقاری محارری ترک ایتمولی لازم کلاجه دایر اول
امرده کدولریه تهنات اجرا اولوق و کلبت تبه طوبیله حق ضابطه
درج وشارت قله جقدور .

۱۱۲ هـ

ماده سافاده کی تهنات زبات انبوت مدتی معانی طرفه وایشه
باشلاش اولوقاری ضابطه بیان وایین ایدمایل را خود بخود اولوقاری
عملی ترک ایتمایل ضابطه در دست اولوقی عا که جرایمه تسلیم اولوق جقدور .

۱۱۳ هـ

قطع طریق و سرف وای کسجه که جرم سافاردهن طولانی مطلق
سود طاقندن عد اولوقار حقدور ضابطه عدلیه مامورلی طرفین تنظیم
اولوق اخبارنامه ضبط ورقاری ضابطه نظر مطالعه اشدقن صکره
جلب اولوق کدولریه بعدا بواهدشیدی دعوت ایدمیل هر کوا احوال
و اطوارن مجامعت ایازی مستند تهنات ایدمیل اجرا و کلبت تبه خصوصاً
طوبیله حق ضبط ورفتمت درج وایلا اولوق و یولوزن تهنات واقعه
توقیق حرکت ایدمیلر ماده را بعضی احوال قوه ایدمیل عا که
ایلازلر طوبیله حق ضبط ورفتمت عا که تسلیم ایدمیلر .

۱۱۴ هـ

بوز التهی ووزر بدخی مدهلرده بیان اولان اشخاصدن عا که قراری
اوزریه تبعید ایدمیلر قراری عدولری حالده ضابطه در دست ایدمیل تکرار
تبعید اولوزور .

۱۱۵ هـ

سرسری و مطلقه سو طاقندن اولوقه اون درن ایشدن اشانی اولوق
یکری باشی اکل ایدمیلر قدر ضابطه نظارتی التمه بولدر بره جسدلر دن
کدولریه برکسب و صمت تعلم ایدمیلر وزیرلریه ابلق اوزره ضابطه
طرفین تأییدات اخذله بدور وایلا وایلا وایلا وایلا وایلا وایلا
علم ووزریه رسائی استکمال اولوزور .

۱۱۶ هـ

صید بری وخری نظامنامه لری بوجیه صید تذکرسی لقسزین برأ
وخرأ صیدوشکار ایدمیلر دیگر موسسک لری زمازده صید ایشدن ایشدن
تذکراری اولوقه صید مع اولوق وایلا وایلا وایلا وایلا وایلا
ایده جکدر .

۱۱۷ هـ

حقوق مدنیان استقلال جرایمه حکوم اولوق و سرسری وایلا سکیز
ایشی اکل ایشدن اولوقه ضابطه نظارتی الته ایشدن حکوملر و حکومتجه
سلاح طایفه مع ایدمیلر او تذکرسی ووزر و یولوزن بر صورتجه
تذکره ایشدن اولوق کوروزور ایدمیلر بولومم تذکرسی ورم و سالی اولوزور .

۱۱۸ هـ

شهر و قصبه دروننده و مسجده و ملک و ایشدن صید و دیگر مع
ایده لوزور .

۱۱۹ هـ

التاهی اراده صید حضرت ایدمیلر نرصدوریه مؤقت اولان معاد
و مکاب و سائر بو قیلین اولان ایدمیلر اراده صید استحصالی اولوق
اشخاصه نشین ایدمیلر استحصالی اولوق حاده بلا تأیید دارا مدافعت
معلومات و بره جکدر .

۱۲۰ مده

نظامنامه مخصوصاً موجدی رخصت رسبه استحصالی اوله قده مطبوعه
کنایه وهر نوع نزهت وکتاب ورسائل واطلاعات و ساره طبع وشری شعور
اوله بقدرت رخصتیه اوله اوله مطبوعه وکتابه بلا رخصت طبع اوله
کتاب ورسائل و نزهت و ساره نخبه اخبار الکبری حاده بلا تأخیر صادره
مقتضات معلوم و در روز.

۱۲۱ مده

غزیه و ساره اوراق موقوفه عمل و فروخت و توزیع ابدانک حاده
و سوه قله در ساهلاری اوراق مخرجتین حجه بفرماری شومند.

۱۲۲ مده

تبار و جانی قهولر کی لیسان عظمیه مأمورین مده مستجه بیسی
تذقی و تصدیق اوله ایماکن مده اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله
و شرفی و سوه برسانه و معارف اوله اوله اوله اوله اوله اوله
اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله
سویسی و ادب و اخلاق و موبایه معارف اوله اوله اوله اوله
ایده جانکر.

۱۲۳ مده

بعض حاده قهریه و ادبیه و نوبه و نوبه و نوبه و نوبه و نوبه
طوغمس جوچار حقه بولسجه تخفشان ایفا قلمرق بر ضبط و رفقی
تفطیم و بولون اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله
و علامت فارسی اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله
و اینضامه کی روزه اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله
غوس قیسی حاده اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله

۱۲۴ مده

المسال مژوکن بری وک مطوی انحصار اوله اوله اوله اوله
ایستادن تأسیسات احاطیه جوچی کدوسته نسیم و کیت اوله اوله
اوله اوله.

۱۲۵ مده

بر محله علم ساره و مستوله ظهور امدسه بولسجه در حال مده
اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله
و روزبه قدر او عتک توسع ایچاسی ایچون نماید لازمه انحصار اوله
اوله اوله.

۱۲۶ مده

ایده و یوزار اهدای و تم جوکسی کی ممالکی اوله اوله
مده ساهله و حجه مده اوله اوله اوله اوله اوله اوله
مقتضیه اجرا قلمقند.

۱۲۷ مده

بر محله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله
بولدی بولسجه کوروسه مده اوله اوله اوله اوله اوله
اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله

۱۲۸ مده

نظاماً دنی اموات جائز اوله اوله اوله اوله اوله
طرفین کوروز و خبر آتور ایسه در حال مع اوله اوله

۱۲۹ مده

بر محله آنک وان و ساره حواجه ضروریات ندرت و انحصار کوریدی
حاده بولسجه جان مأمورین بولسجه و مرجعه اخبار اوله اوله
اهلک نمدار کی ایچون کندی طو قلمقند نماید لازمه مساره اوله
درجه مضایقه اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله

مادورق حتمه تخفیان مقتضای ایا ووده بر اثر اشکار کوردهکی حله
گیلی مندوب اولقاری دایره اخبار ایله جکورد .

۱۳۰ ماده

پولیسر بر حله واپور واپشتهدرفه پشتهامک واپخود شستهدورق
حرک ایدمستمن نای قلی کی احواله تعالی ایدجانا هالین کدهجک
برزی اولقاری کوردهک وبری اولسالیی صاحب حله برلشدرمک
موزینه شهبان کوزدهجکورد .

۱۳۱ ماده

پولیسر مأموری پوله خسته لدرق وایضا وسار بر خارضه وچار
اولدق دوتوب قلی وسکته کیمکه غیر عتدر ویش اولان کانی مناسب
بر واسطه قله ایه سکته ایصال اینک وایچلا محتاج ندای ایسار درحل
اک یان بر اجرائطه کوزدهک ندای ایشدرمک وای اطجه او کیلر ایه
کیمک واپخود یلرته بر مأمور زلفق اینک کی معاونته پوله ختورد .

۱۳۲ ماده

رعده فضل باه وحرکت ارض کی آن دفعه غده پولیسر اهدایان
تخلیس حل وهداری امرته اخلا تیاره صرافت و مرجعیتده انضای
مأموران ایله جکورد .

۱۳۳ ماده

موقدده سرسپاه طولاشه قاری کورلان وسست وایسککن خیر
دیرمکن ناچر بولان اغضاک شاه پولیسر حل تخفیع ایله بیکرک تسلیم
اوله ختورد .

۱۳۴ ماده

بر حل وای طریق سوال اینک اییون مراجعت ایدلر پولیسر مأموری
ارائه حل و طریق ایله جکورد .

۱۲۵ ماده

شورده بورده سرسپاه طولاشان و تدابیرته لزوم کورلان خشنگل
درست اولدق مشاهده و ندای الله و لیدرمن لوزره ناله اولدق حله
کوزدهجکورد .

۱۲۶ ماده

موقدده مرور ویدوری مانع اولدق موزینه مپورتی و طاق و موزون
کی شیلر بولندی و لغزی آجیق قیو کوردهکی حله پولیسر درحل تدابیر
لازمه توسل ایه برابر مأمورین بلیجه اخبار ایله جکورد .

۱۲۷ ماده

باشی بوش و صاحبسر اولدق طولاشدنی کورلان آن وصیر و امثال
حیوانات ایه قیق وصدال آراء محافظه آت آله قی صاحب تخفیع اولدق
وصاصی ظهور اینیائلر حتمه اصول وجهه معاده ایله جکورد .

۱۲۸ ماده

پولیسر غایبک برده حیوان وصره قوشورلسی وای کوجار طرفین
حیوان اداره ایله جکورد چو خفا ایه سر خوشلرک ارا کورده بیدرلسی مع
ایله جکورد .

۱۲۹ ماده

پولیسر غریبارک موقدده پولی قیاه حق موزینه طومس وای
قادر بولر حیوان جینارلسی و معازه ونگل اوکیرمه و تکریم اولدق
مرور ویدوری مانع اولدق موزینه دنگر وسار شیلر بیلوب طولیرلسی
ولای قویال وکیرا غریبارک قارسر اولسی کی احواله و بلیجه ناله سار
بوشلر خصوصاً تصادولرته بر طرفین مأمورین بلیجه اخبار و دیگر
طرفین معنی اسبابی اشجصال ایله جکورد .

(۳)

۱۴۰

پولیس بازو مأمورینری داشته جواله و جوان اله جر اولیور
مزماره جوالرک تحملن زاده. یو پوکلسن و سلف و یک زاده لاسر
جوالر استخدام الوسی مع ایدجکلر در.

۱۴۱

پولیس بازو مأمورینری شده و فر حقلری و تقاری نظری وجسته
وسو پولری کی آکر نامه و جریک علفاسه دت ایدجکل و پولری
تخریب ایدری در دست ایدجکلر.

۱۴۲

پولیس رضت رسبه اله اشکل ایش اولان شرکله و سی وظائف
توبیلری دارنده معونت لازه ایفا ایدر.

۱۴۳

اشخاص مضمونه اله علی العمود اکل ملت حکومت این ارباب جلالک
رضعت مختلفه فطوری اولری اذله اولنگه برار و بولرک امول خصوصه سی
وجه امان مساحه ایدرک داره خصوصه مسنده قد و حفظ ایدجکل
و بویکل حقد ضابطه معانه لازه ایفاسیه برار غالد اولدی داره
ضابطه فطوری ایش ارسالی معنون اولجکلر.

۱۴۴

بوزرق سکرچی ملنده کولرکی اوزره در معانت اله اولان شاعانه
اولیه غیر ملحدکی پولیس مجلسرجه نظیر اولوق ضبطه نظارت کولر.
باجک اولان ایستانتیلر اله دوار عدلین ارسال اولسان حکومین
جوالرین هر سه عموی راستانتیلرین اولجکلر.

(۳)

اوجی فصل

پولیس جلدیرک وغان

۱۴۵

پولیس مجلسری منسوب اولدقاری مفادن امر و حواله اولجکل
خصوصان اوزرجه اجاب این تحقیقات و معالان ایفا ایدجکل و علی العمود
جرانیدن طولان اصول و فائده آویسی دارنده ایفا قتل معاهده و اقص
و ازابسه سرشته الاکل مدعی عمومی و اوردجکلر در.

۱۴۶

پولیس مجلسری جات وجهه اعلیایه فون جرانیکی یوز اله ایش
وایک یوز اله سکر وایکی یوز ایش وایکی یوز ایش وایکی یوز ایش
در معنی مالدری موجهه جسی مسلول بولان فاحت نظریه غالد اولری
علی الامول مدعی عمومی لکه توبیع ایدجکلر.

۱۴۷

پولیس مجلسری منسوب اولدقاری دارنده مستخدم پولیس فویسیم
و مأمورینر سیک کبه فودانک تشطاً تحریریه و پولیس معاشاتک یادیه
توزیمه و اسلحه و اسلحه و سایر اشیای امیری توزیع اله اولرک هر تحقیقات
و مراکز و دولتی قرضیه و احراقه و مفروضات اولدوسار سیک تبه
و اعطاسه و عاقلان و دوار اجراییین ورود ایدجکل مقررات اوزرجه پولیس
معاشرتین اصولی دارنده ایفا توبیه غالد اولدی علی اسرست نظارت
ایدجکلر.

۱۴۸

پولیس مجلسری امانت اشباتک تشطاً قبه و حقلی اله طلب و قوشده

جرمه تعلق اولیان وادامی نظاماً جائز اولان اشیاک اهلان امدامی واهیان
امده اولمسیان وایورد اجمالی اولیان اشیاک معنی حولهده مأمورین
مخصوصی حصوریه واسولی وجهه فروختن ایه اشیاک ناله اولینی عیاره
وایشیا مذکورہ بیانده بولوب فروختن جائز اولیان اسلحه مومنک کتک
ناله اولینی دواتر عسکریه نسلم اعطای وجزای قیدی حاصلانی ایه تحصیل
امر اولیحق مانع سارونک بولو برندن تماماً اینداسی خصوصیه نظران
ایله جکدر.

۱۴۹ مده

مواند سابعده کومرلرکی اوزره درسدانده بولسک معاش والیه واسلحه
وایز اولانی قوای ایه حالای رؤسایک اوزره بولس عیساری دقتده
رحاب مأموری وایز اشیاک عافاسی ضتمده لانت مأموری وجزای
قیدی حاصلانی ایه مانع سارونک تحصیل ضتمده برده تحصیل مأموری
استخدام ایله جک و مأمورین موی لیم مکمل اولنم ایز درسدانده ضمیمه
نظاری غایت وولایده عمل عیساریه انضای حساب ایله جکدر.

طورهده هر بولس عیسی وقت و نظارتده امان و حساب مأموری بامیه
ککک مکمل و عمل عیساریه حساب انضای اتمک بولمک بر مأمور استخدام
ایله جکدر.

۱۵۰ مده

بولس عیساری مرکز یوزان رسالانک حسن جریان نظران
دقتده هر کون برأ وخرأ کلا جک بولجور حتمده مأمورین مخصوصی
طرفدن وریله جک نالز اوزره بولجور قیدی اجرا و تصدیق ایشدار
اولق اوزره کون کونه ناله اولینی مرکز، تبلیغ کیت ایله جکدر.

۱۵۱ مده

بولس عیساری ضبوب اولینی دازه داخلده ظهور ایله جک و قوجانک
قوی ایه جناس لرینک نسوب اولینی مذوب و آجبارنی مقضن و مستقم

ایستایشی نظام وری آن طرفدن کونولم ایز هر آن ایشده ضبوب اولینی
مقاده بر جدول اعطای ایله جک و وجود ایز هر آن ضمیمه نظران کونولم ایز جکدر.

۱۵۲ مده

بولس عیساری هیکندن برینک و اجهستک نیدیه اوزم کونولم ایز
تقدیرده ایشیاک بوجسک بیانی ایه درسدانده مقصر قتل و بولس مایرکی
وولایده بولس مدبری طرفدن واقع اولیحق ایشدار و مراعات اوزره
درسدانده ضمیمه نظاری وولایده والیر جابندن التذوق ایشیاک اجرا
ایله جکدر.

۵۰ ایشیاک باب

برنجی فصل

بولس عیساری

۱۵۳ مده

برجایب و اوج این زاده حسن مسلم ججه ایه حکوم اولان وایورد
بولس سلکنده اسلحه مانع اولیحق مسوولده بعض اسباب بولایلر ایه
حسن ایقای و طبقه امرده تکمیل و بولس مسلک و اوصافه نظار احوال
و حرکتی تکرر این بولس مأموری و نویسم و نویسم معاولری و بولس
منشاری در جان غزل اولور و بولجورک جرم شخصیتدن طولانی امر
حاکماری تقدیر عمومیه نوبتاً جهت عدلیه نالدر درسدانده اوزره غزل
لازم کای قوبیسر و قوبیسر معاولی و بولس مأموری ایه منشاسر حتمده

اسباب غمزل بین تنظیم که محقق اولیائی تحقیق تصرف اولی و پولیس مری
و نظریه والی و اولی غیر داخله تصرف اولی طرفین ضابطه نظارت ارسال
اولیائی جهت احتیاطی بالذاتی نظارتی اجرائی امر اولی .

۱۵۴ هـ

اساجه تبریدان بری و اجتهاد من صالان و ایضاً لقب الیال و اجود
دکتره و تیره و دوشورمک و حرفین قولنامه و روحانه استادم غالب
الملك کی احوال غیر اختیاریه اهل ضایع ایدیکتی لیا ایدیده شهادت
و دلائل و امارات کتبه و متعه اهل اسبک ایدیل و عربی سبیل اولی ایس
اولسون بخش آخره ورن پولیس جزا قوانینا قانونک داد خصوصاً
زبان قوانینا اساجه و ججانه بذاتی تعیین اهل برار مأمورین طرفه ورسا
چس اولوزور

۱۵۵ هـ

پولیس قویسیر و قویسیر معان و پولیس مأمورینک و ظائف ملکبارت
مطلق احوال اولیائی محاکماتی مأمورین محاکماتی نظامی موجدی
محالی اداره اهل شوری دولت محاکمه و مساطعه عدلیه متعلق و طبقه اولی
و جرم شخصین طولان تحقیقات و محاکماتی قوانین عمومی احکامه
محاکمه عدلیه تأدیر مطبوعات محاکماتی اولیائی پولیس السه و سبیل اولی
اولیائی موقع محاکمه جیلداران

۱۵۶ هـ

امرزی طرفین و قویسیران تسمیه و باسیرک و سر کتیک این و معا
ملاک ضابطه مقدمه امرزی وقت و زمانیه معلومات و برهان و نظریه
و استیلائی و امور مأمورین و الاستیلائی کی احوالی و مأمور اولیائی قضا

علی و دربره قول خدمتی و سایر و ظائف رسدیان ترک ایتک مملو حرکتی
کوزیلان و اطمان صفت مأمورین ایشیجی سائر بوی احواله و پوسان
پولیس قویسیر و قویسیر معان و پولیس مأمورین و ریخته تبه و احتیاط
و ایکنجسته تکدر و توضیح اجرائی اولیائی کیسی الایه شرح و اشارت
ایدیجک و حال و حرکتی تکدر ایلر ایسه اداره مزل اولی خدمت .

۱۵۷ هـ

پولیس قویسیر و قویسیر معان و پولیس مأمورین کدیوریه تسلیم
اولیجی توریاتی ایشی اجرائی ضایع و ظائف ایدیل ایسه اثنای معائنات
قویسیر و تعیین ایدیلور .

الیکتی فصل

درمات پولیس معناری

۱۵۸ هـ

درمات صلیبه نظارت معینه اون و استانبول و پولیس معناری معینه
ایکی و یک اوغلی معناری معینه دن و اسکندریه معناری معینه ایکی
پولیس معناری و بلخدر .

۱۵۹ هـ

پولیس معناری مأمور اولیائی اداره و اخذ مکر مراکز و موافقه
مستند ایلچیه پولیس قویسیر معان و پولیس مأمورینک و معناری
تکلیف و متظفاً ایضا ایدوب ایتکلی و مرتب اولان قضا و دربارک مکمل
موجود اولوب اولیائی و اولیائی تعلیم و تبلیغ و ایضاً مأمورینک معناری
بر حال و حرکتی و قویسیر و بلخدر و اطمان ایشی نظامیه اهل معن
اولان و ظائف عمومی حسن جریان ایدوب ایتکلی علی القیام قیاس

ایده‌چک نتیجه تقیساتی هر یکی درن ساخته راپوره مرجعه
بیلرودچکدر .

۱۶۰ ماده

مقتضای امر که در مواقع زنده بودن و معالمانی که سازمعالان الصالحه
حکمه تدقیقات و حال و احوال و اشیای دیگر آلات مخصوص خارج
اصولاً دائماً نسبتان اجرا اندک معالمان مذکور که کونی کوننده و اصولی
دارنده جریان ایجاب ایدیکتی بویه راپوره درج و تصریح ایده‌چکدر .

۱۶۱ ماده

مقتضای اشیای کشنده معالمان الصالحه و بیلرودچک حال و حرکات
کوردچکدری تصور و قضای اوامر که در مواقع فوریست به اخطار و کتیبه
مرجعه اخبار ایده‌چکدر .

۱۶۲ ماده

مقتضای اشخاص و اوراق مقصود که محل اسایش او به بیلچک هر دروا
احوال حقه دخی نجس اجرا اندک واقع اوراق حسومات و مشهوراتی
در حال راپوره مرجعه بیلرودچکدر و هر حاده مرجعین ایدیکتری امر
و نظایه توفیق حرکت ایچکدر .

۱۶۳ ماده

مقتضای پولیس سر قومسوزیک اهتیارین اوراق اوزره منسوب
اولدیکتری دارن واقع اوراق اشعار اوزره هبت تخایجه اخطاب
و تعیین اوزره .

۱۶۴ ماده

خداوند به دوام و طائف تقیساتی حسن ارفا اینان مقتضای شهباق
مسئول فوینور .

۱۶۵ ماده

و از این شافایجه از وی حانده اشو طصده بحر و طائف تقیساتی و لی
طرفین نسبت اوراق فان معرفیه اجرا ایچکدر .

۱۶۶ ماده

تخفیان و نجس خفیه بولقی اوزره ضلیه نظاری معینه اوتواش
و یک اوقلی مصرطقی معینه بکری بش و اسکدر مصرطقی ایه استابول
پولیس مدبری معینه اوزره نور پولیس قومسوزیک و اوموری الترقی سیرول
اولدیکتری استخدام ایده‌چکدر و بولوده پولیس سجال قومسوزیک اولدیکتری
رته و صنف اندازیه ساز مامورین ضاطعان بر کوا فویری اولدیکتر .

۱۶۷ ماده

صیغیه نظاری اشو نظامه احکامان اجرامه مامورین .
فی ۸ رجب سنه ۳۳۵ ولی ۱ اکتوبر سنه ۳۳۴

EK-2 - (Emniyet Teşkilatında Görevli Personelin Maaşını Gösterir Tablo)⁹⁹

	MEŞRUTİYET ÖNCESİ	MEŞRUTİYET SONRASI
POLİS MEMURU	300 Kuruş	400 Kuruş
KOMİSER MUAVİNİ	350	500-600
ÜÇÜNCÜ KOMİSER	500	600-800
İKİNCİ KOMİSER	600	750-1000
SER KOMSER	900	1000-1200
MERKEZ MEMURU	X	1500
MÜFETTİŞ	1500	2000-3000
POLİS MÜDÜRÜ	1500-2000	3000

⁹⁹ Gökhan Tanışık, *a.g.t.*'den s.45 naklen Hüseyin Efendi Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti, EGM, 3.Şube Arşivi,1938, s.43-58

1908 Emniyet Teşkilatı Genel Durumunu Gösterir Tablo¹⁰⁰

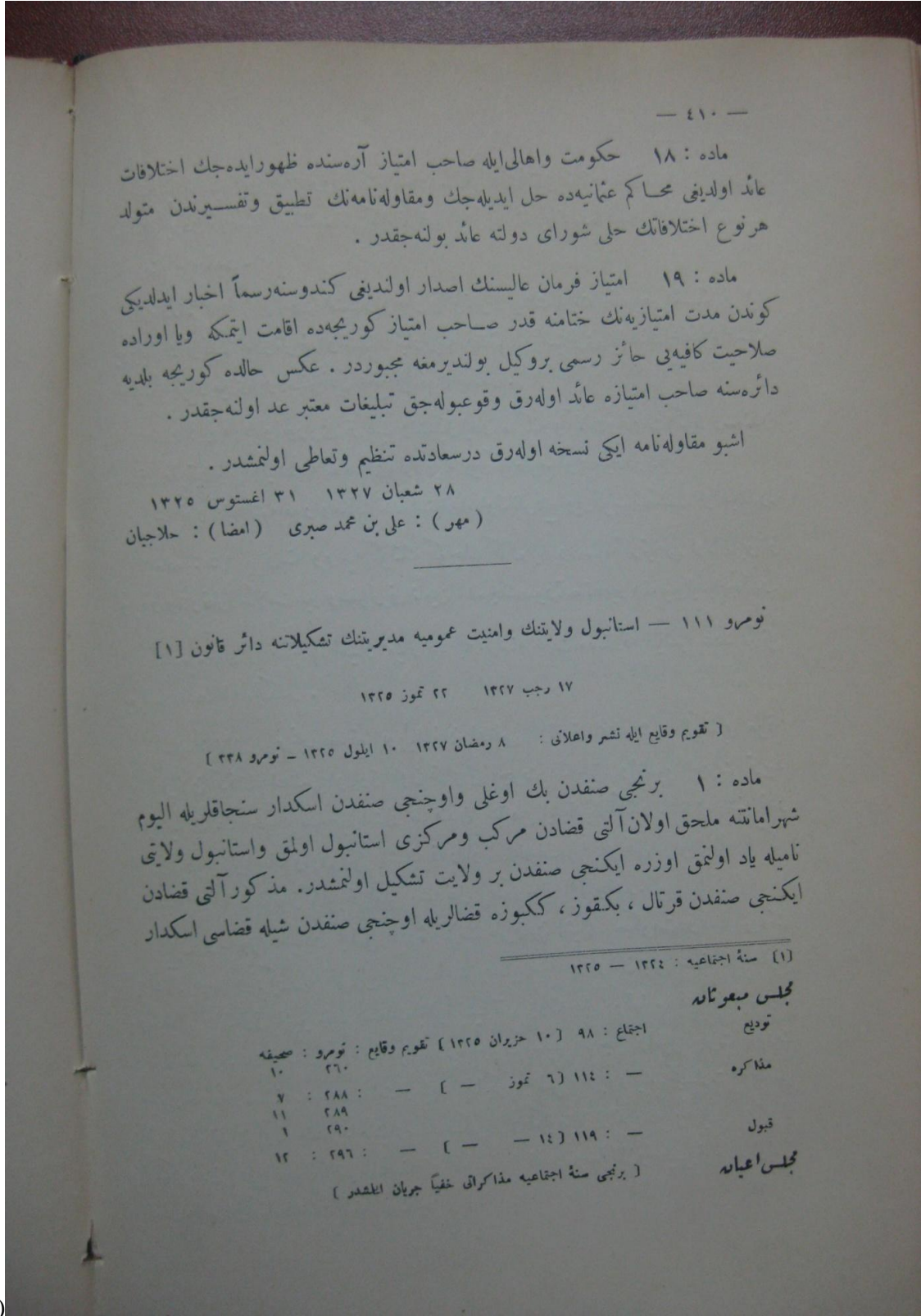
Vilayet	Polis müdürü	müfettiş	serkoms er	İkinci komser	Üçüncü komser	Komser muavini	Polis neferi	tt oplam
Edirne	1	x	x	7	19	x	170	197
Selanik	1	x	1	4	40	22	266	334
Kosova	1	x	1	4	20	20	201 H.M.:1	248
Manastır	1	1	1	4	23	25	134	89
İşkodra	1	x	1	2	3	4	24	5
Yanya	x	x	1	1	7	x	35	4
Trablus	1	x	1	4	7	x	27	0
Bingazi	1	x	x	1	1	3	25	1
Cezayir	x	x	1	2	10	18	74	105
Beyrut	1	x	x	4	13	21	200	39
Suriye	1	x	1	3	8	14	104	31
Halep	1	x	1	4	13	x	49	8
Bağdat	1	x	1	4	14	x	50	0
Basra	x	x	1	2	4	x	29	5
Musul	x	x	x	1	4	x	24	9
Yemen	1	x	x	1	1	x	17	0
Hicaz	1	x	1	1	2	3	20	8

¹⁰⁰ Gökhan Tanışık, *a.g.t.*' den s.48-50 naklen, 3. Şube Envanteri, Dosya No:1938-43/1908

Vilayet	Polis Müdürü	Müfettiş	serkomser	İkinci Komser	Üçüncü Komser	Komser Muavini	Polis Neferi	toplam
Kudüs	1	x	1	2	5	8	88	105
D.Bakır	x	x	1	2	6	10	60	79
Bitlis	x	x	1	3	11	13	58	86
Trabzon	1	x	x	2	7	11	75	96
Van	1	x	x	3	6	9	45	64
Aydın	1	x	2	6	35	41	353	439
Sivas	x	x	1	5	13	26	105	150
Biga Sancağı	x	x	1	1	1	3	25	31
Karesi (Balıkesir)	x	Merkez Memuru: 1	x	1	3	10	36 H M:1	51
Mamüret ül aziz	1	x	x	4	20	x	100	125
Konya	1	x	x	3	7	x	24	35
Kastamonu	1	x	x	4	9	x	35	49
Adana	1	x	1	1	5	x	43	51
Bolu	x	x	1	x	1	3	18	23
Erzurum	x	x	1	2	7	11	69	89

Vilayet	Polis Müdürü	Müfettiş	serkomser	İkinci komser	Üçüncü komser	Komse muavini	Polis Neferi	Toplam
İzmit Sancağı	x	x	1	1	2	2	3	9
Şehremaneti Kadrosu	x	x	x	2	1	x	7	10
İstanbul Kadrosu	2	Merkez Memuru: 26	50	70	56	288	2156	2648
Zor sancağı	x	X	x	x	3	x	10	13
Çatalca	x	x	1	1	2	2	12	18
Tüm Vilayetler	21	1	26	96	337	290	2693 Hesap Memuru 2	3468
Ankara	1	x	x	5	7	x	57	70

EK-4: İstanbul Vilayetinin ve Emniyeti Umumiye Müdüriyetinin teşkilatına dair kanun¹⁰¹ 4 Ağustos 1909 (22 Temmuz 1325

¹⁰¹ *Düstur*, 2. Tertip, 1.Cilt, S.410-417

سنجافه ورنجی سفدن اطهر قضایه ایکنجی سفدن چکجه قضای مرکز سنجافه
الحاق ایدلشدر .

ماده : ۲ پای تختک امور ووظائف ملکیه سفدن الخاله هذه ضبطیه نظارتیه
شهر اماقجه رؤیت ایدلنکده اولان اقسامی استانبول ولایتیه تودیع ایدلشدر . ولایتک
امور مالیهسی ایچون در سعادت تحریر و ویرکو ادارهسی استانبول دفتر دارلغه تحویل
ویکرمی دائره بلدییه مال مدیریتی لگوپله بک اوغلنده واسکدارده بر محاسبه لوا هیئت
تشکیل اولنه جینی کبی نافع و معارف و اورمان و زراعت و دفتر خاقانی و سایریه متعلق
تشکیلات دخی عائد اولدقلری نظارت و دائره لرحه سنه حالیه بودجه سفده معین تخصیصاتلری
دائره سفده اکال ایدیله جکدر .

ماده : ۳ استانبول ولایتک و ملحق لوالرک داخلیه نظارتیه مربوط مأمورین
مخصصاتی موازنه عمومیته تک تصدیقه قدر سفنجه معادللری اولان ولایات والویه مأمورلری
معاشانه توفیق ایدیلهرک تأدییه اوله جقدر .

ماده : ۴ ضبطیه نظارتی العا اولهرق ممالک عثمانیه تک اداره عمومی ضابطه سیله
مکلف وبالعموم پولیس مدیریتی نظارتی شامل اولمق و طوغریدن طوغرییه داخلیه
نظارتیه مربوط بولمق اوزره امنیت عمومییه مدیریتی تشکیل و استانبول ولایتک و وظائف
ضابطه سی و ولایت داخلنده کی وسائط و مؤسسات عمومیته تک امور انضباطیه سی استانبول
والیسک تحت امر و اداره سفده اولمق اوزره استانبول ولایتی پولیس مدیریتی تودیع
ایدلشدر .

ماده : ۵ امنیت عمومییه مدیریتی یکی بر نظامنامه تنظیم ایدیلنجهیه قدر الیوم مرعی
اولان پولیس نظامنامه سی احکامنه توفیقاً ایفای وظیفه ایده جکدر .

ماده : ۶ امنیت عمومییه مدیریتی و استانبول ولایتی پولیس مدیریتی مخصصاتی
موازنه عمومیته تک تصدیقه قدر مربوط «۱» و «۲» نومر و لوموازنه موجبنجه تأدییه ایدیله جکدر .

۱۷ رجب ۱۳۲۷ ۲۲ تموز ۱۳۲۵

۱۰. نوردو امنیت عمومیہ مدیریٲٲہ مخصوص موازنہ جدولی (۴)

	شہری	سنوی
امنیت عمومیہ مدیری	۸ ۰۰۰	۹۶ ۰۰۰

تحریرات قلمی

تحریرات مدیری	۲ ۵۰۰	۳۰ ۰۰۰
» مسودی (۲)	۲ ۰۰۰	۲۴ ۰۰۰
» میضی (۳)	۱ ۸۰۰	۲۱ ۶۰۰

اوراق قلمی

اوراق مأموری	۱ ۵۰۰	۱۸ ۰۰۰
» مقیدی (۲)	۲ ۰۰۰	۱۴ ۴۰۰
» ملازم	۲۵۰	۳ ۰۰۰

سجل قلمی

سجل مأموری	۱ ۵۰۰	۱۸ ۰۰۰
کاتب	۸۰۰	۹ ۶۰۰
» (۲)	۱ ۲۰۰	۱۴ ۴۰۰
»	۴۰۰	۴ ۸۰۰
ایستاتسٹیق کابی (۲)	۱ ۲۰۰	۱۴ ۴۰۰

محاسبہ قلمی

محاسبہ مدیری	۲ ۵۰۰	۳۰ ۰۰۰
» کابی	۱ ۰۰۰	۱۲ ۰۰۰
» »	۸۰۰	۹ ۶۰۰
» »	۶۰۰	۷ ۲۰۰
وزنہ دار	۱ ۰۰۰	۱۲ ۰۰۰

(۴) تقویم و قایمہ درج ایڈلمشدر .

ترجمہ قلمی

	شہری	سنوی
ترجمان و مترجم	۲ ۰۰۰	۲۴ ۰۰۰
معاونی	۱ ۰۰۰	۱۸ ۰۰۰

استخبارات شعبہ سی

مدیر	۳ ۰۰۰	۳۶ ۰۰۰
مدیر معاونی (۲)	۴ ۰۰۰	۴۸ ۰۰۰
استخبارات مأموری (۱۰)	۱۵ ۰۰۰	۱۸۰ ۰۰۰
(۱۰) » »	۱۲ ۵۰۰	۱۵۰ ۰۰۰
(۱۰) » »	۱۰ ۰۰۰	۱۲۰ ۰۰۰

امنیت عمومیہ مدیری معینہ کی پولیسر

قومیسر معاونی (۱)	۶۰۰	۷ ۲۰۰
پولیس مأموری (۲)	۸۰۰	۹ ۶۰۰

مدیریت دائرہ سی اوطہ جی رخصتہ سی

اوطہ جی (۳)	۹۰۰	۱۰ ۸۰۰
خدمہ (۴)	۱ ۲۰۰	۱۴ ۴۰۰
یکون معاشات	۷۹ ۶۵۰	۹۵۵ ۸۰۰

امنیت عمومیہ مدیریہ عامہ مصارف

پولیس مکتبی مصارف تاسیسیہ و تعلیمیہ سی	۴۰۰ ۰۰۰
خرچہ	۱۰۰ ۰۰۰
استخبارات مصارف	۱۰۰ ۰۰۰
مصارف غیر ملحوظہ	۴۰ ۰۰۰
قرطاسیہ	۶ ۰۰۰
مخروقات	۱۲ ۰۰۰
مفروشات تعمیرہ سی	۲ ۰۰۰
تنویرات	۳ ۰۰۰
تعمیرات	۵ ۰۰۰
یکونہ مصارف	۶۶۸ ۰۰۰

امنیت عمومی مدیریت معاشات یکونی	۹۵۵ ۸۰۰
» » » » مصارف »	۶۶۸ ۰۰۰
یکونہ عمومی	<u>۱ ۶۲۳ ۸۰۰</u>

۲۲۰ نمره اولی استانبول ولایتی پولیس مدیریتہ مخصوص موازنہ در [۴]

	شہری	سنوی
استانبول ولایتی پولیس مدیریت	۵ ۰۰۰	۶۰ ۰۰۰
» » » » مدیر معاونی	۲ ۰۰۰	۲۴ ۰۰۰

تجربات قلمی

تجربات باش کاتبی	۱ ۰۰۰	۱۲ ۰۰۰
مسود	۸۰۰	۹ ۶۰۰
مقید	۶۰۰	۷ ۲۰۰
میبض	۴۰۰	۴ ۸۰۰
ملازم	۲۵۰	۳ ۰۰۰

مأموریتہ متفرقہ

حساب مأموری	۱ ۰۰۰	۱۲ ۰۰۰
امانت مأموری	۸۰۰	۹ ۶۰۰
ترجمان	۱ ۵۰۰	۱۸ ۰۰۰
طیب (۴)	۴ ۸۰۰	۵۷ ۶۰۰
غاردیان (۲)	۵۰۰	۶ ۰۰۰
قایقچی (۶۰)	۱۵ ۰۰۰	۱۸۰ ۰۰۰
اوطہچی (۳)	۷۵۰	۹ ۰۰۰

پولیس سفینی

پولیس صراکز مأمورلی (۱۵)	۲۲ ۵۰۰	۲۷۰ ۰۰۰
» قومیسری (۳۵)	۳۵ ۰۰۰	۴۲۰ ۰۰۰
» معاونی (۹۰)	۵۴ ۰۰۰	۶۴۸ ۰۰۰
» مأموری (۹۰۰)	۳۶۰ ۰۰۰	۴۳۲۰ ۰۰۰

استانبول پولیس ادارہ سی معاشات یکونی

۵۰۵ ۹۰۰ ۶ ۰۷۰ ۸۰۰

(*) تقریباً و قایمہ درج ایملہ شدہ .

بلك ارغلی سنجاعی پولیس ادارہ سی

	شہری	سنوی
بلك ارغلی سنجاعی پولیس مندری	۳ ۰۰۰	۳۶ ۰۰۰

تخریرات قلمی

تخریرات کاپی	۸۰۰	۹ ۶۰۰
میض	۴۰۰	۴ ۸۰۰
ملازم	۲۵۰	۳ ۰۰۰

مأموریہ متفرقہ

حساب و امانت مأموری	۸۰۰	۹ ۶۰۰
ترجان	۱ ۵۰۰	۱۸ ۰۰۰
طیب (۴)	۴ ۸۰۰	۵۷ ۶۰۰
غاردیان (۲)	۵۰۰	۶ ۰۰۰
اوطہ سی (۲)	۵۰۰	۶ ۰۰۰

پولیس قبضی

پولیس مراکر مأمور لری (۱۳)	۱۹ ۵۰۰	۲۳۴ ۰۰۰
پولیس قومیسری (۲۹)	۲۹ ۰۰۰	۳۴۸ ۰۰۰
قومیسر معاونی (۵۰)	۳۰ ۰۰۰	۳۶۰ ۰۰۰
پولیس مأموری (۷۷۵)	۳۱۰ ۰۰۰	۳ ۷۲۰ ۰۰۰
بلك ارغلی پولیس ادارہ سی معاشات بگونی	۴۰۱ ۶۵۰	۴ ۸۱۹ ۷۰۰

اسکدار سنجاعی پولیس ادارہ سی

اسکدار سنجاعی پولیس مندری	۲ ۵۰۰	۳۰ ۰۰۰
---------------------------	-------	--------

تخریرات قلمی

تخریرات کاپی	۶۰۰	۷ ۲۰۰
میض	۴۰۰	۴ ۸۰۰
ملازم	۲۵۰	۳ ۰۰۰

مأموریه متفرقه

	شهری	سنوی
حساب وامانت مأموری	۸۰۰	۹ ۶۰۰
ترجان	۱ ۰۰۰	۱۲ ۰۰۰
طیب (۲)	۲ ۴۰۰	۲۸ ۸۰۰
غاردیان (۲)	۵۰۰	۶ ۰۰۰
اوطه‌چی (۲)	۵۰۰	۶ ۰۰۰

پولیس شهیتی

پولیس مراکز مأموری (۸)	۱۲ ۰۰۰	۱۴۴ ۰۰۰
» قومیسری (۲۰)	۲۰ ۰۰۰	۲۴۰ ۰۰۰
» معاوی (۴۰)	۲۴ ۰۰۰	۲۸۸ ۰۰۰
» مأموری (۳۷۵)	۱۵۰ ۰۰۰	۱ ۸۰۰ ۰۰۰

اسکدار سنجانی پولیس اداره‌سی معائناتی یکنونی ۲۱۶ ۹۵۰ ۲ ۶۰۳ ۴۰۰

استانبول ولایتی پولیس مدیریت مصارف عمومی‌سی

قرطاسه	۳۰ ۰۰۰
اوراق مطبوعه	۳۵ ۰۰۰
مفروضات و محروقات	۱۲۰ ۰۰۰
ایجار و تعمیرات	۲۵۰ ۰۰۰
ملبوسات	۱ ۱۱۵ ۰۰۰
میج و سلاح	۱۱۵ ۰۰۰
تنویرات	۳۶ ۰۰۰
مصارف متفرقه	۷۴ ۰۰۰
ادویه	۶ ۵۰۰
حیوانات تضمیناتی	۴ ۰۰۰
یم بدلی	۱۴۴ ۰۰۰
سوقیات	۵۰۰ ۰۰۰
	<u>۲ ۴۲۹ ۵۰۰</u>

اجمال

استانبول ولایتی پولیس مدیریت معاشی	۶ ۰۷۰ ۸۰۰
بک اوغلی سنجانی	۴ ۸۱۹ ۸۰۰
» » » »	۲ ۶۰۳ ۴۰۰
اسکدار	۲ ۴۲۹ ۵۰۰
استانبول ولایتی مصارف عمومی‌سی	<u>۱۵ ۹۲۳ ۵۰۰</u>

**- EMNİYETİ UMUMİYE -
(1325-1909)**

Bu tarihten 70 sene evvel ismi konan ve başka bir teşekkül içinde tedrici bir tekâmülle son şeklini Bulan Polis; Meşrutiyet hükûmetinin eline I No:lu tablonun kadro Hulasasında görülecek olan miktar ile intikal etmiş oluyor. Meşrutiyetin ilânından sonra neşrolunan 22/Ten./1325-1909 ve III No:lu kanunun 4.ncü maddesinde:

((Zabtiye nezareti ilga olunarak memaliki osmaniyenin idarei Umumiye zabıtası ile mükellef bilûmum Polis müdiriyetlerine nezareti şamil olmak ve doğrudan doğruya Dahiliye nazaretine merbut bulunmak üzere Emniyeti Umumiye müdiriyeti teşkil ve İstanbul Vilâyetinin vezâifî zabıtası ve Vilâyet dahilindeki vesait ve müessesesi Umumiyenin umuru inzibatiyesi İstanbul Valisinin tahtı emir ve idaresinde olmak üzere İstanbul Vilâyeti Polis Müdiriyetine tevdi edilmiştir))

Beşinci maddesinde:

((Emniyeti Umumiye Müdiriyeti yeni bir Nizamname tanzim edinceye kadar elyevm mer'i olan Polis nizamnamesi ahkâmına tevfi kan ifayı vazife edecektir.)) Denmekte idi. I/Ağustos/1325-1909 tarihinde 8000 kuruş maaşla Emniyet Umum Müdürlüğüne nisbeti askeriyesini muhafaza etmek üzere Erkanaharp Miralayı Galipbey (Emekli Generâl) tayin edilmiştir.

Süvari Polisin ilgası tarihi 1325-1909 dur.

1325-1909 senesine ve Emniyet Umum Müdürlüğü teşkilâtına ait kadro 1296-1880 senesindeki zabtiye nazırlığı kadrosile mukayese edilmek üzere her ikisi 2 No:lu tabloda gösterilmiştir. Bu Tarihten itibaren Emniyeti Umumiye teşkilâtında 1330/1914 senesine kadar bilhassa: 1326/1910 senesi ağustosunda İstanbul Polis merkezlerinde talim ve terbiye ile meşgul olmak üzere askerî heyetten mürekkep bir Polis Komandanlığı ihdas olunuyor.

POLİS TEŞKİLATININ BAŞLADIĞI 1255-1839
TARİHİNDEN 1938 TARİHİNE KADAR
TEKÂMÛL, TEŞKİLAT VE KADRO
HAREKETLERİ.

(G İ R İ Ş)

Çok parlak ve zengin bir tarihle yaşıyan TÜRK devletinin zaman icap ve ihtiyaçlarına göre teşkilâtlandırarak isim verdiği kuvvetlerden değil; esas itibarile polis namı altında teşkilâtın başladığı noktanın tarihini tesbit ederek mevzua girilecektir.

Bu itibarla:

(1255-1839) senesi şaban ayında sadır olan meşhur ((Gülhane hattı hümayonu)) ile paytahtın emniyet ve esayiş işleriyle meşgûl olmak üzere de (Zaptiye Müşirliği veya Zaptiye nazırlığı) ihdas edilmiş olduğunu yazıp bu tarihi başlangıç ittihaz ederek 1938 senesine kadar Polisin geçirdiği safahat, Tekâmül ve kadro hareketleri tebarüz ettirilecektir.

Binaenaleyh;; (Gülhane hattı hümayonundan)26 sene sonra; yani: 1281-1865 senesi haziranının birinci günü İstanbulda beş dereceli teftiş memurlukları namile Zaptiye nazırlığına bağlı bir teşekkülün vücuda getirildiği görülüyor. Teftiş memurlarının okuyup yazması ve aynı zamanda ecnebi veya akalliyeti teşkil eden anâsır dillerinden birisini bilmiş olması da meşrut kılınıyor.

K A D R O L A R I

<u>Sınıfı</u>	<u>Maası</u> <u>kuruş.</u>
Sınıfı evvel	800
" Sâni	600
" Sâlis	500
" Râbi	400
" Hâmis	300

=====

- MESLEKİ TAHSİL GÖRENLER -

923 yılında kadroda		932 yılında kadroda		938 yılında kadroda	
1830	Po.Mk.Gören	2800	Po.Mk.Gören	3713	Po.Mk.Gören
3695	" " Görmeyen	2270	" " Görme.	177	Enstitüde
5525	kadro yekûnu.	5070	kadro Yekûnu	10	Avrupada
				3900	Mektepli yekûnu
				2647	Mektep Görmeyen
				221	Halen münhal
				6768	kadro yekûnu

1938 kadrosunda mevcut bulunan memurların doğum tarihlerine nazaran hangi doğundan ne kadar memur bulunduğunu gösterir bir Grafik yapılmış ve (D) işaretile vesaik arasına konmuştur. Yine 1938 fiili kadrosunun hizmete göre taksimine ait bir cetvel de (G) işaretile vesaike ilâve olunmuştur.

Gerek hali hazır ve gerek istikbâl kadrosunun bilgili ve çekirdekten yetişmiş Amir ve memurlarla teçhiz edilnek; Siyasi,Adli ve İdarî kısımlarla Umumi vesaifâ mesleket ve mesleğin Unduğu derecede başarılabilmek için idealizminin tahakkuk ettirilmesi elzem görüldükten bu millî vesaibe bağlanmıştır.

Binaenaleyh İdealizminiz; Koleji bitiren talebeyi fasılasız olarak 3 sene içinde meslekî yüksek tahsil de göstererek yetiştirmek ve tam Âli tahsil raddesinin elde ederek mütehasşis Polis Amiri ve memuru olarak iş başına getirmektir. Bu bakımlardan katî bir ifade ile Polis okutturulacak, okuyacak ve Cümhuriyetin münevver kütlesi arasına konacaktır. İzmir'deki Papaz, Çanakkale'deki Vapur ve Ankara'daki İtalyan Gravür sergisinde geçen hadiseler artık uyanık ve bilgili Polisi tenkit mevzuu olmalıdır ve OLMAYACAKTIR.

12. Ağustos 1938
Ş. İ. İ. İ. İ.
A. İ. İ.

Uzunköprü, Trabzon, Mersin, Yafa, Hankın, Bandırma, Kırkkilsa (Kırklareli), Çanakkale, Canik, Erzurum, Gümüşane, Antalya, İskenderun, Trablusşam, Bağdat, Kerbelâ, Kudüs; Pasaport memurlukları Emniyeti Umumiyeğe bağlanmıştır.

Umumî Harbin mütareke ile neticelendiğini ilân eden 1334-1918 yılına kadar geçen iki sene zarfında Emniyeti Umumiye kadrosu bir tevekkuf devresi geçirmiş ve bunu takip eden çok acı günler içinde bu meslek mensupları millî zaferin tarihi olan 31/Ağustos/1338 gününe kadar müşkil ân ve vazifelerle Karşılaşmıştır.

Bu teşekkül başına getirilen bazı menfi ruhlu eşhasın meslek elemanlarını bunaltan hareketleri ve bundan başka meslek mensuplarının azalan ve verilemeyen maaş vaziyetleri yüzünden müzayakaya düşmeleri dolayısıyla de münevver ve kıymetli Âmir ve memurlar yavaş yavaş meslekten uzaklaşmışlar. Ve bu vaziyet karşısında yeniden intisap eden olmamış ve bu suretle teşkilât Zâfa uğramıştır.

Meşgûl memleketlerde metruk bırakılan ve İstanbul'da Düşman çenberi içinde sıkıştırılan Polis Âmir ve memurlarının mâruz kaldıkları âkibet, hakaret ve bilmukabele gösterdikleri ferâgat ve kahramanlıklar Polis tarihinin lâyemut sahifeleri arasında lâyük olduğu yeri almıştır.

Büyükler Büyüğü, Yaratıcı ve Kurtarıcı ATATÜRK'ünün Anadolu işe başlaması ile yeniden canlı mevzular, vazife ve kudret bulan Polis; mesleğinin bütün inceliklerini kullanarak mesaisine başlıyor. Bir taraftan TÜRK ordusu düşmanın bel kemiğini kırmağa uğraşırken diğer taraftan Polis; ona musallat olan mikropları buluyor, Boğuyor veya zarar yapmasına imkân bırakmayacak bir halde onu mukadderatının tayin edileceği güne kadar nazaretinde bulunduruyor.

Ankara'da millî meclisin teşekkülü üzerine 18/Mays/1336-1920 de Ankara'da Emniyeti Umumiye Müdürlüğü teşkil olunuyor, Bu suretle İki emniyeti Umumiye Müdürlüğünden İstanbul hükûmeti teşkilâtında bulunan bu teşekkül I/Teş.Sani/1338-1922 yılında tarihe karışıyor.

Kumandanı Binbaşı olan bu heyetten bir Binbaşıya 3000, 3 Yüzbaşıya 1500 zer ve 20 Polis zabiti olarak bulunan Mülâzımı evvele 1250 şer, Mülâzımı saniye de 1000 ner kuruş maaş tahsis ediliyor. 1327/ 1911 senesinde yapılan muvazenei Umumiye kanunu mucibince Askerî hey'et 1327-1911 senesi ma-yasında lâğvolunuyor.

1326-1910 eylulunda bir daktiloskopi teşkilâtı vücuda ge-tiriliyor.

Kadrosu:

Memur adet	Kâtip adet	Mülâzım adet	Fotoğ.Me. adet
<u>1</u>	<u>2</u>	<u>1</u>	<u>1</u>

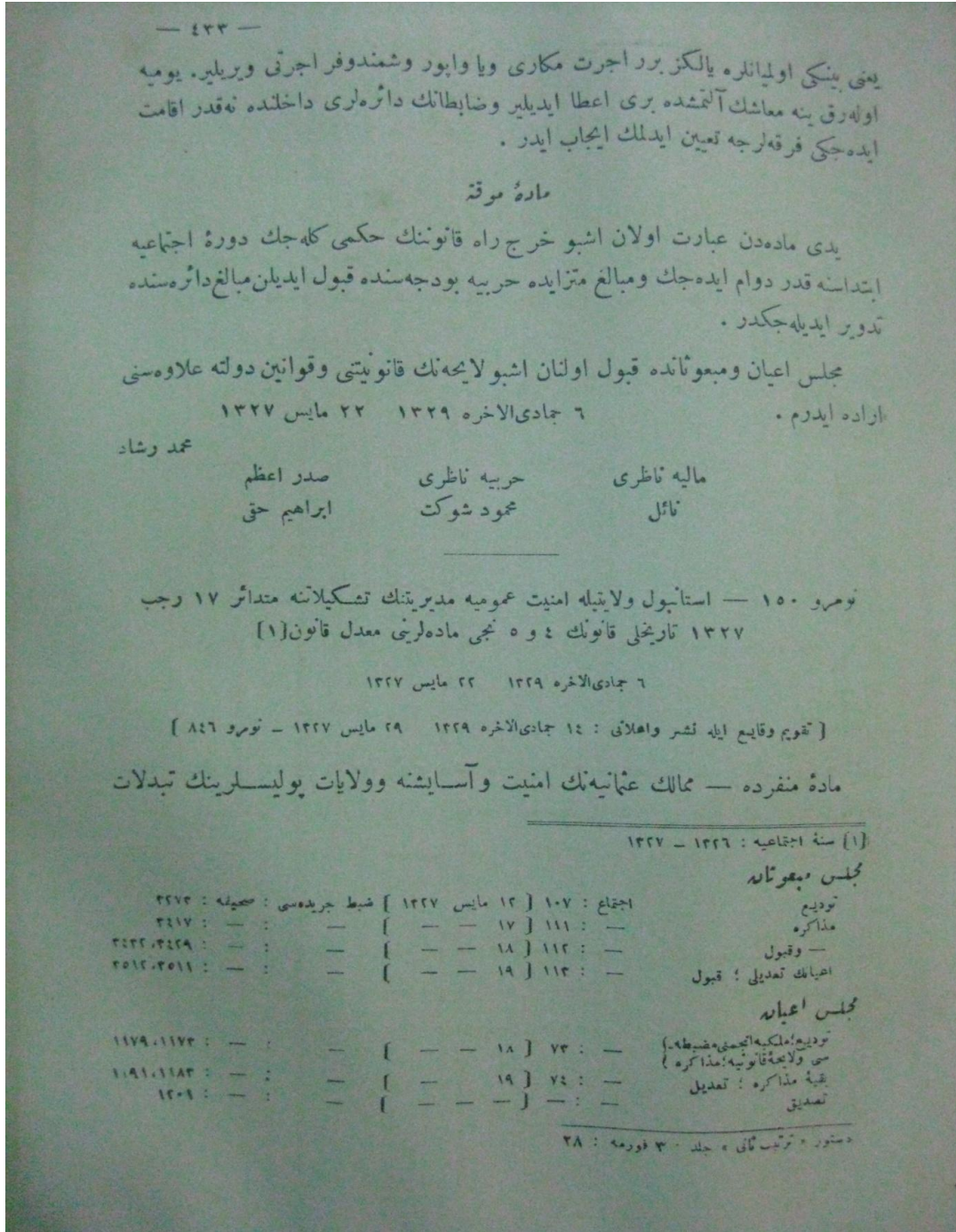
=====

Yine bu sene Emniyeti Umumiye istihbarat teşkilâtı ve memur lukları lâğv ve Emniyeti Umumiyeye mülhak olmak üzere kısmı Adli Müdürlüğü, 3 Emniyeti Umumiye Müfettişliği, 4 birinci, 17 ikinci ve 30 3.ncü sınıf taharrî memurluğu ihdas edil-miş olup 1327-1911 haziranında kısmı Adli Müdürlüğü ve Mü-fettişlikler lâğv ve taharrî memurlukları da İstanbul, Beyoğ lu ve Üsküdar Polis Müdürlükleri teşkilâtına ilhak olunmuş-lardır.

Bu seneler içinde bazı teşkilât yapılıyor ve kısa bir zaman sonra lâğvediliyor. Yalnız 1329-1913 martında Emniyeti Umu-miyeye merbut bir Polis Müfettişliği ve Eylûl ayında da İstanbul Polis Müdür Muavinliği ve Emniyeti Umumiyede bir kısım Siyasî Müdürlüğü ihdas olunmuştur.

Meşruhiyet hükûmetinin en ziyade göze Çarpan kadro şekli 1330-1914 senesinde yapılan teşkilâtle 1331-1915 senesinde-ki kadroda görüldüğüne nazaran 1325-1909 senesi kadro vazii-yetile Emniyeti Umumiyenin millî hükûmete esaslı surette intikâl ettiği 1338/ 1922 senelerindeki kadro vaziyetleri kıyasa bir esas olmak üzere 3 No:lu tabloda gösterilmiştir. Yalnız 1332-1916 martında Pasaport Muamelâtı Emniyeti Umumi-yeye devredilmiş olduğundan İstanbul, İzmir, Berut, Cidde, --

EK-6 İstanbul Vilayetinin ve Emniyeti Umumiye Müdüriyetinin teşkilatının 17 Recep 1327 (4 Ağustos 1909) tarihli kanununun 4. ve 5. Maddeleri muadil kanun¹⁰² 4 Haziran 1911 (22 Mayıs 1327)

¹⁰² Ek-6: *Düstur*, 2. Tertip, 3. Cilt S.433-434.

وتزقيتيله اداره عموميه سنه عايد معاملاتك مركزى اولوق اوزره داخليله نظارتنده امنيت
 عموميه مديرىي ناميله برشعبه تشكيل اولمشدر .
 منحصرآ استانبول ولايتك امور انضباطيه سى ايله مشغول وطوغريدن طوغرى به
 مسؤل اولوق وداخليله نظارتنه مربوط بولمق اوزره استانبول پوليس مدير عموميسى
 ناميله آرى برمديريت عموميه تشكيل اولمشدر .
 ولايات سائر پوليس مديرلى طوغريدن طوغرى به واليرك ومستقل متصرفلرك
 امر واداره سنده بولنه جقلردر .

مجلس اعيان ومبعوثانده قبول اولتان اشبو لايحه نك قانونيتى وقوانين دولته علاوه سنى
 اراده ايدرم . ۶ جمادى الاخره ۱۳۲۹ ۲۲ مائس ۱۳۲۷

محمد رشاد

داخليله ناظرى صدراعظم
 خليل ابراهيم حقى

نومرو ۱۵۱ — فابريقه لر آلات وادواتيله آلات زراعيه نك وكييموى كوبره لرك كمرك
 رسمندن معافيتى حقنده قانون [۱]

۶ جمادى الاخره ۱۳۲۹ ۲۲ مائس ۱۳۲۷

[تقويم وقايع ايله نشر واطلاق : ۱۷ جمادى الاخره ۱۳۲۹ ۱ خريزان ۱۳۲۷ - نومرو ۸۱۹]

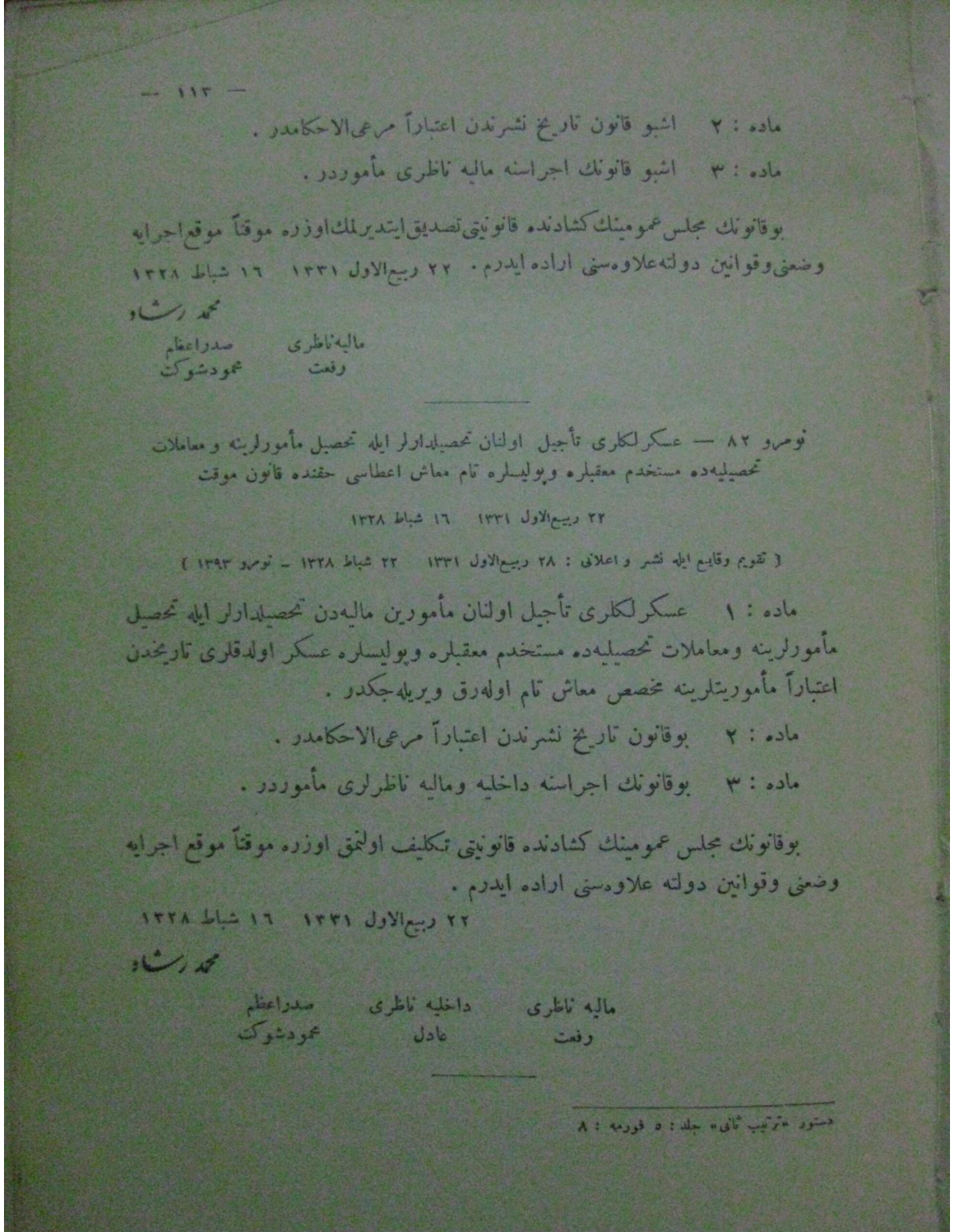
ماده منفرده — فابريقه لرك تاسيسات ابتدايه وتوسيعيه سنه عايد آلات وادواتك

(۱) سنة اجتماعيه : ۱۳۲۶ - ۱۳۲۷

مجلس مبعوثانده

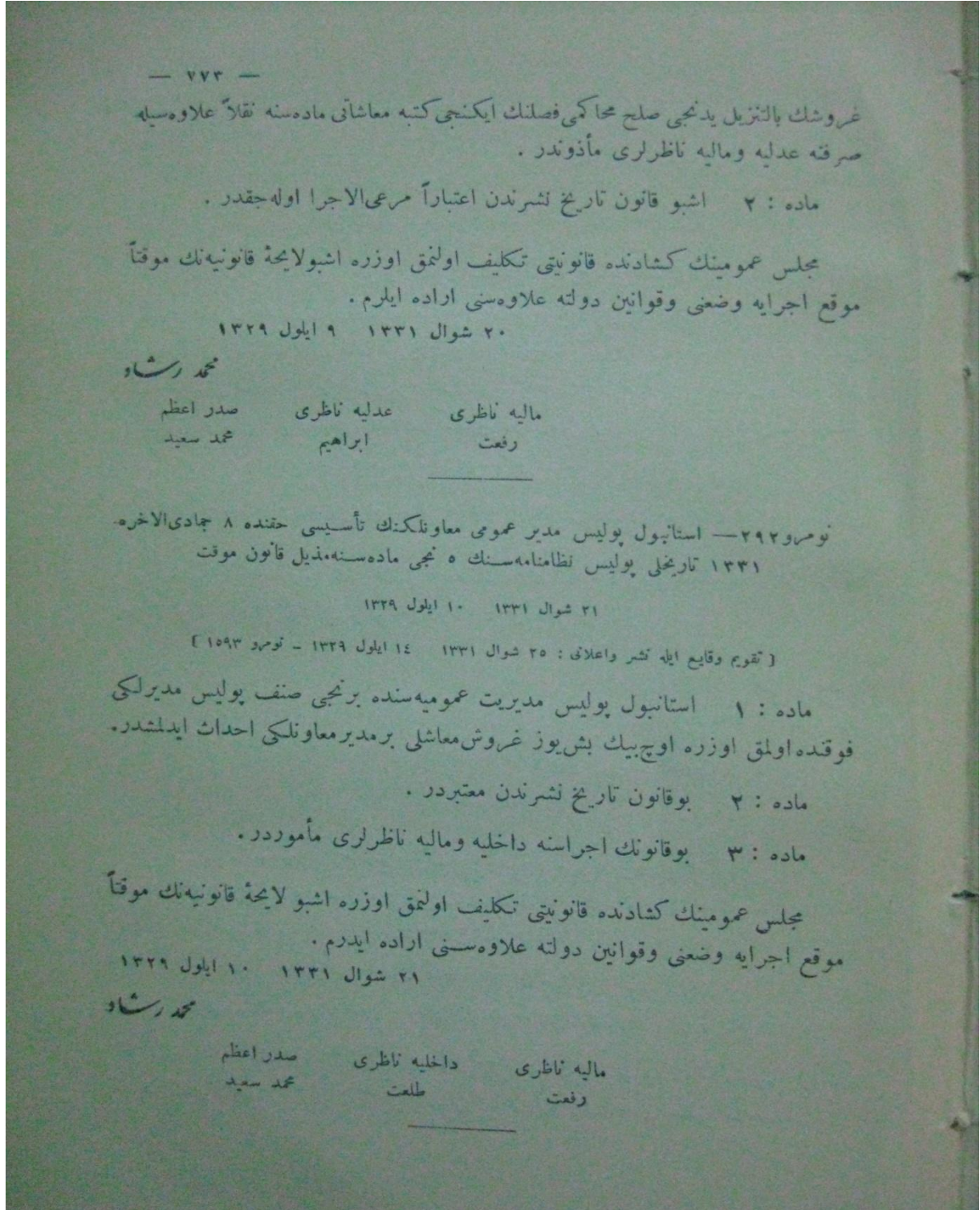
۸۷۱	:	:	:	[۱۷ كانون ثانى ۱۳۲۶]	شبط جريده سى : صحيفه :	آلات وادوات زراعيه به متداثر لايحه قانونيه نك توديه
۱۱۳۰	:	:	:	[— شباط ۲]	— : — :	قوانين ماليه الجيمى منبطله سى ولايحه قانونيه
۱۱۴۱	:	:	:	[— ۹]	— : — :	مذاكره فابريقه لر آلات وادواتنه متداثر تكليف قانونى
۲۹۰۵	:	:	:	[نيسان ۳۰ ۱۳۲۷]	— : — :	مذاكره قبول
۲۵۲۱, ۳۵۱۵	:	:	:	[— مائس ۱۹]	— : — :	مجلس اعيانده
۱۲۰۴, ۱۴۰۱	:	:	:	[— ۲۱]	— : — :	مذاكره وقبول

EK-7: Askerlikleri tecil olunan tahsildarlar ile tahsil memurlarına ve polislere tam maaş verilmesi hakkında kanun-ı muvakkat ¹⁰³ 4 Mart 1913 (19 Şubat 1338)

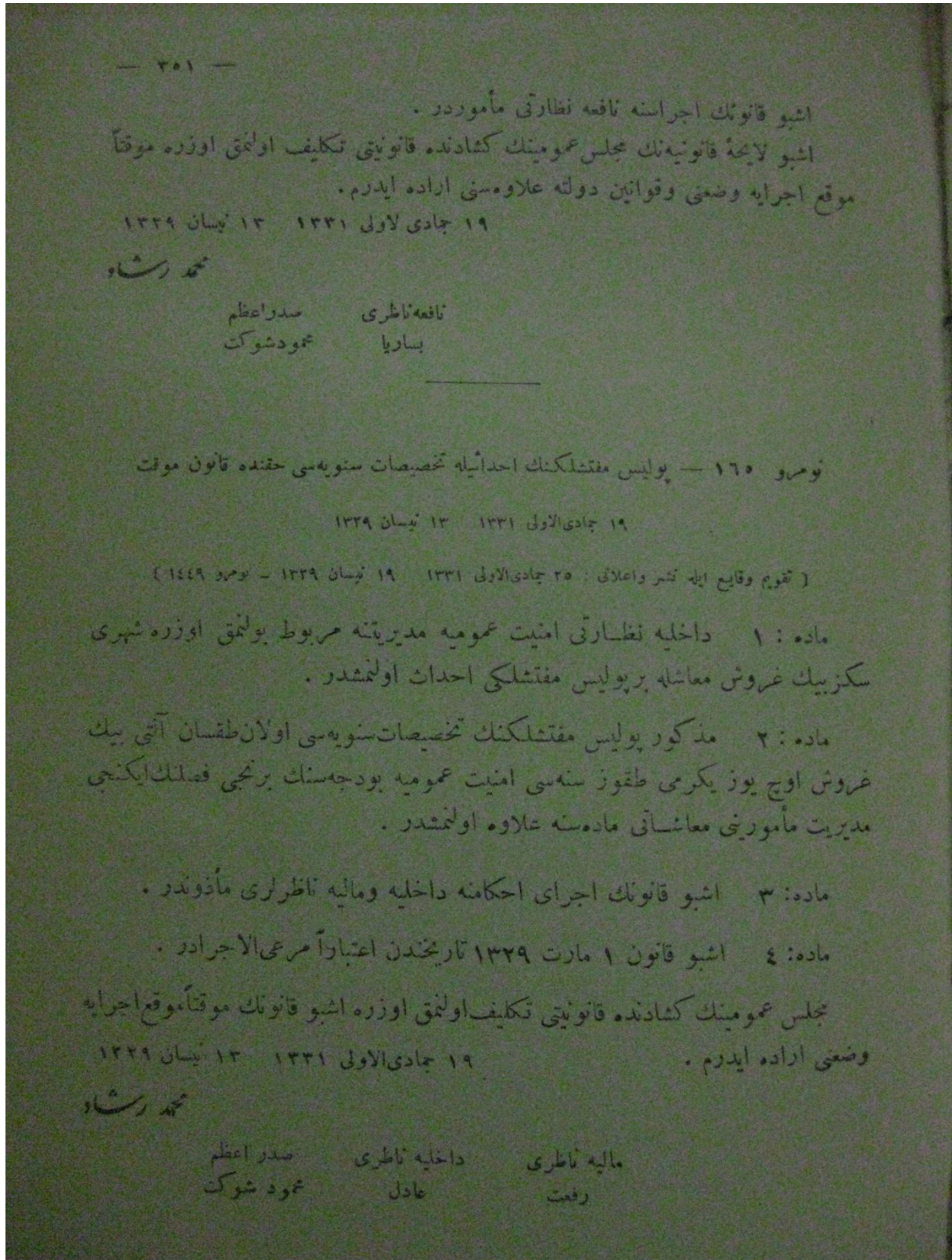
¹⁰³ Ek-7: *Düstur*, 2. Tertip, 5.Cilt S.113.

EK-8: İstanbul Polis Müdür-i Umumiyesinin tesisi hakkında kanun 8 Cemazeyilahir 1331 (15 Mayıs 1913) tarihli polis nizamnamesinin beşinci maddesi ile kanunu muvakkat¹⁰⁴

¹⁰⁴ *Düstur*, 2.Tertip, 5. Cilt, S.773.

EK-9: 26 Nisan 1913 (13 nisan1329) tarihinde polis müfettişliğinin ihdasıyla tahsisat hakkında kanun-ı muvakkat¹⁰⁵

¹⁰⁵ *Düstur*, 2.Tertip, 5.Cilt, S.351.

EK-10: Emniyet-İ Umumiye dairesinde bir istidlaad müdüriyeti kurulması hakkında kanun-ı muvakkat ¹⁰⁶30 Aralık 1913 (17 kânunuevvel 1329

— ۱۴۰ —

نومرو ۵۷ — امنیت عمومیہ دائرہ سندھ بر استطلاعات مدیریتیہ شعبات اداریہ تأسیسنہ
متداثر قانون موقت

۱ صفر ۱۳۳۲ ۱۷ کانون اول ۱۳۲۹

(تقویم وقایع ایله نشر واعلائی : ۴ صفر ۱۳۳۲ ۲۱ کانون اول ۱۳۲۹ - نومرو ۱۶۸۷)

ماده : ۱ امنیت عمومیہ دائرہ سندھ استخبارات و استطلاعاتہ متعلق امور و معاملات ایله اشتغال ایتک اوزره اوچ بیک بشیوز غروش معاشلی بر استطلاعات مدیریتیہ مدیریت مذکورہ شعبات اداریہ سی ایچون مربوط پوصلہ دہ محرر و مقدار معاشلری حدالزندہ مرقم درت شعبہ معاونتک و مأمورلقلری و کاتبکلری احداث ایدلمشدر.

ماده : ۲ اشبو قانونک اجرانسه داخلیه ناظری مأمورددر.

اشبولایحہ قانونیہ نک مجلس عمومینک اجتماعندہ قانونیتی تکلیف ایدلمک اوزره موقتاً موقع اجرایہ وضعی و قوانین دولته علاوہ سنی ارادہ ایدرم.

۱ صفر ۱۳۳۲ ۱۷ کانون اول ۱۳۲۹

محمد رشاد

داخلیہ ناظری صدراعظم
طلعت محمد سعید

استطلاعات مدیریتی قادروسی

بکون	مقدار معاش	عدد	مأموریت
	۳۵۰۰	۱	استطلاعات مدیریتی
	۱۰۰۰	۱	کاتب
	۱۰۰۰	۱	اوراق مأموری
۶۵۰۰	۶۰۰	۱	محاسب
	۴۰۰	۱	پوستہ چی
۲۸۰۰	۲۰۰۰	۱	برنجی شعبہ معاونتی
	۸۰۰	۱	کاتب
	۲۰۰۰	۱	ایکچی شعبہ معاونتی
۴۳۰۰	۱۵۰۰	۱	شعبہ مأمور
	۸۰۰	۱	

¹⁰⁶ *Düstur*, 2. Tertip, 6.Cilt, S.140-141.

مأموریت	عدد	مقدار معاش	یکون
کاتب	١	٨٠٠	٢٨٠٠
دردنجی شعبه معاونی	١	٢٠٠٠	
شعبه به مأمور	١	١٥٠٠	
کاتب	١	٨٠٠	٤٣٠٠
			٢٠٧٠٠

نومرو ٥٨ — ١٣٢٩ مالیہ بودجه سنه ضمیمه ٧٥,٠٠٠ غروشك صرفی حقنده قانون موقت

٣ صفر ١٣٣٢ ١٩ کانون اول ١٣٢٩

(تقویم وقایع ایله نشر و اعلانی : ٧ صفر ١٣٣٢ ٢٤ کانون اول ١٣٢٩ نومرو - ١٦٩٠)

ماده : ١ اوچیوز یکریمی طقوز سنه سی مالیہ بودجه سنک الی بشنجی فصلنک بدنجی نشان مصرفی ماده سنه یتمش بش بیک غروشك تخصیصات منضمه اوله رق علاوه سیله صرفه مالیہ ناظری مآذوندر .

ماده : ٢ اشبو قانون تاریخ نشرندن اعتباراً مرعی الاجرا اوله جقدر .

اشبو لایحه قانونیه نك مجلس عمومینك كشادنده قانونیتی تكلیف اولنق اوزره موقتاً موقع اجرایه وضعی وقوانین دولته علاوه سنی اراده ایلم .

٣ صفر ١٣٣٢ ١٩ کانون اول ١٣٢٩

محمد رشاد

مالیه ناظری و کیلی
طلعت
صدراعظم
محمد سعید

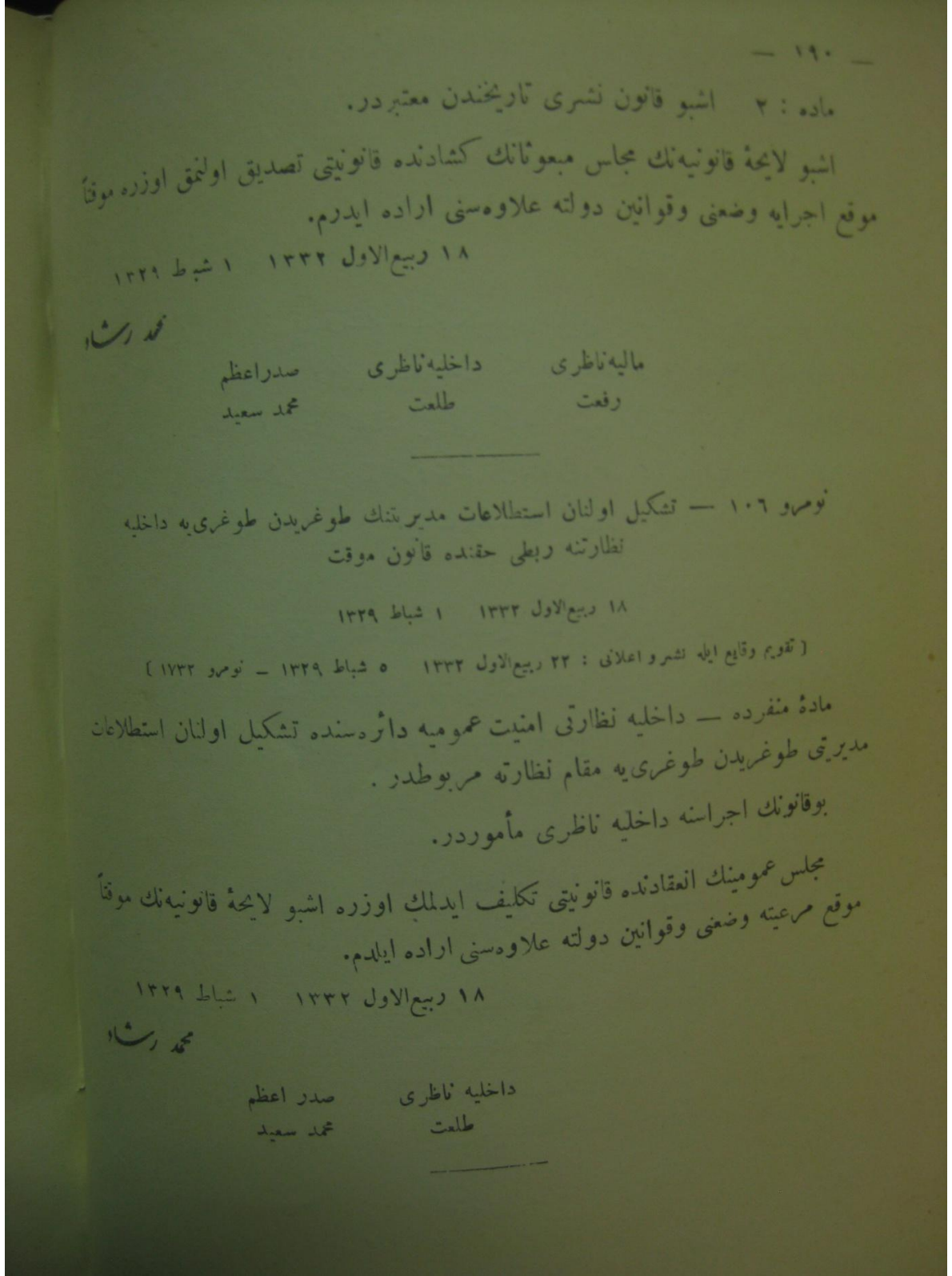
نومرو ٥٩ — ادرنه محتاجین زراعنه توزیع ایسلك اوزره روماتیادن میایمه اولقان تخملق
بفدایك كرك رسمندن معفوئی حقنده قانون موقت

٣ صفر ١٣٣٢ ١٩ کانون اول ١٣٢٩

(تقویم وقایع ایله نشر و اعلانی : ٧ صفر ١٣٣٢ ٢٤ کانون اول ١٣٢٩ نومرو - ١٦٩٠)

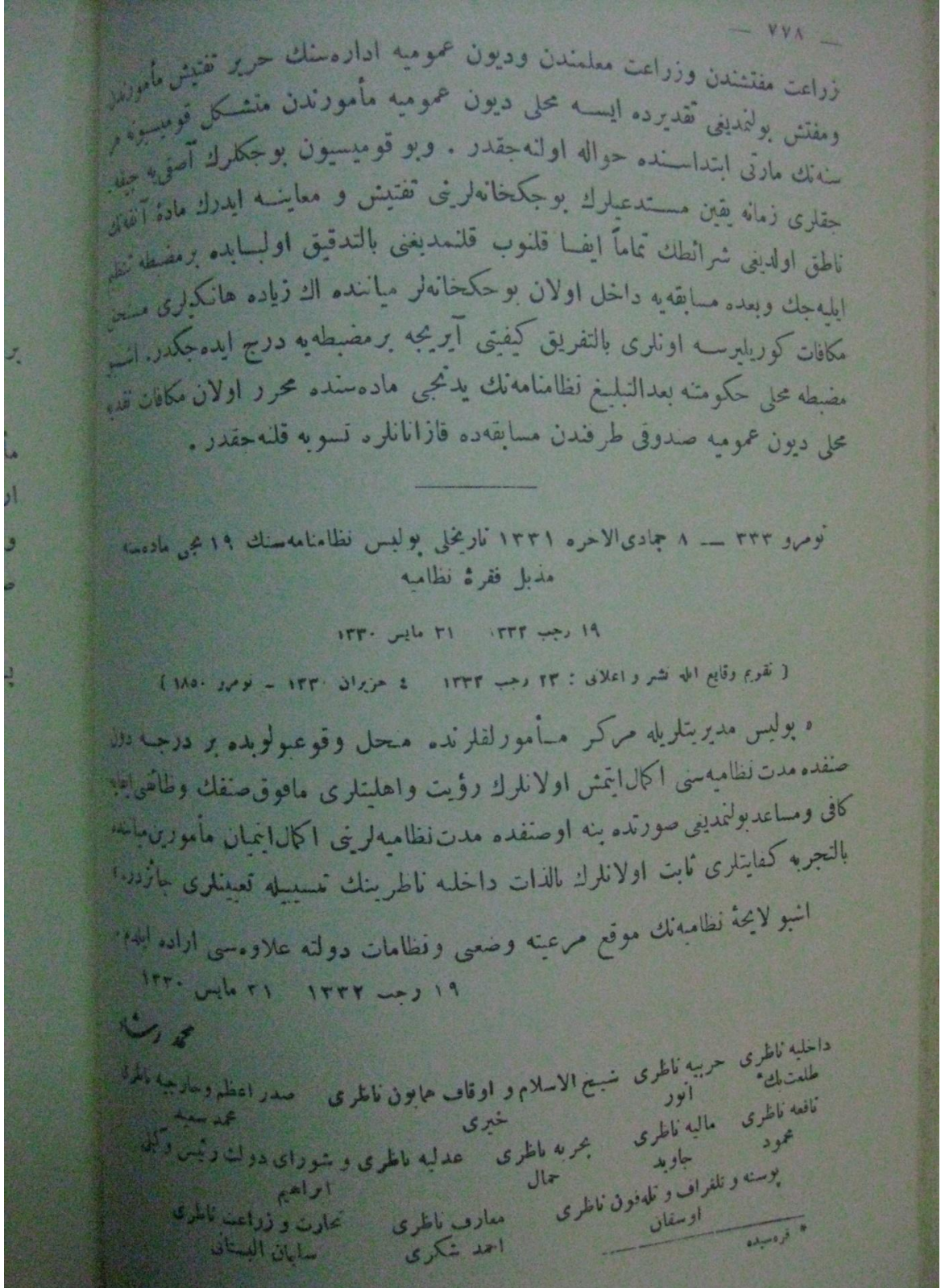
ماده : ١ ادرنه محتاجین زراعنه توزیع ایسلك اوزره زراعت بائقہ سنجه بالناقصه

EK-11: teşkil olunan istidlaat müdüriyetinin dâhiliye nezaretine rabtı hakkında kanunu muvakkat¹⁰⁷ 14 Şubat 1914 (1 Şubat 1329)

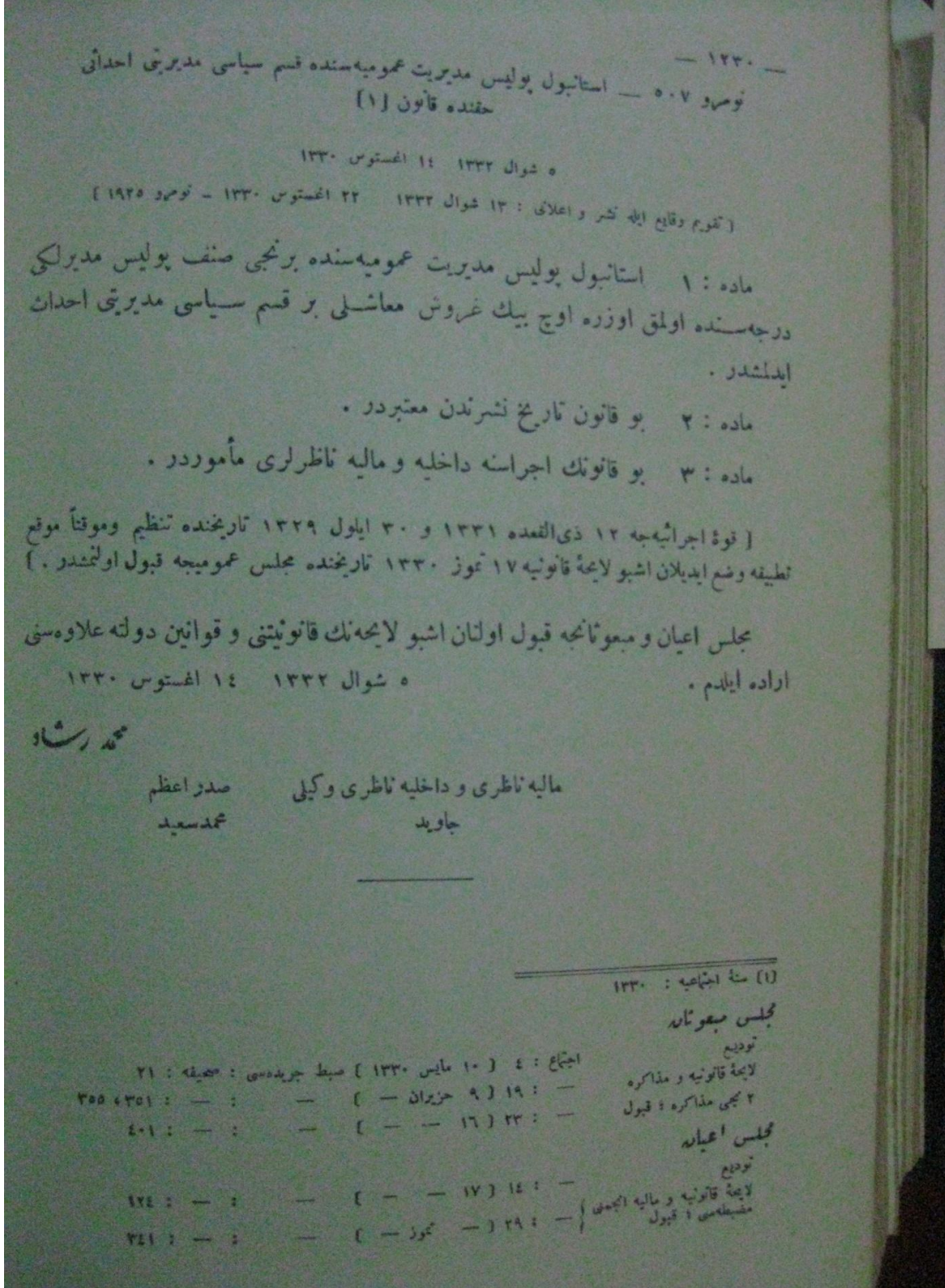
¹⁰⁷ *Düstur*, 2. Tertip, 6.Cilt, S.190.

EK-12: 8 Cemaziyalahir 1331 tarihli (15 Mayıs 1913) polis nizamnamesinin 19. maddesinin değiştirilmesi ile ilgili nizamname¹⁰⁸.

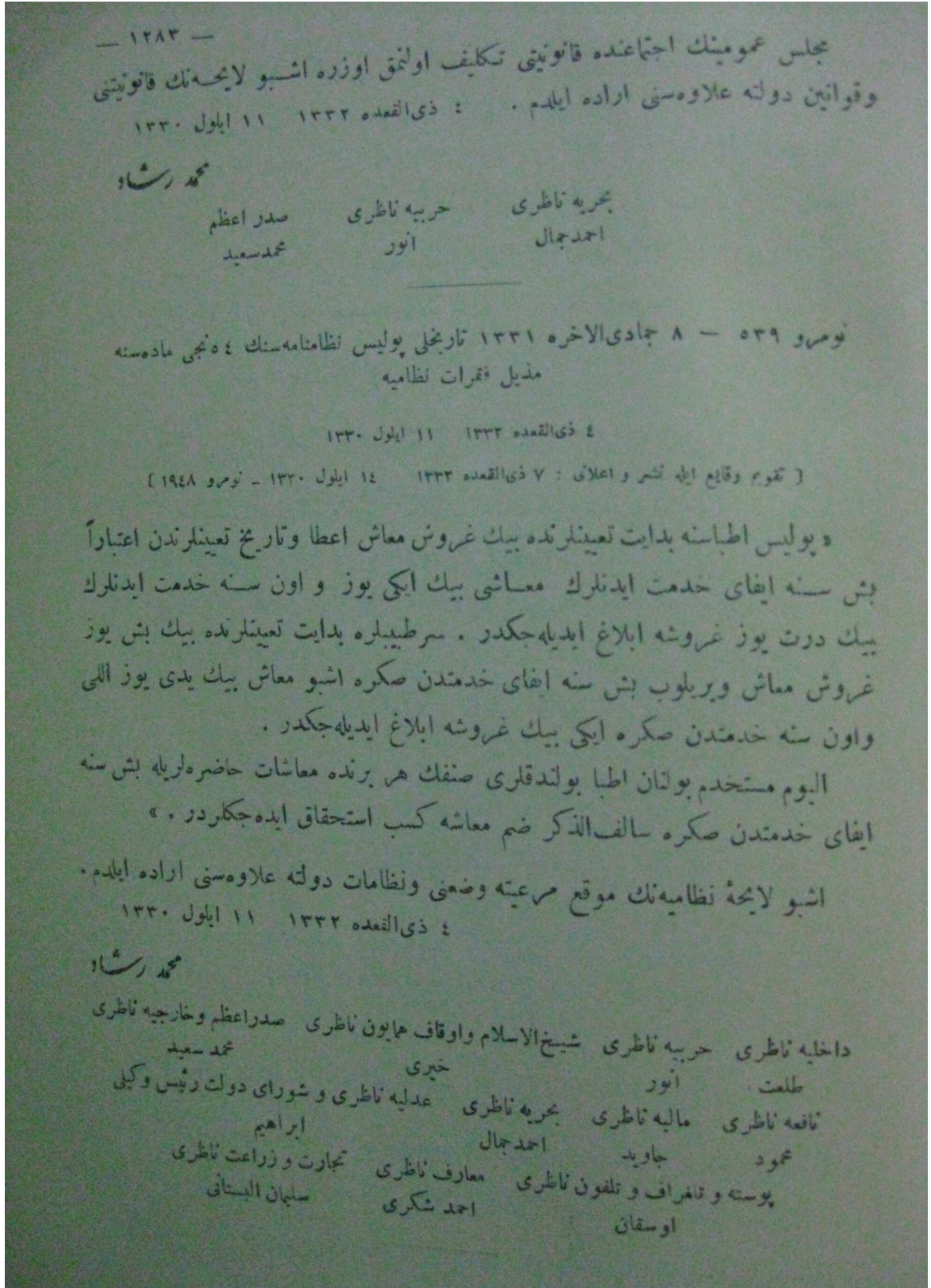
¹⁰⁸ *Düstur, 2.Tertip, 6. Cilt S.778.*

EK-13: İstanbul polis müdüriyeti umumiyesinin kısım-ı siyasi müdüriyeti ihdası hakkında kanun¹⁰⁹ 27 ağustos 1914 (14 ağustos 1330

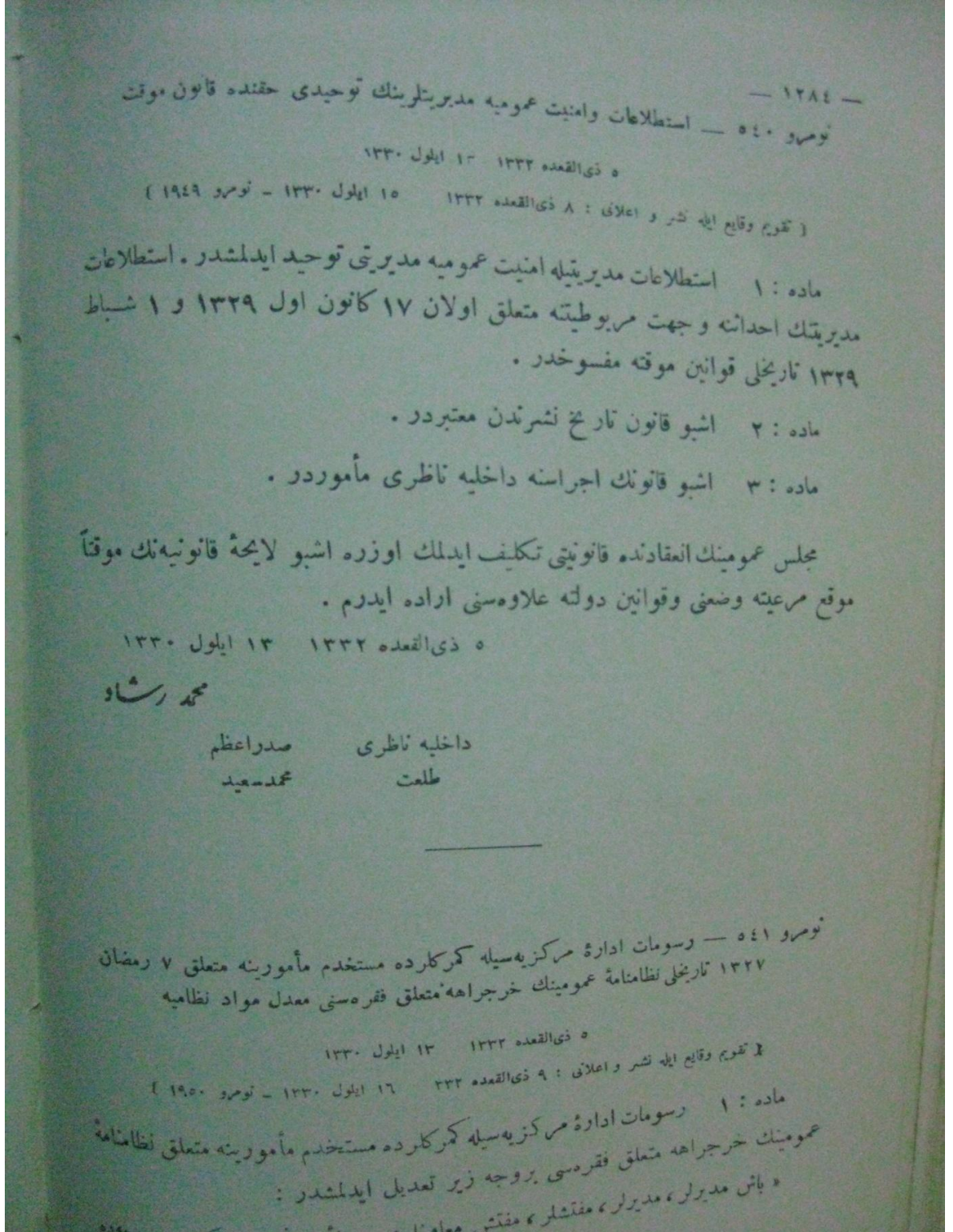
¹⁰⁹ *Düstur*, 2. Tertip, 5. Cilt, S.1230.

EK-14: 8 Cemazeyilahir 1331 (15 Mayıs 1913) tarihli polis nizamnamesinin 54 üncü maddesine muadil Nizamname¹¹⁰ 24 Eylül 1914 (11 Eylül 1330)

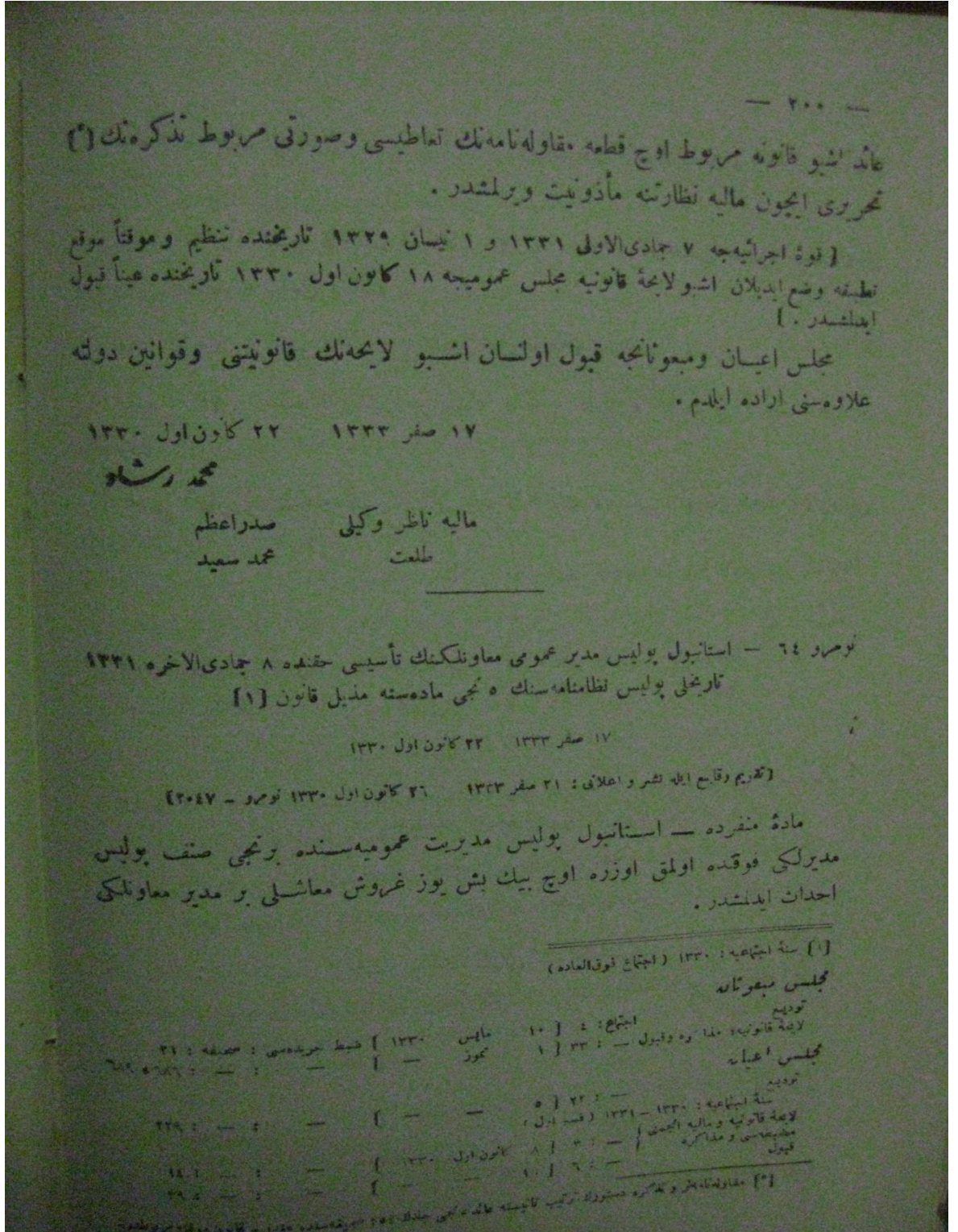
¹¹⁰ *Düstur*, 2. Tertip, 6. Cilt S.1283.

EK-15: İstidlaat ve Emniyet-i Umumiye Müdüriyetlerinin tevhibi hakkında kanunu muvakkat¹¹¹ 25 Eylül 1914 (12 Eylül 1330)

¹¹¹ *Düstur*, 2. Tertip, 6.Cilt, S.1284.

EK-16: İstanbul Polis Müdür-i Umumiyesinin tesisi hakkında 8 Cemazeyilahir 1331(15 Mayıs 1913) tarihli polis nizamnamesinin 5. maddesine muadil kanun¹¹² 4 Ocak 1915 (22 kânunuevvel 1330)

¹¹² *Düstur*, 2. Tertip, 7.Cilt, S.200- 201.

[نوة اجرائیه جه ۲۱ شوال ۱۳۳۱ و ۱۰ ایلول ۱۳۲۹ تاریخنده تنظیم و موقتاً موقع تطبیق وضع اولنان اشبو لایحه قانونیه مجلس عمومیجه ۱۸ کانون اول ۱۳۳۰ تاریخنده ماده معدومه تراغ ایله بئرك قبول اولمشدر .]

مجلس اعیان و مبعوتانجه قبول اولنان اشبو لایحه نك قانونیتی و قوانین دولته علاوه سنی اراده اولدم .

۱۷ صفر ۱۳۳۳ ۲۲ کانون اول ۱۳۳۰

محمد رشاد

داخلیه ناظری
طلعت
صدراعظم
محمد سعید

نومرو ۶۵ — ۱ نجی تأجیل دیون قانونی [۱]

۱۷ صفر ۱۳۳۳ ۲۲ کانون اول ۱۳۳۰

[تقریب وقایع ایله نشر و اعلانی : ۲۲ صفر ۱۳۳۳ ۲۷ کانون اول ۱۳۳۰ - نومرو ۲۰۴۸]

ماده : ۱ بانقه لرده کی وعده لی و وعده سز مودوعات ده داخل اولدینی حالده بالموم دیون و تعهداتک وعده لری اشبو قانونک تاریخ نشرندن اعتباراً بر آی مدت تأجیل اولمشدر .

ماده : ۲ اشبو قانون تاریخ نشرندن اعتباراً مرعی الاجرادر .

ماده : ۳ اشبو قانونک اجراسنه عدلیه و مالیه ناظر لری مأموردر .

[۱۰ رمضان ۱۳۳۲ و ۲۰ نوز ۱۳۳۰ تاریخنده حکومتجه تنظیم و موقتاً موقع تطبیق وضع اولنان اشبو لایحه قانونیه ۲۰ کانون اول ۱۳۳۰ تاریخنده مجلس عمومیجه عیناً قبول اولمشدر .]

[۱] سنة اجتماعیه : ۱۳۳۰ - ۱۳۳۱ (قسم اول)

مجلس بقرتانه

مجلس اعیان : لایحه قانونیه قبول اجتماع : ۸ [۲۰ کانون اول ۱۳۳۰] شرط جریده سی : صدمه : ۶۴ ، ۶۵

مجلس اعیان

لایحه قانونیه و مالیه اجمعی { ۷۱ - - - - } - - - - ۶۶ ، ۶۷

EK-3 İlk Emniyet-i Umumiye Müdürü Miralay Galip Bey¹¹³

Meşrutiyet'in İlk Emniyet Umumiye Müdürü Miralay Galip Bey

¹¹³ Sarısakal, Baki, *Samsun Polis Tarihi*, Cem Ofset (Samsun Araştırmaları-5), Samsun, 2006, s.38.

EK-16:İstanbul Polis Mektebinin 14. Mezunları, Polis Mecmuası, S.49, 10
Temmuz 1331, s.227.

